

Zane Grey - Siena čeka

Ovo je priča o tome kako je Siena, poglavica Vrana Indijanaca, ispunio staro proročanstvo da će jednog dana biti rođen veliki poglavica koji će svoj rod spasiti od ropstva i gladi i osnovati novu indijansku naciju na obalama jezera koje danas noši njegovo ime. Glas je na vjetru šaputao Sieni proročanstvo njegovog rođenja: "Poglavica je rođen da spasi od propasti pleme Vrana! Lovac za njegov izglednjeli narod!" Dok je on slušao, pored njegovih nogu tekla je brza, zelenobijela, gromoglasna Atabaska, rijeka nenastanjena duhovima; i grmjela je njegovo ime i mrmljala o njegovoj sudbini. "Siena! Siena! Njegova će se nevjesta uzdići iz poljupca vjetra na cvijeću na mjesečini! Nova zemlja zove posljednjeg od plemena Vrana! Prema sjeveru, tamo gdje divlja guska završava svoj let, tamo će Siena stvoriti veliki narod!" Tako je Siena, lovac sa travnatih tragova, sanjao svoje snove i u šesnaestoj godini je bio nada preostalih članova nekadašnjeg moćnog plemena, momčić, lijep kao bronzani bog jeseni, čutljiv, ponosan, uvijek osluškujući glasove na vjetru. Sieni je znanje iz šume naviralo kao što let dolazi divljim pticama snažnih krila. Njegove su bile tajne šuma i 5 stijena i rijeka. Znao je kako da pronađe gnijezdo zviždočke, kako da dozove gnjurca, kako da ulovi čaplju, kako da kopljem nabode ribu. Razumio je jezik šaputavih borova. Naučio je gdje je srna dolazila da pije, i gdje je pasao karibu, i gdje je bijeli zec grickao travu, i gdje je medvjed grebao drvo; znao je i kada su mušice dovodile losa u vodu, i kada je krik divlje guske značio dolazak sjevernog vjetra. Živio je u šumi sa svojim lukom, mrežom i kopljem. Drveće je bilo njegova braća. Gnjurac se smijao kada je bio sretan, vuk je žalio kada je bio tužan. Gola litica iznad rijeke, Staro Kameno Lice, čuo je njegov korak kada se uspinjao u sumrak. Razgovarao je sa mrkim bogom predaka i posmatrao blistava sjeverna svjetla i slušao. Sa sva četiri kraja došli su njegovi duhovi vodiči sa koracima sudbine na njegovom tragu. Na sva četiri kraja vjetrovi su slali glasove koji su šaputali o njegovoj budućnosti; najglasniji je pozivao Atabasku, napuštenu rijeku, mrmljajući o nevjesti rođenoj od poljupca vjetra na cvijeću na mjesečini. Bila je jesen, sa plamenom lišća koje blijedi, sa izmaglicom koja se izvijala iz udolina, sa smirajem koji je donosio jecaj vjetra. Svi znaci oštrem zime bili su u ljuskama lješnika, u krznu lisica, u letu vodenih ptica. Siena je lovio ribu da bi je ostavio za zimu. Niko nije bio tako oštrog oka kao Siena, niko nije imao tako brzu ruku; a postoje on bio nada, on sam je pribavljao hranu za gladno pleme. Siena je do koljena stajao u potoku koji je tekao preko šljunkovitog korita u Atabasku. Visoko je bilo podignuto njegovo drveno koplje. Sijevnulo je brzo kao trak sunca kroz lišće. Tada je Siena podigao drhtavu morunu i bacio je na obalu gdje je njegova majka Ema, zajedno sa drugim ženama iz plemena, na suncu sušila ribu. Još mnogo i mnogo puta sijevnulo je koplje. Mladi poglavica je rijetko promašivao cilj. Rani mrazevi na brdima doveli su ribu u dublju vodu i dok su one jurile preko blistavog šljunka, Siena ih je zvao po imenu. Najstarija skvo nije se mogla sjetiti tolikog jata riba. Ema je pjevala pohvale sinu, druge žene su prestale sa pjesmom gladi njihovog plemena. Iznenada je promukli krik odjeknuo iznad vode. Ema je bila užasnuta, njene drugarice su pobjegle, Siena je iskočio na obalu, čvrsto držeći koplje. Čamac u kome su bili ljudi bijelih lica klizio je prema njemu. - Eheeej! - ponovo je odjeknuo promukli povik. Ema se šćućurila u travu. Siena je vidio mahanje bijelih ruku, koljena su mu klecala i bio je spreman da pobjegne. Ali, Siena iz plemena Vrana, spasilac plemena koje nestaje, ne smije uteći pred vidljivim protivnikom. - Bljedoliki - prošaputao je, drhteći, a ipak je

čvrsto stajao na zemlji, spreman da se bori za svoju majku. Prisjećao se priča jednog starog Indijanca koji je bio daleko negdje na jugu i koji je prešao staze strašnih bijelih ljudi. One su u njemu pobudile nejasne uspomene na neobične indijanske glasnike koji su uz vatru pričali priče o bijelim lovcima sa oružjem munje i groma. - Naza! Naza! - Siena je bacio brz pogled prema sjeveru i uputio molitvu svome bogu bogova. Vjerovao je da će njegov duh uskoro lutati u sjenama drugog indijanskog svijeta. Kada se čamac nasukao na pijesak, Siena je vidio kako u njemu leže ljudi bijelih lica podignutih prema nebu i glasovi na nepoznatom jeziku su ga pozdravili. Ton je bio prijateljski i on je spustio svoje prijeteće koplje. Jedan muškarac je izašao iz čamca, gladnih očiju upravljenih ka gomili ribe, i počeo da govori zamuckujući na mješavini jezika plemena Kri i Čipevajan. - Dječaće... mi bijeli prijatelji... gladujemo... da kupimo ribu... da se trampimo za ribu... umiremo od gladi, a još mnogo mjeseci moramo da putujemo dalje... - Sienino pleme je siromašno - odgovorio je momčić ponekad i ono gladije. Ali, Siena će podijeliti njegovu ribu i ne želi trampu. Videći da bijeli ljudi nemaju zle namjere, njegova majka se malo pribrala i gorko se požalila Sieni zbog njegove velikodušnosti. Govorila je o prijetećoj zimi, o zaleđenim vodama, o snijegom okovanoj šumi, o dugim noćima gladi. Siena ju je učtkao i mahnuo zaplašenim ratnicima i skvo da se vrate u svoje vigvame. - Siena je mlad - rekao je jednostavno - ali, on je ovdje poglavica. Ako mi gladujemo - neka gladujemo. Nakon toga je odvojio pola ulova. Bijeli ljudi su zapalili vatru i sjeli uokolo, gosteći se kao izgladnjeli vukovi oko palog jelena. Kada su utolili glad, preostalu ribu upakovali su i stavili u čamac, cijelo vrijeme zviždućući i pjevušeći. Tada je voda ponudio da plati, što je Siena odbio: iako ga je gramzivo svjetlo u očima njegove majke silno (boljelo. j - Poglavico - rekao je voda - bijeli čovjek razumije; sa-i da on nudi poklone kao poglavica poglavici. : Na to je izvadio blistave perle i kitnjaste drangulije, metre pamuka i svile. Siena je prihvatio sa dostojanstvom što je bilo u ogromnom kontrastu sa pohlepom Eme koja se bacila na blistavu gomilu. Zatim je bljedoliki pružio nož koji je, izvučen iz korica, otkrio oStricu čiji se sjaj ogledao u očima Siene. - Poglavico, tvoja žena se žali da pleme gladuje - nastavio je bijeli čovjek. - Zar nema mnogo losova i jelena? - Ima. Ali, rijetko se Siena može privući sa svojom strijelom. - Aha! Siena više neće gladovati - odgovorio je čovjek i iz čamca izvadio dugačku željeznu cijev sa drvenom drškom. - Šta je to? - upitao je Siena. - Čudesni štap koji puca.-Evo, momče, pogledaj! Vidiš 8 li onu koru ii vatri? Gledaj! Podigao je štap na rame. Tada je uslijedio plamen, oblačić dima, grmljavina i kora se raspala u komadiće. Djeca su odjurila u vigvame cičeći, žene su trčale vrišteći. Ema je pala u travu cvileći da je došao kraj svijeta, dok je Siena, nesposoban da pokrene ruku ili nogu, slao još jednu molitvu Nazi pema sjeverozapadu. Bijeli čovjek se nasmijao i potapšao Sienu po ruci. Ne plaši se. Tada"je odveo Sienu na obalu i počeo da objašnjava značenje i upotrebu čudesnog štapa koji puca. Ponovo je napunio i ponovo opalio, i još jednom, sve dok Siena nije razumio i zagrijao se pred mogućnostima takvog oružja. Strpljivo je bijeli čovjek učio Indijanca kako da napuni pušku, kako da cilja i puca i kako da je očisti sa šipkom i jelenjom kožom. Zatim je pred Sienine noge spustio bačvicu baruta, vreću olovnih metaka i kutije upaljača. Kada se pozdravio sa Sienom, ušao je u čamac sa svojim ljudima i nestao iza okuke brze rijeke Atabaska. Siena je sam stajao na obali sa čudesnim štapom koji puca u rukama i cviljenjem uplašene majke u ušima. Tješio ju je, govoreći joj da su bijeli ljudi otišli, da je siguran i da je proročanstvo njegovog rođenja konačno počelo da se ispunjava. Odnio je dragocjeno oružje u sigurno skrovište u šupljem drvetu pored svog

vigvama i onda se zaputio u šumu. Siena je krenuo prema tragovima losova. Kretao se kao u snu, jer se plašio i vjerovao. Uskoro su ga svjetlucanje vode, pljuskanje i žamorenje, natjerali da počne kradomice puzati kroz mahovinu i travu do ivice jezera. Poznato zujanje muha govorilo mu je gdje se nalazi njegov plijen. Losovi su ušli u vodu gonjeni rojevima muha i stajali su u vodi do vrata dižući njuške da dodirnu grane topole. Njihovi široki rogovi pravili su mjehuriće u vodi. Drhteći kao nikad ranije, Siena se sklonio iza jednog debla. Bio je pedeset koraka od losova. Koliko je samo puta sa tog istog mjesta zatezao luk i uzalud slao strijele. Ali, sada je imao oružje bijelog čovjeka, napunjeno munjom i gromom. I upravo tada su se topole razdvojile iznad obale da propuste velikog mužjaka. Zamahivao je ogromnim rogovima tjerajući oblak muha, zatim zastao, podižući nos da onjuši vjetar. *, - Naza! - prošaputao je Siena dok ga je nešto gušilo li grlu. Postavio je štap koji puca na deblo i pogledao preko smeđe cijevi. Ali, oči su mu bile zamagljene. Ponovo je prošaputao molitvu Nazi. Vid mu se razbistrio, drhtave ruke umirile i dok mu je duša čekala, nadala se, sumnjala, naciljao i povukao okidač. Buuum! Visoko je los zabacio svoju ponosnu glavu, a onda se svalio na koljena i počeo da kotrlja u vodu i ispušta krvavu pjenu. Naglo se umirio. - Siena! Siena! Oštrina oduševljenog krika mladog poglavice preletjela je preko vode koja je osluškivala, probijajući tišinu šume, odbijajući se o Staro Kameno Lice. Bio je to Sienin trijumfalni poziv precima koji su ga posmatrali iz tišine. Krdo losova izjurilo je iz jezera i zatutnjalo prema šumi gdje se, još dugo nakon što je iščezlo, čulo kako njegovi rogovi udaraju o stabla. Kada je Siena stao iznad mrtvog losa, njegove sumnje su se raspršile; on je zaista bio od boga izabran. Nije više poglavica gladnog plemena. S poštovanjem i uz obećanje podigao je štap koji puca prema sjeveru, prema Nazi koji ga se sjetio; i prema jugu gdje su živjeli neprijatelji njegovog plemena, njegov pogled je iskazivao i ponos, i bijes, i divljinu. Osam puta je štap koji puca zagrmio u tišini i osam losova ležali su u vlažnoj travi. U predvečerje se Siena 10 uputio svom domu i spustio osam jezika pred uciviljene skvo. - Siena više nije dječak - rekao je. - Siena je lovac. Neka žene odu da donesu meso. Okrenuo se od veselja, gozbe i plesa svojih saplemenika i proveo noć sam u sjeni Starog Kamenog Lica, gdje je hodao sa duhovima svojih predaka i vjerovao u glasove vjetra. Prije nego što je led okovao jezera, Siena je ubio stotinu losova i srndaća. Meso, mast, ulje i odjeća izmijenili su svijet za pleme Vrana. Vatre su veselo gorjele cijele duge zime, ratnici su se probudili iz učmalosti i više se nisu žalili, žene su pjevale o Sieni koji je došao i molile se da proljetni vjetar i mjesečina dovedu njegovu nevjestu. Proljeće je prošlo, ljeto je preraslo u zažarenu jesen, Sienina slava i čudo štapa koji puca proširili su se širom zemlje. Prošla je još jedna godina, pa još jedna i Siena je postao poglavica podmlađenih Vrana. Izrastao je u pravog ratnika, lice mu je imalo ljepotu od boga izabranog, oko sokolov bljesak starih Siena. Dugo vijećanje u sjeni Starog Kamenog Lica dodalo je mudrost njegovim drugim darovima, a da se upotpuni proročanstvo njegovog rođenja, bio je potreban još samo dolazak strane nevjeste. Došla je još jedna jesen sa vjetrom koji je fijukao među tisovim granama i ječao u borovima, a Siena je išao stazom oivičenom paprati. Suhi miris palog lišća ispunjavao je nosnice, osjećao je snijeg u britkom povjetarcu. Cvijeće je bilo mrtvo, a još uvijek nevjesta tamnih očiju nije sjedila u njegovom vigvamu. Siena je tugovao i jačao svoje srce da čeka. Vidio ju je kako mu izmiče u sjenama oko njega, vidio ju je kao priviđenje sa tamnim očima zaklonjenim tamnom kosom koja se leprša na vjetru, i uvijek je lebdjela oko njega šapućući iz svakog tamnog bora, iz sva li ke vlati trave. Na sve njene šapate on je odgovarao: - Siena čeka.

Pitao se iz kog će stranog plemena doći. Nadao se da neće od neprijateljskih Čipevajana ili dalekih Crnih Nogu, svakako ne od Krija, smrtnih neprijatelja njegovog plemena, koji su uništili njihovu nekadašnju moć i sada bili ljubomorni na novu snagu. I druge sjene su lebdjele kroz šumu, duhovi koji su ćutke ustajali iz grobova preko kojih je gazio i upozoravali ga na dvostruke korake na njegovoj stazi, na nevidljive neprijatelje koji ga posmatraju iz tamnih šikara. Njegovi ratnici su ponavljali priče, govorkanja zalutalih Indijanaca o zavjerama protiv vaskrslih Siena. Nije na njih obraćao pažnju, jer zar on nije bio Siena, izabranik boga i zar nema čudesni štap koji puca? Bilo je to godišnje doba koje je volio, kada su mračna šuma i magličasta paprat najviše govorili. Tise su mu pričale, topole su se saginjale kada je prolazio, a borovi su samo njemu pjevali. Umiruća divlja loza uvijala se oko njegovih nogu i privijala uz njega, a smeđa mahovina tužno se povijajući mahala mu u znak dobrodošlice koja je značila i zbogom. Ptica je izvijala žalosnu pjesmu, a zviždovka zviždala usamljeni povik. Preko širokih sivih udolina i livada sa bijelom mahovinom ječao je sjeverni vjetar, savijajući sve pred sobom, duvajući pravo u Sienino lice sa svojim gorkim obećanjem. Lišajem pokriveno stijenje i drveće hrapave kore i bića koja su se kretala između njih - sav svijet zemlje i vazduha - čuli su Sienin korak na šuštavom lišću i hiljade glasova zamorilo je u jesenjoj tišini. Tako je prošao kroz sjenovitu šumu i preko sive nizine do svog mjesta za lov. Sa trubom od brezove kore ispustio je zov losa. Sakriven u gustišu, čekao je, pozivajući i osluškujući dok mu ljutiti odgovor nije došao iz dubine šupljine. Pojavio se mužjak, bijesno frkćući i rušeći mladi2 ce oko sebe. Siena ga je ubio. Odloživši svoj štap koji puca, izvukao je nož i približio se životinji. Pucketanje grančica uzbunilo je Sienu i on se naglo okrenuo, ali je bilo prekasno da se spasi. Grupa Indijanaca bacila se na njega i prikovala ga uz zemlju. Siena je pokušao da se izvuče, ali je brzo savladan i vezan. Podigavši pogled, prepoznao je svoje neprijatelje iako ih nikad ranije nije vidio; bili su to smrtni neprijatelji njegovog naroda, ratoborni Kri. Smrknuti poglavica, bronzanog lica i lukavog oka, mračno je gledao na svog zarobljenika: - Siena biti rob Barome. Siena i njegovo pleme odvučeni su daleko prema jugu, do zemlje Krija. Mladi poglavica bio je vezan za stup u sredini sela gdje su stotine Krija pljuvali na njega, tukli ga i zlostavljali na sve moguće načine. Sienin pogled je bio upravljen prema sjeveru, a njegovo lice nije pokazivalo da osjeća mučenja. Napokon su Baromini stari savjetnici zaustavili predstavu, rekavši: - Ovo je muškarac! Siena i njegov narod postali su robovi Krija. U Barominom vigvamu, uz rogove karibua, visio je čudesni štap koji puca zajedno sa Sieninim barutnim rogom i torbom s mecima, predmetima koji su pobuđivali ogromnu znatiželju i strah. Niko nije znao tajnu ovog oružja što sijeva munjom i grmi gromom; niko se nije usuđivao da ga dotakne. Sienino srce bilo je slomljeno; ne zbog njegovih raspršenih snova ili kraja njegove slobode, nego zbog njegovog naroda. Njegova slava postala je njegova propast. Robovi ubica njegovih predaka! Njegov duh se smračio, njegova duša oboljela, nisu mu više slatki glasovi pjevali na vjetru i njegove misli su lutale odvojeno od njegovog tijela među sjenama i tamnim oblicima. Postoje bio snažan, radio je kao pas obarajući drveće 13 i dovlačeći ga; pošto je bio slavan, čistio je ribu i prao suđe sa skvo. Rijetko je mogao progovoriti riječ sa svojom majkom ili s nekim od svojih ljudi. Uvijek su ga odvodili. Jednog dana, kada je zaostao skoro se onesvijestivši, djevojka mu je prinijela vode da pije. Siena je pogledao i sve se oko njega obasjalo kao kada sunce probije oblake. - Ko je ljubazan prema Sieni? - upitao je pijuci. - Baromina kćerka - odgovorila je djevojka. - Kako se ona zove? Brzo je djevojka pognula glavu, skrivajući tamne oči tamnom kosom.

- Emihija. - Siena je lutao samotnim stazama i slušao glasove koji nisu bili za druge uši. Čuo je muziku Emihije na vjetru. Neka se kćerka Sieninog najvećeg neprijatelja ne plaši da kaže značenje njenog imena. - Emihija znači poljubac vjetra na cvijeću na mjesecni - prošaputala je stidljivo i odlepršala. Ljubav je došla posljednjem od Siena i bila je poput slave. Smrt više nije vrebala u Sieninoj duši. Vidio je budućnost i ponovo se uzdigao iz tame, ovaj od boga izabrani u svom sjaju, sa dodatnom ljepotom na tvrdom licu i snagom u prodornom oku i čvrstinom u vitkom tijelu, tako da su Krii uzimali pred njim i čudili se. Ponovo su mu se vratili slatki glasovi i uvijek su na blagim vjetrovima bile pjesme rosnih pustopoljina sa sjevera, pjesme borova i smijeh gnjurca i brze, zelenobijele, gromoglasne Atabaske, od boga zaboravljene rijeke. Sienin narod vidio je da je snažan i moćan, pa su i oni radili nesalomljivi, vjerni. Dok je on živio, ponos Barome je bio razmetljiv. - Siena čeka - bile su jednostavne riječi koje je rekao svojoj majci i ona ih je ponovila kao mudrost. Ali, plamen njegovog oka bio je kao snažno sjeverno svjetlo i održavalo je vatru duboko u njihovim grudima. U zimu, kada su Krii ljenčarili u svojim vigvamima, 14 kada je Siena imao manje posla, on je postavljao zamke za srebrne lisice i kune. Nijedan Kri nije nikad bio takav traper kao Siena. Tokom dugih mjeseci ulovio je mnogo krzna od kojih je napravio haljinu kakvu nikad djevojačko oko vidjelo nije. Držao ju je uz sebe sedam noći i uvijek mu je uho bilo okrenuto vjetru. Sedme noći bila je proslava sredine zime i, kada su baklje zasvijetlile ispred Barominog vigvama, Siena je uzeo haljinu i, idući polako i otmjeno, zastao ispred Emihije i spustio je pred njene noge. Emihijino tamno lice je pobjijedjelo, njene oči koje su sijale kao zvijezde sklonile su se ispod lepršave kose, a njeno vitko tijelo je zadrhtalo. - Robe! - povikao je Baroma skočivši. - Dođi bliže da Baroma vidi koji se to pas približio Emihiji. Siena je susreo Baromin pogled, ali riječ nije izustio. Njegov dar govorio je umjesto njega. Omrznuti rob usudio se da zatraži ruku ponosne Baromine kćerke. Siena je izgledao toliko uzvišen pri svjetlu vatre da je samo njegovo prisustvo za trenutak prestravilo posmatrača. A onda su strasni i neiskusni ratnici prekinuli tišinu vučijim kricima. Tilimanka, divlji sin Barome, zategao je luk i strijela se zabola u Sienino bedro. Panterov skok nije bio brži od Sieninog skoka: zgrabio je Tilimanku, visoko ga podigao i, tresnuvši ga o zemlju, stao mu nogom za vrat i odgurnuo luk. Siena je tada ispustio ratnički poklič svog plemena koji se nije čuo stotinu godina i taj užasni krik je okamenio Krie. Zatim je iščupao strijelu iz svog bedra i, stavivši je u luk, upravio krvavi kremen vrh u oči Tilimanke i počeo da zateže luk. Savijao je žilavo drvo sve dok se krajevi nisu gotovo dodirnuli, pokazujući kolika mu je snaga. Krik je prekinuo neizvjesnost. Emihija je pala na koljena. - Poštedi brata Emihije! 15 Siena je pogledao na djevojku koja je klečala i zategavši luk upravio strijelu prema nebu. - Siena je rob Barome - rekao je s prezirom i oštro poput udarca bičem. - Neka Kri nauči mudrost. Zatim se Siena okrenuo, dok mu je krv curila niz nogu, i ušao u svoj šator gdje je zavio ranu. U tišini noći, kada su zvijezde treptale kroz lišće i kada je pala rosa, kada je Siena gorio i buncao od boli, sjena je prošla između njegovih umornih očiju i blijede svjetlosti. I glas koji nije bio glas duhova na vjetru blago ga je pozvao. - Siena! Emihija dolazi. Djevojka je povezala vrelo bedro blagim melemom i pokvasila grozničavo čelo. Zatim su njene ruke našle njegove u nježnom dodiru, njeno tamno lice nagnulo se nad njegovo, njena kosa pala je na njegove obraze. - Emihija čuva haljinu - rekla je. - Siena voli Emihiju - odgovorio je. L - Emihija voli Sienu - prošaputala je. Poljubila ga je i iskrala se napolje. Sutradan, Sienina rana je nestala kao da je nije ni bilo; ni jedno oko nije vidjelo njegovu bol. Siena se vratio svom poslu i zamkama. Zima se

pretopila u proljeće, proljeće je procvalo u ljeto, ljeto usahnulo u jesen. Jednog dana Siena je posjetio Baromu u njegovom vigvamu. - Baromini lovci su spori. Siena vidi glad u zemlji. - Neka Baromin rob zadrži svoje mjesto među skvo bio je odgovor. Te jeseni sjeverni vjetar došao je mjesec prije nego što su ga Krii očekivali; srndaći su otišli dalje na jug; losovi su se skupili u gajevima, moruna se sakrila, a kuga je napala zečeve. Kada je pao prvi snijeg, Baroma je sazvao savjet i onda poslao svoje lovce na sve strane. Jedan po jedan vraćali su se, ranjavih nogu i gladni, i 16 svaki sa istom pričom. Bilo je prekasno. Nekoliko losova bilo je u Sumi, ali su bili divlji i držali su se izvan domašaja lovačkih strijela, a nije bilo druge divljači. Mećava je zavila logor, a snijeg je zabijelio šumu i ispunio staze. Onda je zima sve pritisla ledenim stiskom. Stara godina bližila se svom kraju. Krii su bili na rubu gladi. Cijeli dan i cijelu noć pojali su i udarali u bubnjeve moleći se da se vrate jeleni. Ali, ni jedan jelen se nije pojavio. I tada je tvrdoglavi Baroma pozvao svoje savjetnike i složio se da dopusti Sieni da ih spasi od gladovanja pomoću njegovog čudesnog štapa koji puca. Nakon toga je Baroma pozvao Sienu u svoj vigvam. Siena nije otišao, a vračevima je rekao: - Recite Baromi da će Siena uskoro zahtijevati. Poglavica Kria je grmio i bjesnio u svom vigvamu i proklinjao svog roba. Ipak su mudri vračevi prevagnuli. Siena i njegov čudesni štap koji puca biće spasenje Kria. Grmeći poput daleke grmljavine Baroma je osudio Sienu na gladovanje sve dok ne pristane da krene u lov. Nije više bilo ni komadića mesa osim nešto malo u Barominom šatoru i ljudi su počeli kuhati supu od kostiju i koža da bi se održali u životu. Hladni dani su proticali i tišina i potištenost su zavlada u logoru. Ponekad bi se kroz tamu prolomio krik uciviljene majke koja je tugovala za izgadnjelim djetetom. Sienin narod, odavno navikao na gladovanje, nije patio niti je tako brzo slabio kao Krii. Bili su čvršći, a držala ih je i vjera u njihovog poglavicu. Kada on oslabi, tada će za njih doći vrijeme da očajavaju. A Siena je hodao uspravan kao u danima slobode, nije teturao pod teretom drva na leđima, a svjetlost mu je obasjavala lice. Znajući za Baromino naređenje da će Siena biti prvi koji će umrijeti od gladi, Krii su zurili u roba sa strahom. Posljednjem Sieni su pom4Kjdi duhovi. Iako je sebe Siena smatrao od boga izabranim, znao je da ga nisu duhovi hranili. Noću, u mrtvoj tišini, kada ni zavijanje vukova nije dopirao iz ledene divljine, Siena je ležao u svom šatoru ispod ćebeta. Vjetar je bio slab, a ipak je donosio stare poznate glasove. I donosio je još jedan zvuk - mek dodir mokasina na snijegu. Sjena je prošla između Sieninih očiju i blijede svjetlosti. - Emihija dolazi - prošaputala je sjena i kleknula pored njega. Pružila mu je komadić mesa koji je ukrala iz Baromine oskudne zalihe dok je mrmljao i gundao u nemirnom snu. Svake noći otkako je njen otac naredio da Siena glada, Emihija je odlazila u opasnu misiju. I sada je njena ruka potražila njegovu, a njena tamna kosa pomilovala mu čelo. - Emihija je vjerna - prošaputala je. - Siena samo čeka - odgovorio je. Poljubila ga je i iskrala se. Strašni dani zadesili su Krie prije nego što se Baromin ponos slomio. Mnoga djeca su umrla, a i majke su bile na izmaku. Sienin narod održao je snagu, a on sam nije pokazivao posljedice gladovanja. Već odavno su ga žene Kria prozvale natčovjekom i vjerovale da ga veliki duh hrani iz sretnih lovišta. Napokon je Baroma otišao kod Siene. - Siena može pomoći njegovom narodu i Kriima. Siena ga je dugo gledao. - Siena čeka - na kraju je odgovorio. - Neka Baroma zna. Šta Siena čeka? Dok on čeka, mi umiremo. Siena se osmjehnuo svojim nedokučivim osmijehom i okrenuo glavu. Baroma je poslao po svoju kćerku i naredio joj da moli za svoj život. Emihija je došla, krhka kao trska na vjetru, ljepša od ruže u divljem grmlju, i zastala ispred Siene zamagljenih 18 očiju. - Emihija preklinje

Sienu da spasi nju i pleme Kria. - Siena čeka - odgovorio je. Baroma je grmio u nemoćnom bijesu i naredio ljudima da izbatinaju roba. Ali, slabe ruke nisu mogle da se dignu i Siena se smijao svojim neprijateljima. Tada se, kao lav oslobođen iz dugog ropstva, okrenuo prema njima: - Gladujte! Psi Kria! Gladujte! Kada svi Krii padnu kao lišće u jesen, onda će se Siena i njegov narod vratiti na sjever. Baromu je tada napustila sva njegova oholost i drugog dana, dok je Emihija ležala slaba i blijeda u njegovom vigvamu a glad svojim kandžama čupala i njegovu utrobu, ponovo je potražio Sienu: - Neka Siena kaže šta čeka. Siena se ispravio u svoj svojoj ljepoti, a plamen sjevernog svjetla ispunio mu je oči. - Slobodu! - Jednu riječ je izgovorio i ona je odlepršala na vjetru. - Baroma pristaje - odgovorio je Kri i pognuo glavu. - Pošalji skvo koje mogu hodati i ratnike koji mogu puzati Sieninim tragom. Tada je Siena otišao u Baromin vigvam i uzeo čudesni štap koji puca i napunivši ga krenuo u bijelu šumu. Znao je gdje može naći losove u skrivenim uglovima. Čuo je topot mužjaka po utabanom snijegu i lomljivu rogova o drveće. Oprezne životinje ne bi mu dopustile da se blizu privuče, kako bi učinio ratnik naoružan lukom i strijelom, ali je Siena opalio u krdo iz daljine. A kad su se razišli, ostavljajući iza sebe oblake sitnog snijega, ogroman crni mužjak ležao je mrtav. Siena ih je pratio dok su se probijali kroz nanose i, kada god bi došao na dovoljnu udaljenost, ponovo bi pucao. Kada je pet losova bilo ubijeno, krenuo je natrag svojim tragom i našao skoro cijelo pleme Kria koji su ga pratili i koji su sada trgali meso i plakali od lude radosti. Te noći vatre su gorjele pred vigvamima, zemljani lonci su se pušili i bilo je puno veselja. Siena je lovio i sljedećeg dana i sljedećeg i deset dana je odlazio u 19 bijelu šumu sa svojim jčudesnim štapom koji puca i osamdeset losova je palo pred njegovim nepogrešivim nišanom. Krii su bili spašeni. Kada su luđački plesovi završeni i gozbe okončane, Siena se pojavio pred vigvamom Barome. - Siena će povesti svoj narod prema sjeveru. Baroma koji je gladovao bio je drukčiji poglavica od sitog Barome. Sva njegova lukavost se vratila. Siena ide slobodan. Baroma je dao svoju riječ. Ali, Sienin narod ostaje u ropstvu. - Siena je tražio slobodu za sebe i narod - rekao je mladi poglavica. - Baroma nije čuo riječ o Sieninom plemenu. Ne bi dobio slobodu za njih. Sienina sloboda je bila dovoljna. - Kri izvrće istinu. On zna da Siena ne bi otišao bez svog naroda. Siena je trebao da se sjeti Barominog lukavstva. Krii su uvijek bili lažljivci. Baroma je hodao oko vatre, oholog pogleda. Oko njega u krugu svjetlosti sjedili su njegovi vračevi, njegovi ratnici i skvo. - Kri je ljubazan. On je dao riječ. Siena je slobodan. Neka uzme svoj čudesni štap koji puca i neka se vrati na sjever. Siena je spustio štap koji puca pred Baromine noge, isto tako barut i metke. Zatim je prekrstio ruke, a njegove kao u sokola oči zagledale su se daleko u zemlju promjenljivog svjetla i stari dom na zelenobijeloj gromoglasnoj Atabaski, od boga zaboravljenoj rijeci. - Siena ostaje. Baroma je buljio u njega zapanjen i bijesan. - Siena obezvređuje Barominu riječ. Odlazi. - Siena ostaje! Sienin pogled i gromoviti odgovor za trenutak su zbunili poglavicu. Polako je Baroma raširio ruke i podigao ih dok mu je s lica sijevalo čuđenje. - Veliki robe! - zagrmio je. 20 Napokon je iz duše Kria moralo izbiti poštovanje i ime koje se izvilo iz njegovog ljubomornog srca živjeće zauvijek u životima i legendama Sieninog naroda. Baroma je potražio mir svog vigvama a njegovi vračevi i ratnici su se razišli ostavljajući Sienu u krugu, kao veličanstvenu statuu koja gleda prema dalekom sjeveru. Od tog dana uvreda nikad nije upućena Sieni, niti su mu Krii dali neki posao. Bio je slobodan da odlazi gdje mu je volja i on je provodio vrijeme pomažući svojim ljudima u poslovima. Uvijek su mu bile otvorene staze šume, kao i staze u selu Kria. Kada bi ga

ratnik sreo, ustupio bi mu prolaz, kada bi ga skvo srela, pognula bi glavu, kada bi ga poglavica sreo, gledao bi ga kao što ratnik gleda ratnika. Jednom, u predvečerje, Emihija je prešla njegovu stazu i iznenada zastala, kao jednom ranije, kao krhka trska na vjetru. Ali, Siena je prošao. Dani su prolazili, svaki je donosio manje rada Sieninom narodu sve dok nije došao dan kada nije bilo drugog posla osim onog koji su obavljali za sebe. Sienino pleme su bili robovi, a ipak nisu bili robovi. Zima je prošla i proljeće je prošlo, jesen, i opet je Sienina slava otišla na sva četiri vjetra. Čipevajana su dolazili iz daleka da bi vidjeli Velikog Roba, a isto tako i Crne Noge i Žuti Noževi. Poštovanje je dodato slavi, savjeti su sazivani, namrštenom Baromi su stizale ponude za Velikog Roba, ali Siena je prolazio gore-dolje između njegovih ljudi, ćutljiv i hladan prema svima drugim, vjeran mjestu koje mu je dao njegov veliki neprijatelj. Govorili su da je zarobljenik manjeg poglavice; Veliki Rob koji će osloboditi svoje pleme i skupiti ga u novu i moćnu naciju. Jednom, u kasnu jesen, Siena je sjedio zamišljen ispred Emihijinog šatora. Te noći svi koji su došli do njega bili su tihi. Opet je Siena slušao glasove na vjetru, glasove 21 koji su dugo bili mirni, koje je htio da zaboravi. Bio je to sjeverni vjetar koji je šibao omorike i ječao kroz borove. U svom hladnom dahu nosio je poruku Sieni, nagovještaj zime i poziv Naze, daleke zelenobijele gromoglasne Atabaske, od boga zaboravljene rijeke. U tmuni, kada je logor usnuo, Siena se zagledao u sivi sjever. Dok je gledao, zlatni zrak, u obliku strijele a i brz kao strijela, pogodio je zenit. - Naza! - prošaputao je vjetru. - Siena gleda. Tada je blistava, promjenljiva sjeverna svjetlost naslikala sliku zlatnih i srebrnih Sipki od zraka, ružičastih poput školjki, crvenih poput vatre i sunca na zalasku, i bila je to slika Sieninog života od momenta kada je hučna Atabaska izgovorila njegovo ime, do dalekih vremena kada će se oprostiti sa svojom velikom nacijom i zauvijek otići u sklonište vjetrova. Bio je od boga izabran i imao je moć da čita priču na nebu. Sedam noći je Siena posmatrao u tami i sedme noći, kada su zlatni sjaj i srebrni zraci izbljedjeli na sjeveru, krenuo je od šatora do šatora, budeći svoje ljude. - Kada Sienin narod čuje zvuk štapa koji puca, neka poviče: "Siena ubi Baromu! Siena ubi Barom u!" Tihim korakom Siena se kretao među vigvamima sve dok nije stigao do Barominog. Ušavši u tamu, podigao je ruku do jelenjih rogova i napipao štap koji puca. Kada je izašao, pucao je u vazduh. Poput groma prasak je razbio tišinu, a eho se odbijao i odbijao o stijene. I dok je jeka zamirala, Siena je ispustio ratnički poklič i bilo je to drugi put u stotinu godina da neprijatelji čuju taj strašni dugački krik. Tada je uslijedila vika Sieninih ljudi: - Siena ubi Baromu... Siena ubi Baromu... Siena ubi Baromu! Usred zbrke i straha, kada su Krii oplakivali navodnu smrt Barome i vriskali: "Veliki Rob uze slobodu!", Siena je otrčao do svojih ljudi i, pokazujući prema sjeveru, poveo 22 ih. _r. Kao dugacKrníž^leiu javinurTara, izašli su iz zašli u šumu. Siena se držao odmah iza njih, stalno se osvrćući, spreman sa svojim štapom koji puca. Buka zapanjenih Kria smanjila se u njegovim rusima i konačno zamrla. Pod crnim svodom šaputavog lišća, preko traume, maglom pokrivena ravnica, oko svjetlucavih trskom oivičenih jezera, Siena je vodio svoj narod. Cijele noći Siena ih je požurivao prema sjeveru i sa svakim korakom srce mu je brže udaralo. Samo je njega mučio zvuk koji mu je kao glas dolazio s vjetrom. Ali, sada mu je vjetar duvao u lice, i izgledalo je da je zvuk iza njegovih leđa. Pratio mu je trag, kao da je imao korak sudbine. Kada je napeo uši, nije ga mogao čuti, a ipak, kada bi požurio, ubijeden da je to samo mašta, progonio bi ga glas koji nije bio glas. U sivilo zore Siena se zaustavio na dalekom kraju tmurne ravni i zagledao se kroz izmaglicu na svom tragu. Nešto se kretalo među sjenama, siva prilika koja se polako vukla, ispuštajući

žalostan povik. - Sienu prati vuk! - promrmljao je poglavica. Ipak je čekao i vidio da je vuk Indijanac. Podigao je fatalni štap koji puca. Kada je Indijanac zateturao, Siena je prepoznao haljinu od srebrne lisice i kune, svoj dar Emihiji. Nasmijao se. Bio je to trik Kria. Tilinijanka je vodio potjeru prurušen u sestrinu haljinu. Baroma će naći sina mrtvog na tragu Velikog Roba. - Siena! - došao je čudan krik. Bio je to krik koji ga je progonio kao glas na vjetru. Skočio je kao ranjeni jelen. Iz sive magle gorjele su tamne oči napola skrivene tamnom kosom i male ruke koje je poznavao treperile su kao lišće. - Emihija dolazi - rek'Ja je. 23 - Siena čeka - odgovorio je. < Jaleko prema sjeveru poveo je "gvojtTffeSftJSffFT svoj daleko iza starog doma na zelenobijeloj, hučnoj i od boga zaboravljenoj rijeci i tamo, na usamlje ni, *na mora u unutrašnjosti, podigao je pleme Veli tm. j Dok), strijela, pog& Naza! - prosov. ada je blistav ku zlatnih i7 H, crven jnino , H1 - i, ni u)?> H.r-i J w. •r. k r»B ** . - 0 24 jKO tn iVih trskom orema sjever IZ> JR MRTVIH LT. i |zgle-1 Od svih istinitih likova o ko || Zejn C sao u svojoj prvoj istorijskoj, d(,-, i"ke Ohajo, Luis Vecel zauzima ju tiih mjesta. "Nikad nije bio pionir •(•na Indijance", pisao je Crej. "Ka: cama crvenokošcima, bio je u naselju ^ " - <t.>nre nih očiju i napetog uha. Za prt- Z"1 teme * iince • •|••na, duh granice koji :?o pri ni- iz ui. li. i -V.i.Ut :snai i pri ll zbog - yv?se . cei zakleo na v)t < . t ingenuitd, t o g, vica plemena De ^jSI^ iVingetnmdi njegovi ratnici zarobit. "=• 1 ič< uta i">e ute kao i A7«; st> id d si us" |} igenut. zbog mučenj. Ali, Vecel je na k, . znao da inge nund nije oiui kav divljak I i to ijeroi o..." Napokon su bjegunci di: r :••> pod z lim i crvenim pokrivačem šume. N: govoreći, niké i ne osvrćući, vodič je d ^ .m araa žurio prem? toku. Njegovi pratioci s ili gcv... u prisiljeni da trče ko ga ne bi izgubili iz vida. Čekao ih je na ivici čistine,. _ >bodivši Džima teškog paketa, koji je lako prebacio preko svoga ramena, i onda opet krenuo korakom koji je bilo 25 teško pratiti. Mladi misionar je napola vukao i napola nosio Nel preko kamenja i grubog terena. Gospodin Vels je bio najsporiji. - Oh! Džime! Osvrni se! Osvrni se! Vidi da li nas gone! - često bi povikala Nel, sa strahom pogledajući u gusto grmlje. Indijanac je krenuo pravo kroz šumu. Preskakao je potoke, peo se uz neravnu uzbrdicu i brzo prelazio proplanke. Njegova žurba i neobaziranje na jasan trag koji su ostavljali dokazivali su njegovo vjeronje da treba što više milja ostaviti između bjegunaca i Sela Mira. Bilo je očito da će ih pratiti i bilo bi pravo gubljenje vremena kada bi pokušali sakriti svoj trag. Teren je postepeno počeo da se uzdiže, put je postajao teži, ali Vingenund nije usporavao korak. NeJ je bila snažna, brza. Držala je korak sa Džimom, ali su s vremena na vrijeme morali da sačekaju njenog ujaka. Jednom je bio prilično zaostao. Vingenund ih je sačekao ra uzvisini gdje je šuma bila otvorena. - Uh! - uskliknuo je poglavica kad su se uspeli. Ispružio je dug^ Jku ruku prema suncu; njegove kao u sokola oči blistale su. Daleko na zapadu, prema nebu se uzdizao veliki crnožuti oblak dima. Izgledalo je kao da se uzdiže iz šume i da visi nisko izi ,(d drveća; a onda je sukno uvis i postao tanji sve dok svo>u jinsnu liniju nije izgubio daleko u oblacima. Sunce na 2alaisku još je sat stajalo iznad dalekog brda i gorjelo tamninj crvenilom kroz veliki dimni plašt. - Da li je to šumskji požar? - upitala je Nel uplašeno. - Vatra, naravne, ali... - Džini nije izrekao svoj strah, pogledao je Vingenunda. Poglavica je za trenutak ćutao, što je bio njegov običaj kada bi mu se neko obratio. Tanini odsjaj sunca odražavao se u crnim očima koje su zurile daleko iznad šume i polja. - Vatra - rekao je Vingenund i, dok je govorio, kao da je mračnija sjena prešla preko njegovog bakarnog lica. 26 Danas sunce zalazi iznad pepela Sela Mira. Ponovo je krenuo brzim korakom prema istoku. Tužna grupica pratila ga je ne osvrćući se. Nel je išla ukorak sa

Džimom, a starac se teško vukao za njima, pognute glave. Sunce je zašlo, ali Vingenund nije usporavao korak. Sumrak se pojačao, a on je i dalje išao. - Indijance, mi noćas ne možemo dalje, moramo se odmoriti - povikao je Džim, dok je Nel posrtala pored njega a stari Vels teško dahtao iza njih. - Odmorićemo se uskoro - odgovorio je poglavica i nastavio. Tama se spustila kada se Vingenund napokon zaustavio. Bjegunci su jedva nešto mogli vidjeti u tami, ali su čuli pjev vode i osjetili meku mahovinu pod nogama. Umorno su se svalili na jednu kamenu izbočinu. Mahovina je djelovala umirujuće na njihove umorne udove. Otvorili su paket da izvade hranu i utole glad. Zatim su, odmah pored stijene, bjegunci utonuli u san dok je oprezni Indijanac stajao tih i nepokretan. Džim je vjerovao da je tek sklopio oči kada je osjetio blag dodir na ruci. - Dan je - rekao je Indijanac. Otvorivši oči, Džim je vidio kako sjajno crveno sunce grimizom preplavljuje istočna brda i veličanstveno prelazi preko šarenih šuma. Pridigao se i naslonio na lakat da vidi šta drugi rade. Nel je još spavala. Kestenjasta kosa bila joj je rasuta kao u djevojčice, izgledala je svježija i mila kao samo jutro. - Nel! Nel, probudi se - rekao je Džim želeći da poljubi njene bijele kapke. Nel je širom otvorila oči; osmijeh je ležao duboko u sjenama boje lješnika. - Gdje sam? Oh, sjećam se - uzviknula je uspravivši se. 27 - Oh, Džime, tako sam divno sanjala. Bila sam kod kuće s majkom i Kejt. Oh, probuditi se i shvatiti da je to samo san! Bježim da bih ostala u životu. Ali, Džime, mi smo sigurni, zar ne? - Još jedan dan i bićemo sigurni. - Požurimo onda - povikala je, ispravljajući pogužvanu suknju. - Ujače, pođimo. Stari Vels je mirno ležao, a njegove blage plave oči su joj se osmježivale. Niti se micao, niti je govorio. - Piti, jesti - rekao je poglavica, otvarajući smotuljak. - Kakvo divno mjesto - uskliknula je Nel uzimajući hljeb i meso. - Ovo je prelijep proplanak. Pogledajte samo one zlatne cvjetove, crveno i purpurno lišće, blistavu smeđu mahovinu i ono lišajem pokriveno kamenje. Hej! Neko je ovdje logorovao. Vidite onu malu pećinu, zaklone od guste paprati i kameno ognjište. - Nekako su mi poznati tamni izvori i one nježne grane - rekao je Džim. - Lijepi izvor - objasnio je Vingenund. - Da, znam ovo mjesto - povikala je Nel uzbuđeno. Sjećam ga se iako je bila mjesečina kada sam ga vidjela. Ovdje me je Vecel spasio od Girtija. - U pravu si, Nel - odgovorio je Džim. - Zaista je čudno da smo opet naišli na ovo mjesto. Zaista ih je čudna sudbina opet dovela na Lijepi izvor! Bilo je suđeno da se velike scene u njihovim životima odigraju na ovom mahovinastom proplanku. - Hajde, ujače, baš si lijep - povikala je Nel nježno zadirkujući starca. Gospodin Vels je mirno ležao i osmježivao im se. - Nisi valjda bolestan? - povikala je, prvi put primijetivši koliko je blijed u licu. - Draga Neli, nisam bolestan. Ne patim, ali umirem odgovorio je sa blaženim osmijehom na licu. - Ohhh?! - Nel je pala na koljena. 28 - Ne gospodine Vels, samo ste slabi. Uskoro će vam opet biti dobro - povikao je Džim. - Džime, Neli, znam ovo cijele noći. Ležao sam budan. Moje srce nikad nije bilo jako. Popustilo je juče i sada je sve slabije. Stavi ruku na moje grudi. Osjećaš li? Vidiš! Moj život ističe. Neka ovo bude božija volja. Ja sam zadovoljan. Moj zadatak je ispunjen. Jedino žalim što sam te doveo u ovu zemlju užasa. Ali, nisam znao. Kad bih samo mogao da te vidim sigurnu, daleko od ove divljine, kod kuće, sretnu, udatu! Nel se nagnula nad njega zaslijepljena od suza, nemoćna ni da ga vidi, ni da progovori, slomljena ovim posljednjim udarcem. Džim je sjedio s druge strane starog misionara, držeći ga za ruku. Nekoliko trenutaka niko nije govorio. Zurili su u blijedo lice, željno očekujući osmijeh ili oslušujući riječ. - Idemo - rekao je Indijanac. Nel je ćutke pokazala na ujaka. - On umire - prošaputao je Džim Indijancu. - Idite, ostavite mene - mrmrljao je Vels. - Vi ste još u opasnosti. - Nećemo vas ostavljati - povikao je

Džim. - Ne, ne... - jecala je Nel, saginjući se da ga poljubi. - Neli, mogu li te vjenčati s Džimom? - prošaputao je starac u njeno uho. - Rekao mi je šta osjeća. On te voli, Neli. Umrijeću sretniji znajući da sam te ostavio s njim. Čak i u tom trenutku, dok joj se srce slamalo, Nelino lice je oblilo rumenilo. - Nel, hoćeš li se udati za mene? - upitao je Džim tiho. Iako je bio jedva čujan, čuo je šapat starca. Nel je pružila drhtavu ruku Džimu. Oči su im se srele. Kroz njene suze probijalo se svjetlo koje bi, da nije bilo agonije blistalo. - Nadi stranicu - rekao je Vels pružajući Džimu Bibliju, koju je uvijek nosio u džepu. 29 Džim je drhtavim rukama prevrtao stranice. Napokon je našao tekst i vratio knjigu starcu. Vjenčanje je bilo jednostavno i tužno. Nel i Džim su klečali držeći se za ruke. Glas starog misionara je bio slab; Nelini odgovori bili su tihi, a Džim je odgovarao s dubokim i nježnim osjećanjem. Pored njih je stajao Vingenund; tamna, veličanstvena figura. - Eto! Neka vas bog blagoslovi! - mrmljao je Vels sa sretnim osmijehom, zatvarajući Bibliju. - Nel, ženo moja! - prošaputao je Džim ljubeći joj ruku. - Idemo - zazvonio je Vingenundov glas, dubok i snažan kao zvuk zvona. Niko od njih nije gledao poglavicu dok je stajao uspravan, napet kao srdać dok njuši vazduh. Izgledalo je kao da njegove tamne oči prodiru kroz purpurnozlatnu šumu, kao da njegovo oštro uho upija poj ptica i blago šuštanje lišća. Niko brže od ovog Indijanca nije mogao osjetiti približavanje neprijatelja. Povjetarac je donosio slabe, sumnjive zvuke. - Zadrži... Bibliju - govorio je Vels - upamti... - Čvrsto je zgrabio Nelinu ruku, a onda je njegov stisak isto tako brzo popustio. Njegovo blijedo lice bilo je obasjano nježnim osmijehom koji je polako blijedio... blijedio i konačno nestao. Dostojanstvena glava je klonula. Stari misionar je bio mrtav. Nel je poljubila hladno bijelo čelo i onda ustala drhteći. Poglavica je uzeo nježnu ruku i toplo je stisnuo. Čudno uzbudjena pogledala ga je u lice. Njegove tamne oči zurile su prema šumi, a smrknuto lice bilo je, kao i uvijek, nedokučivo. Nije se tu vidjelo sažaljenje, nikakva emocija neprikladna poglavici neće naći svoj izraz na tom hladnom licu, ali je Nel osjećala izvjesnu nježnost u ovom Indijancu, odgovor u njegovom velikom srcu. Osjetila je to tako snažno da je naslonila glavu na njegove grudi. 30 Znala je da joj je prijatelj. - Idemo - rekao je poglavica još jednom. Blago je odgurnuo djevojku prema Džimu. - Ne možemo ga ostaviti nasahranjenog - pobunio se Džim. Vingenund je pomjerio veliki kamen koji je sačinjavao jedan zid šupljine. Zatim je zgrabio kladu koja je bila napola pokrivena prljavštinom i svom snagom je povukao. Čuo se tutanj, lomljava, kotrljanje kamenja i prije nego što su Nel i Džim shvatili šta se događa, velika stijena što je formirala krov pećine skliznula je niz obalu praćena pravom malom lavinom. Pećina je bila potpuno pokrivena. Gospodin Vels je bio sahranjen. Mahovinom pokriven kamen obilježavao je grob starog misionara. Nel i Džim su bili izgubljeni u čudu i strahopoštovanju. - Uh! - procijedio je poglavica gledajući prema proplanku. Nel i Džim su se sa strahom okrenuli i ukočili se ugledavši četvoricu do pojasa golih i bojama premazanih divljaka sa uperenim puškama. Iza njih su stajali Diering i Džim Girti. - Oh, zaboga! Izgubljeni smo! Izgubljeni! Izgubljeni! kriknuo je Džim, nesposoban da se kontroliše. Nada je zamrla u njegovom srcu. Neline bijele usnice ostale su nijeme. Bila je kao oduzeta ovim konačnim udarcem. Mnogo toga je pretrpjela tako da joj ova posljednja nesreća, iako je bila propast njenog života, nije donijela više patnje, samo čudnu ukočenost. - Auh! Mislili ste da ste mi umakli, je li? - kreštao je Girti idući prema njima, a sitne žute oči su mu opasno svjetlucale kada je pogledao Vingenunda. - Zar se vuk sprijateljio sa Girtijevim zarobljenicima? Poglavico, gadno si me namučio! 31 Vingenund ga nije udostojio odgovora. Stajao je kao i uvijek, miran i tih, sa rukama prekrštenim na

grudima i sa izrazom oholosti na licu. Indijanci su prešli preko proplanka i jedan je brzo vezao Džimu ruke. Divlje su izgledali. Obuzela ih je grozničava okrutnost, veoma bliska ludosti. Ni trenutka nisu mirovali, nego su trčali gore-dolje bez očiglednog razloga, osim, možda, da potaknu bijesnu vatru u srcima. Čistoća, koja je bila osnovna karakteristika Indijanaca, njima je bila strana, odjeća im je bila prljava i neuredna. Bili su pijani od ruma i požude za krvlju. Smrt je sijevala iz njihovih pogleda. - Džejk, dođi ovamo - rekao je Girti svom prijatelju odmetniku. - Zar nije dobra? Girti i Diering su stajali ispred užasute djevojke naslađujući se njenom ljepotom. Bila je sledjena od užasa od kojeg je bježala. Blijedo lice bilo joj je pognuto, a ruke čvrsto stisnute u naborima suknje. Nikad ranije takve dvije zvijeri kao što su Diering i Girti nisu gazile zemljom. Čak ni na granici, gdje su najbolji ljudi bili loši, oni su bili najgori. Diering je još uvijek bio pijan, a Girti se donekle bio oporavio od pića. Prvi je kolutao krupnim očima i klimao kudravom glavom. - Ovo je zalogaj - cerekao se. - Prava ljepojka. Ubi me ako sam sličnu ikad prije vidio! Džim Girti se prljavim prstima češkao po bradi. Žute oči, žućkasta koža, kukast nos, tanke usne - cijelo njegovo lice blistalo je od đavolskog trijumfa. Sam pogledna njega izazivao je užas. A njegov pogled bio je dovoljan da svaku ženu dovede do ludila. Tamne mrlje, dovoljno rječite, prekrivale su ga od glave do pete. Krvave mrlje! Nevina krv obojila je tijelo ovog odmetnika i svaka tamnocrvena tačka svjedočila je o ubistvu. - Curo, spalio sam Selo Mira da bih te dobio - zarežao 32 je Girti. - Dolazi ovamo! Ispružio je ruku i snažnim potezom razderao joj haljinu otkrivši njene prelijepije bijele grudi i ramena. Lice mu je bilo izobličeno od brutalne strasti. Diering se pijano cerekao dok je njegov prijatelj-grlio na smrt preplašenu djevojku. Indijanci su obilazili proplanak kao pušteni s lanca. Mladi misionar je ležao na zemlji sklopljenih očiju. Nije mogao podnijeti da vidi Nel u Girtijevom naručju. Niko se nije obazirao na Vingenunda. Stajao je malo povučen, napola skriven granjem. Ponovo su zasjale tamne oči poglavice, glavu je malo nakrivio - osluškivao je kao neko ko čuje misteriozne zvuke. Iznenada je njegovo oštro oko pogledalo prema mahovini iznad niskog grebena. Vidio je kako podrhtava nežno lišće. Zatim su iz paprati planula dva zasljepljujući plamena. Beng! Beng! Dva praska zagrmjela su preko proplanka. Dvojica Indijanaca su se zateturali i pali mrtvi i ne kriknuvši. Ogromno žuto tijelo, poput pantera u skoku, bacilo se na Dieringa i Girtija. Djevojka se otrgla od odmetnika kada je on sa snažnim krikom pao, povukavši Dieringa sa sobom. U istom trenutku je otpočelo kovitlanje, rvanje, borba. Nekoliko stopa dalje pojavilo se drugo žuto tijelo, pojurivši brzo poput jelena u trku. Dvojica preostalih Indijanaca imali su samo toliko vremena da izvuku svoje oružje prije nego što se ova gipka, prijeteća prilika bacila na njih. Oštri koraci, promuklo rezanje, sjaj čelika i tupi udarci - jedan divljak je pao grčeći se od bolova i brzo se umirio. Drugi je teturao braneći se od udaraca brzih poput munje sve dok ga jedan nije zakačio po glavi. Posrnuo je, ponovo ustao, ali samo da dočeka smrtonosni tomahavk. Pobjednik se uputio do zamršenog klupka. 33 - Lu, pusti ga! Pusti ga! - vikao je Džonatan Zejn mašući krvavim oružjem. Duboki kiik, snažan poput grmljavine, zaorio se prigušivši Zejnov krik, Dieringove povike i psovke, Girtijeve kreštave uzvike straha i bijesa. Bio je to VeceJov strašni krik osvete. - Pusti ga! - vikao je Džonatan. Divlje je jurio oko rvača. Stalno je podizao svoj krvavi tomahavk i stalno ga spuštao jer nije imao mogućnosti da udari. Girtijevo avetinjsko lice sijevalo je iz gomile nogu, ruku i tijela. Iznenada je Diering izletio iz gomile kao da je izbačen iz katapulte. Tresnuo je na zemlju, a Zejn se bacio na njega mačjom brzinom, još jednom je zavitlao svojom krvavom sjekirom i onda je još

jednom spustio, jer nije bilo potrebe da udari. Odmetnik je bio raspolučen od ramena do bedra. Krv je pljusnula na mahovinu. Diering se gušio dok mu je krvava pjena naviivila na usta. Prstima je grabio vazduh. Oči su mu divlje kolutale, a onda se umirile. Djevojka koja je ležala tako tiha u šumi blizu stare brvnare bila je osvećena. Džonatan se ponovo okrenuo prema Vecelu i Girtiju, bez namjere da pomogne lovcu, nego jednostavno da gleda kraj borbe. Bez pomoći snažnog Dieringa žalosno nemoćan je bio Glava Smrti u rukama osvjetnika! Tomahavk Džima Girtija bio je odbačen na jednu, a nož na drugu stranu. Uzalud se borio u čeličnom stisku koji ga je držao. Vecel se podigao čvrsto držeći odmetnika. Lijevom rukom je držao Girtija za košulju i vukao ga do drveta koje je bilo samo na proplanku. Gurnuo ga je na njega. Bijeli pasje skakao i režao oko zatočenika. - Girti, tvoja igra je gotova! - Vecelov glas je zasjekao tišinu kao čelična oštrica. 34 Izgledalo je da su strašni, nemilosrdni osmijeh i Svjetlucave oči sudbine okamenili odmetnika. Lovčeva desna ruka se polako dizala. Nož u njegovoj ruci je podrhtavao. Dugačka oštrica s koje je kapala Dieringova krv bila je upravljena prema vrhu brda. - Pogledaj tamo! Vidiš li? Ono su tvoji prijatelji! - vikao je Vecel. Na mrtvim granama drveća, visoko na brdu, bilo je mnogo velikih, crnili ptica. Sjedile su mirne, kao da čekaju. - Jastrebovi! Jastrebovi! - siktao je Vecel. Bilo je neprijatno gledati Girtijevo avetinjnsko lice. Ni jedno živo biće nikad nije izražavalo takav strah, takav užas, takvu agoniju. Pjena mu je izlazila na usta, otimao se, uvijao. Kao opčinjen zurio je u drhtavu, krvavu oštricu sada visoko podignutu. Vecelova ruka se spustila brzinom zvijezde koja pada. Zabio je oštricu u Girtijev trbuh, kroz meso i kost, sve do drveta. Prikovao je odmetnika za bukvu da tu čeka svoj kraj. - Aaaah... aaah... - kriknuo je Girti. Hvatao je i vukao dršku noža, ali je nije mogao izvući. Udarao se po grudima, čupao kosu. Njegovi krici odbijali su se o brda kao da se rugaju. Bijeli pas je stajao u blizini, nakostriješene dlake, iskeženih zuba. Crne ptice sjedile su na mrtvim granama iznad brda kao da čekaju svoju gozbu. Zejn je presjekao veze na rukama mladog misionara. Džim je otrčao do mjesta gdje je Nel ležala i nježno joj podigao glavu, govoreći joj da su spašeni. Zejn je mokrom krpom brisao djevojčino blijedo lice. Uzdahnula je i otvorila oči. Tada je Zejn pogledao kao kip mirnog Vingenunda, a zatim na nepomičnog Vecela. Poglavica je stajao uspravan, zagledan u daleka brda. Vecel je stajao s rukama 35 prekrštenim na grudima, hladnih očiju upravljenih na odmetnika koji se uvijao u agoniji. - Lu, pogledaj ovamo - rekao je Zejn pokazujući na poglavicu. Vecel je zadrhtao kao da ga je nešto ubolo; hladni sjaj u njegovim očima pretvorio se u vatru. Sa podignutim tomahavkom poletio je preko potoka. - Lu, čekaj! - povikao je Zejn. - Vecel! Čekajte, čekajte! - vikao je Džim, zgrabivši lovca za ruku, ali ga je ovaj odbacio kao što vjetar ponese slamku. - Vecel, čekajte! Zaboga, čekajte! - vriskala je Nel. Ustala je na Zejnov povik i sada je vidjela smrtonosnu odlučnost u lovčevim očima. Neustrašivo se bacila pred njega; hrabro je rizikovala život pred njegovom luđačkom trkom; mahnilo ga je zagrlila, očajnički se privijajući uz njega. Vecel se zaustavio, iako je bio pomahnitao videći svog neprijatelja, nije mogao povrijediti ženu. - Djevojko, pusti me! - drhtao je, a njegove široke grudi su se nadimale. - Ne, ne! Slušajte, Vecel, ne smijete ubiti poglavicu. On je prijatelj. - On je moj veliki neprijatelj. - Slušajte. Molim vas! - preklinjala ga je Nel. - Upozorio me je da pobjegnem od Girtija, ponudio je da nas vodi do Fort Henrija. Spasio mi je život. Nemojte ga ubiti zbog mene! Nemojte da ja budem uzrok njegove smrti! Vecel, spustite ruku, ostavite svoju sjekiru. Za ime boga, ne prolijevajte više krvi. Vingenund je hrišćanin. Vecel je ustuknuo, snažno dišući. Njegovo bijelo lice izgledalo je kao

isklesano od mramora. Zbog tih malih ruku na njegovim grudima oklijevao je pred poglavicom kojeg je godinama lovio. - Zar biste ubili jednog hrišćanina? - preklinjala je 36 Nel. - Mislim da ne bih, ali ovaj Indijanac to nije - odgovorio je Vecel polako. - Ostavite svoju sjekiru. Dajte je meni. Slušajte i ja ću vam ispričati pošto vam se zahvalim za ovo spasenje. Da li znate za moje vjenčanje? Molim vas, saslušajte. Za trenutak zaboravite na vaše neprijateljstvo. Oh, morate biti milostivi! Hrabri ljudi su uvijek milostivi! - Indijance, jesi li hrišćanin? - prosiktao je Vecel. - Oh, znam da jeste! Znam da jeste! - vikala je Nel, još uvijek stojeći između Vecela i poglavice. Vingenund nije ni riječ izgovorio. Nije se ni pomakao. Njegove oštre oči mimo su gledale bijelog neprijatelja. Hrišćanin ili paganin, ali on ne bi ni riječ progovorio da bi spasio svoj život. - Oh, reci mu da si hrišćanin - vikala je Nel trčeći prema poglavici. - Žuta Koso, Delavare je vjeran svojoj rasi. Dok je govorio, dostojanstva se ogledalo na njegovom tamnom licu. - Indijance, moja leđa nose ožiljke od udaraca tvojih ratnika - siktao je Vecel približavajući mu se. - Vjetre Smrti, tvoji ožiljci su duboki, ali ožiljci Delavara su dublji - čuo se smiren odgovor. - Vingenundovo srce nosi dva ožiljka. Njegov sin leži pod mahovinom i paprati, Vjetar Smrti ga je ubio. Samo Vjetar Smrti zna njegov grob. Vingenundova kćerka, radost njegovih starih godina, oslobodila je velikog neprijatelja Delavara i izdala svog oca. Može li hrišćanski bog reći Vingenundu o njegovom djetetu? Vecel se stresao kao drvo na oluji. Pravda je vikala u Indijančevom dubokom glasu. Vecel se borio sa sobom. - Delavare, tvoja kćerka leži tamo, sa njenim draganom - rekao je Vecel odlučno i pokazao prema izvoru. - Uh! - uskliknuo je Indijanac naginjući se preko tam 37 ne vode. Dugo je gledao u mrke dubine. Zatim je uronio ruku u mutnu vodu. - Vjetar Smrti ne laže - rekao je poglavica mirno i pokazao prema Girtiju. Odmetnik je prestao da se otima, glava mu je pala na grudi. - Bijela zmija je ugrizla Delavare. - Šta to znači? - upitao je Džim. - Tvoj brat Džo i Vjetar Koji Šapuće leže u vodi - odgovorio je Džonatan Zejn. - Girti ih je ubio, a Vecel ih je oboje tamo sahranio. - Da li je to tačno? - povikala je Nel. - Tačno je, djevojko - prošaputao je Džim slomljeno, pružajući ruke prema njoj. Bila mu je potrebna njena snaga koliko i njoj njegova. Djevojka je pogledala prema vodi, a onda sakrila lice na ramenu muža. - Delavare, mi smo zakleti neprijatelji - povikao je Vecel. - Vingenund ne traži milost. -, -Jesi li hrišćanin? - Vingenund je vjeran svojoj rasi. - Delavare, odlazi! Uzmi ovo oružje i idi. Kada tvoja sjena bude najkraća, Vjetar Smrti će krenuti tvojim tragom. - Vjetar Smrti je veliki bijeli poglavica; on je veliki neprijatelj Indijanaca; on je siguran kao panter u svom skoku; on je brz kao divlja guska kada leti ka sjeveru. Vingenund nikad nije osjećao strah. - Poglavičin zvonak glas odjeknuo je proplankom. - Ako je Vjetar Smrti žedan Vingenundove krvi, neka je prospe sada, jer kada Delavare ode u žurnu, njegov trag će nestati. - Odlazi! - zagrmio je Vecel. Ponovo je u njemu provrela groznica za krvlju. Poglavica je pokupio oružje mrtvih Indijanaca i ponosnim korakom se udaljio. - Vecele, hvala vam, znala sam... - Nelin glas je utih 38 nuo kada je pogledala lovca. Ustuknula je pred ovim sada potpuno drugačijim čovjekom. - Ja ću vas povesti do Fort Henrija - rekao je Džonatan Zejn. Podigao je smotuljak i poveo Nel i Džima s proplanka. Jednom su se osvrnuli da zauvijek zapamte ovo divno mjesto sa avetinjskim mirnim tijelima, mračnim izvorom, odmetnikom prikovanim za drvo i visokom Vecelovom prilikom dok je posmatrao svoju sjenu na zemlji. Vecelova najveća želja bila je da ubije neprijatelja granice. I sada kada je bila zadovoljena, okrenuo se svojoj osveti i ponovo postao nemilosrdni ubica Indijanaca. Snažna radost ga je prožimala kada je naišao na trag

Delavare. Vingenund se uopšte nije trudio da prikrije svoje tragove; krenuo je prema sjeveru, pravo kao što vrane lete, prema indijanskom logoru. Imao je prednost od jednog sata, a biće potrebno šest sati brzog hoda da dođe do svog doma. - Mislim da je krenuo domu - promrmljao je Vecel prateći trag velikom brzinom. C3*ZJjAw **| *>3&&*_\$(. { Lovac je imao poseban metod kod praćenja indijanskog traga. Intuicija je igrala istu ulogu koliko i vid. Izgledalo je da uvijek pogađa namjeru svoje žrtve. Kada bi se jednom našao na tragu, slijedio bi ga uporno kao krvožedan pas. A ipak nije uvijek išao indijanskim tragovima. Kod Vecela je pravac igrao najveću važnost. Pola milje je pratio jasno ostavljene tragove. Zatim je zaostao da osmotri šumu ispred sebe. Naglo je napustio trag i, brzo i nečujno poput srne, trkom krenuo kroz šumu da bi se zaustavio četvrt milje dalje da oslušne. Izgledalo je da je sve u redu, pa je krenuo polako, pognute glave, razgledajući mahovinu i lišće. Kada je došao do male čistine, gdje je tlo bilo pjeskovito, sagnuo se i onda opet brzo ustao. Naišao je na Indijančev trag. Oprezno je krenuo 39 dalje, svakog trena se zaustavljajući da oslušne. Nikad u životu nije bio žrtva jednog od najlukavijih indijanskih trikova - zasjede. Oslanjao se samo na uho da bi provjerio da li je neprijatelj u blizini. Divlje šumske životinje bili su njegovi informatori. Čim bi čuo bilo kakvu promjenu u njihovom cvrkutu, zujanju ili igri - na koji god način da su izražavali svoju radost ili strah ili život - postojao je neko koga je teško primijetiti, još teže čuti njegov zmijski hod. Indijančev trag je vodio do stjenovitog grebena i tu nestajao. Vecel se nije ni trudio da pronađe tragove poglavice na tvrdom tlu, nego se za trenutak zaustavio i počeo da osmatra greben, tlo oko klanca s jedne strane i tamnu neprobojnu šumu s druge strane. Proračunavao je svoje šanse da li će otkriti trag Delavare daleko na drugoj strani. Iako Indijančeva vještina u poznavanju šume može biti čudesna, zavisi od pojedinca. Jer, civenokošci nisu svi isti rođeni. Jedan bi ostavio nejasan trag kroz šumu, dok bi drugog bilo lako pratiti, a treći, lukaviji i vještiji od svojih drugova, letio bi ispod sjenovitog drveća. Ali, svi crvenokošci su slijedili iste metode u poznavanju šume, što je Veće! naučio godinama proučavajući. I sada, zadovoljan što je naslutio namjeru poglavice, spustio se niz strminu uvale i ponovo potrčao. Okretan kao koza, skakao je s kamena na kamen, preko iz korijena iščupanog drveća i žuboravog potoka. Na svakom zaokretu, na svakoj čistini, zastajao bi da oslušne. Kada je došao s druge strane grebena, napustio je tjesnac i krenuo rubom uzvisine. Osluškiavao je ptice i ispitivao travu i lišće. Nije našao ništa što bi ukazivalo na trag koji je očekivao da nade. Krenuo je nazad, strpljivo i pažljivo posmatrajući svaki centimetar tla. Sve je bilo uzalud. Vingenund je počeo pokazivati svoju lukavost. U njegovim ratničkim danima nijedan poglavica mu nije mogao biti ravan. Kad je Vingenund želio izmaći progoniteljima, njegov trag je nestajao među mahovinom i paprati. 40 Strpljiv i smiren, Vecel se za trenutak zamislio. Dela vare nije prešao ovaj stjenoviti greben. Bio je dovoljno lućav^cia svog protivnika natjera da povjeruje kako mu je upravo to bila namjera. Lovac je požurio do istočnog dije la grebena, uvjeren da je to jedini pravac kojim je Delava re krenuo. Napredovao je brzo, pošto mu je svaki sekund bio dragocjen. Nijedne pognute vlati trave, nijednog okrznutog lista, nijednoe Domierenpe kamička, niti slom ljene grančice. Vidio jenea se približava onom mjestu na grebenu gdje je trag onako naglo nestao. Ah! Šta je Djelić pognutog listića paprati na kome nije bilo ni kap rose. Sagnuvši se da bolje razgleda travu uokolo, Vecel je otkrio da je iko po njoj gazio. Ispod paprati bila je mala biljka sa tamnozelenim trouglastim listićima. Otkinuvši je dan, okrenuo je njegov donji dio prema svjetlu. Sitne, sre brnaste dlačice na listu bile su neprimjetno pognute. Vecel je znao da Indijanac može

gaziti tako lako da ne slomije elastične vlati trave, ali donji dio ovih listića uvijek izdaje da je čovjek ovuda prošao. Oštrom pogledu ovaj listić je pokazao da je preko njega prešla laka mokasina. Vecel je locirao trag, ali još uvijek ne znajući kojim pravcem se kreće poglavica, polako je tražio za svako drugo oko ne primjetno spuštene dlačice na listovima sve dok pored jedne stijene nije našao otisak mokasine u mahovini. Bio je okrenut prema istoku. Delavare je išao u potpuno surotnom pravcu od onog kojim bi trebalo da ide. Pokazi vao je čudesnu vještinu u skrivanju svog traga. Ovo, međutim, nije mučilo Vecela jer, ako je njemu trebalo toliko dugo da naiđe na trag, Delavare je isto toliko mnogo izgubio tražeći tvrdo tlo, debla ili stijenje. Vecel je brzo shvatio da je našao sebi ravnog u vješti ni i lukavstvu. Više se nije uzdao u intuiciju nego se držao traga, kao što se ogladnjeli vuk drži mirisa svog plijena. Indijančev trag je vodio preko prevrnutog drveća, ka menja i čvrstog tla, uz kamenite uzvisine i preko grebena. 41 Lukavi poglavica je koristio svu svoju staru vještinu; išao je natraške preko mahovine i pijeska gdje su jasno ostajali njegovi tragovi, preskakao je široke razmake među stijenama, spuštao se niz strmine preko granja, prelazio potoke i klance bacajući se s drveta na drvo, hvatajući se za lijanje, gazio je vodu na mjestima gdje je dno bilo čvrsto a izbjegavao meki teren. Tvrdoglavom upornošću Vecel se držao ovog traga koji je povremeno nestajao; polako nastavljao dalje, povremeno zastajkujući da potraži bilo kakav znak da je njegov neprijatelj prošao kroz šumu. Jedno ga je iznenadilo. Vingenund je postepeno kružio prema jugozapadu, što ga je odvodilo sve dalje i dalje od logora Delavara. Vecelu je polako postajalo jasno da poglavica nije imao drugog razloga za toliki zaobilazak osim da zavede i obmane neprijatelja Delavara, namjerno pokazujući Vjetru Smrti da postoji Indijanac koji ga može ismijati i izmaći mu u šumi. U njemu je sve provrilo. A ipak, i pored bijesa koji ga je obuzimao, postao je svjestan jednog čudnog osjećaja. Sjetio se da je Delavare ponudio svoj život. Polako, poput sjene, Vecel je išao uz i niz strmine, kroz šumu, preko grgutavih potoka, do zlatastih polja - uvijek na tragu. Napokon je na jednoj čistini u šumi, na mjestu gdje je vatra nekad slistila grmlje i manje drveće, Vecel naišao na mjesto gdje se završio Indijančev trag. U mekoj, crnoj zemlji jasno se vidio otisak mokasina. Suma nije bila gusta, bilo je mnogo svjetlosti, u blizini nije bilo klada, kamenja ili stabala, a ipak Indijančev trag nije bio vidljiv. Nestao je tamo gdje je veliki poglavica rekao da će nestati. Vecel je ispitivao spaljenu zemlju, pužao na rukama i koljenima i opet se vraćao istini tragom. Tokom njegovih dugogodišnjih lutanja po divljini ništa ga nije toliko zbuđilo kao činjenica da je jedan otisak mokasina bio okrenut ka zapadu a drugi ka istoku, ukazujući da se Delavare vraćao svojim tragom. Po prvi put u toliko godina nije uspio. Teško je prihvatio poraz, jer je smatrao sebe nepogrešivim, i to što mu je neuspjeh uskratilo mogućnost da ubije velikog neprijatelja. U svojoj nemoći sam sebe je psovao što je dopustio da ga jedna žena odvraća od životne osvete. Pognute glave i sporim korakom vukao se prema zapadu. Teren mu je bio neobičan, ali je znao da ide u poznati kraj. Izvjesno vrijeme je išao polako, a groznica bijesa polako je popuštala. Uvijek je on bio miran osim kada bi ga obuzela nadnaravna žed za krvlju Indijanaca. Na vrhu visokog grebena osvrnuo se da vidi gdje se nalazi. Bio je iznenađen otkrićem da se kretao u krug. Milju ispod njega uzdizao se visoki hrast za koji je znao da obilježava Lijepi izvor. Našao se na brdu ispod istog mrtvog drveta u koji je samo prije nekoliko sati upravio Girtijevu pažnju. Naumivši da se vrati do izvora da bi skalpirao mrtve Indijance, krenuo je pravo prema velikom hrastu. Kada je izašao iz šume, naglo je zastao. Njegov oštar sluh je i pored uobičajene harmonije šume sa bezbrojnim

tihim zvucima, uhvatio nešto. Bacio se u visoku travu i osluhnuo. Pužući je krenuo naprijed. Sumnja je postala izvjesnost. Upozorila ga je samo jedna nota vuge, a nije mu bio potreban brzi poj drozda da mu kaže da je tu, u blizini, čovjek. Ponovo je Vecel postao tigar. Vrela krv jurnula mu je iz srca, paleći mu sve vene i nerve. Nečujno, tiho, sigurno, hladno, smrtonosno kao zmija počeo je da puže prema svom plijenu. Sve dalje i dalje, kroz trnje divlje ruže i grmlja, preko jaruga ispunjenih žutim lišćem, uz stjenovitu uzbrdicu do mahovinom pokrivena stijene iznad čistine - bio je to tigar i u srcu i u kretanju. 43 Razmaknuo je^{^^^}IpHpS^S?S^rco3t?še grozničavim očima u predivni čisti proplanak. Tamo, nadomak puške, stajao je njegov neprijatelj Vingenund. Vecel je utonuo u paprat da smiri mahnito uzbuđenje koje ga je obuzelo čim je vidio žrtvu. Ležao je teško dišući, čvrsto držeći pušku, polako savlađujući strast koja bi mogla osujetiti njegov cilj. Za njega je to bio treći veliki trenutak u životu, posljednji od tri trenutka kada mu je pripadao Indijančev život. Još jednom je i ranije vidio to tamno, moćno lice na mušici svoje uske ali nije mogao pucati jer je metak bio određen za drugog. Kada je ta uzvišena, ponosna prilika ponovo stajala ispred njega, on je popustio ženskoj molbi. Život Delavare je pripadao njemu i on se zakleo da će ga imati! Drhtao je u ekstazi trijumfalne strasti, njegovi snažni mišići su podrhtavali i iskakali jer je za trenutak bio potpuno van kontrole. Zatim se njegova strast smirila. Tolika je bila njegova moć za osvetom da je gotovo mogao utišati otkucaje srca kako bi poslao smrtonosni metak. Podigao se, oči su mu sijevale hladnom vatrom, polako je podigao crnu cijev. V Ai H ITKlfcV HocA^TTOV-i Vingenund je stajao uspravan, prekrštenih ruku, ali njegove oči nisu bile upravljene u daleka brda nego spuštene ka zemlji. Indijanska djevojka, hladna kao mramor, ležala je pred njegovim nogama. Odjeća joj je bila vlažna i pripijena uz vitko tijelo. Njeno tužno lice bilo je zamrznuto u vječnu ukočenost. Pored nje je bio tek iskopan grob. Vrh smrtonosne cijevi jedva da je prekrpio tamno lice poglavice kada je Vecel zapazio i ove druge detalje. Toliko je bio opsjednut gonjenjem, da nije ni pomislio da bi se Delavare mogao vratiti do Lijepog izvora. Vecelov prst se ukočio, polako je spustio crnu pušku. 44 Vingenund se vratio da sahrani Vjetar Koji Šapuće. Vecel je čvrsto stisnuo zube, a strašna borba trgala mu je srce. Polako se puška opet podigla, skrenula i pala. Ponovo se podigla, skrenula i pala. Nešto strašno budilo se u njegovoj duši. Vingenund nije pravio budalu od njega. Delavare ga je natjerao da ga dugo goni, izmakao mu u šumi, ne da bi se zbog toga hvalisao nego da bi požurio da svoju kćerku sahrani. Vingenund je bio hrišćanin! Da nije, nikad ne bi pogledao lice kćerke koju je jednom odbacio. Vingenund je bio vjeran svojoj rasi, ali je bio hrišćanin. Vecelovo strašno iskkušenje, njegova užasna borba su utihnuli. Spustio je dugačku, crnu pušku. Još jednom je pogledao tamno moćno lice poglavice. Tada je osvjetnik poletio kao sjena kroz šumu. Bilo je kasno popodne u Fort Henriju. Rumeno sunce je već zašlo iza šumovitog brda i duge sjene drveća izdužile se na tratini ispred utvrđenja. Pukovnik Zejn je stajao na vratima pažljivo posmatrajući rijeku. Nekoliko minuta ranije jedan čovjek se pojavio na obali ostrva i mahnuo. Pukovnik je poslao brata Džonatana da sazna ono što je želio. Ovaj je već dostigao drugu obalu u svom čamcu koji je odmah krenuo nazad sa strancem što je sjedio na krmi. - Pomislio sam da je to možda Vecel - razmišljao je pukovnik - iako nikad nisam znao da bi Lu želio čamac. Džonatan je preveo čovjeka preko rijeke i uz krivudavu stazu do mjesta gdje je pukovnik Zejn čekao. - Hej! To je mladi Kristi! - uskliknuo je pukovnik strčavši niz stepenice i srdačno ispruživši ruku. - Drago mi je da te vidim! Gdje je Viljemson? Otkud ti ovdje? - Kapetan Viljemson i njegovi ljudi će preći

rijeku 45 osam ili deset milja uzvodno - odgovorio je Kristi. - Ja sam došao da se raspitam o mladim ljudima koji su napustili Selo Mira. Obradovao sam se kada mi je Džonatan rekao da su se izvukli. AJ 9m v - Da, obradovali smo se i mi svi. Dođi. Ostaće.š večeras. Izgledaš umoran. Pa, nije ni čudo kada si vidio sav taj pokolj. Moraš mi pričati o tome. Juče sam vidio Sema Brejdija, koji mi je dosta toga ispričao. Ah, evo i Džima. Mladi misionar se pojavio na vratima idvojica mladića su se toplo pozdravili!gflMBfiflMWWMBk - Kako je ona? - upitao je Kristi. - Nel se polako oporavlja od šoka. Biće joj drago da te vidi. - Džonatan mi kaže da ste se vjenčali prije nego što vas je Girti dostigao kod Lijepog izvora. - Da. U stvari, sva ta divna priča je tačna i ja još u to ne mogu da povjerujem. Smršao si. Kada sam te posljednji put vidio, bolje si izgledao. - Sve me je skrhalo. Bio sam svjedok onog strašnog pokolja i nikad se neću od tog oporaviti. Još su mi pred očima oni divljaci kako jure sa skalpovima svojih ljudi. Izbrojao sam leševe četrdeset i devet odraslih hrišćana i dvadesetsedmoro djece. Sat nakon vašeg odlaska crkva je bila u plamenu, a sljedećeg dana sam vidio spaljena tijela. Taj prizor mi je stalno pred očima. Ono čudovište Džim Girti ubio je svojim maljem četrnaest hrišćana. - Jesi li čuo za njegovu smrt? - upitao je pukovnik Zejn. - Da, i to je bio kraj kakav je samo on zaslužio. - Samo je Vecel mogao smisliti takvu osvetu. - Da li se on vratio? - Nije, Džonatan kaže da je otišao za Vingenundom i niko ne zna kada će se vratiti. - Nadao sam se da će poštediti Delavaru. - Da Vecel poštedi jednog Indijanca! 46 - Ali, poglavica je bio prijatelj. Spasio je djevojku. - I meni je žao jer je poglavica dobar Indijanac. Ali, Vecel je neumoljiv. - Evo Nel i gospode Klark. Izađite - doviknuo im je Džim. Na vratima se pojavila Nel sa pukovnikovom sestrom. Djevojke su izašle i pozdravile mladića. Nevjestino lice je bilo blijedo i upalo, a tamne sjene su joj, uokvirivale oči. J r r . -r ; : i A - Sretan sam što ste se izvukli iz... iz sela - rekao je Kristi. - Šta je s Benijem? - upitala je Nel tiho. - Oh, zaboravio sam. Beni je dobro. Jedini je pokršteni Indijanac koji je izbjegao pokolju. Mekvelder ga je skrivao dok sve nije bilo gotovo. On će tog momka poslati u školu. - A šta je s misionarima? - interesovao se Džim. - Svi osim Janga bili su dobro kada sam ja otišao. On je bio na samrti. Drugi će ostati tamo i pokušati da još nešto učine, ali se bojim da je to uzaludno. - Nemoguće je ne zato što Indijanci ne žele hrišćanstvo, nego zato što ima ljudi kao što je Girti. Predivno Selo Mira duguje svoju propast odmetnicima - rekao je pukovnik Zejn. - Kapetan Viljemson je mogao spriječiti pokolj - primijetio je Džim. - Moguće. Mislim da je pogriješio što nije pokušao izjavio je pukovnik. - Zdravo! - doviknuo je Džonatan Zejn ustajući sa stepenica gdje je sjedio slušajući razgovor. Poznati meki korak odzvanjao je stazom. Svi su se okrenuli i ugledali Vecela. Lovačka odjeća mu je bila poderana. Izgledao je umoran i iscrpljen, ali su mu tamne oči bile mirne. Bio je to Vecel kojeg su svi voljeli. 47 Toplo su ga pozdravili. Nel mu je pružila ruke i osmjehnula se. - Drago mi je što ste se sretno vratili kući - rekla je. - Sretan i zdrav, curo, i drago mi je što ste svi dobro odgovorio je lovac naslonivši se na svoju dugašku pušku i gledajući od Nel do pukovnikove sestre. - Beti, dosad sam ti davao prvo mjesto među curama na granici, ali bi te ova mogla lako preteći - rekao je sa onim njegovim rijetkim osmijehom koji je toplo osvjetlio njegovo tamno lice. - Lu Vecel i komplimenti! Pa, da i to doživim! uskliknula je pukovnikova sestra. Džonatan Zejn je pažljivo posmatrao Vecelovo lice. Primijetivši bratovo interesovanje, pukovnik je naslutio razlog i upitao: - Lu, reci nam da li si vidio Vingenunda na domaku svoje puške?. - Jesam - odgovoričTJe lovac jec Izgledalo je kao da je jeza zahvatila srca prisutnih. Taj jednostavan Vecelov odgovor mnogo je značio.

Nel je tužno pognula glavu. Džim se okrenuo grizući usnice. Kristi se zagledao preko doline. Pukovnik Zejn se sagnuo i dohvatio nekoliko kamenčića koje je bacio o zid brvnare. Džonatan Zejn je naglo napustio društvo i ušao u kuću. Ali, krupne crne oči pukovnikove sestre nisu silazile sa Vecelovog lica. -1? - upitala je i glas joj je zazvonio. Vecel je za trenutak ćutao. Nedokučiva sjena njegovih očiju nije bježala od njenog pogleda. Lagan osmijeh preletio mu je licem. - Beti, promašio sam ga - rekao je mirno i stavivši pušku preko ramena otišao. Godine su prolazile sa svojim promjenljivim godišnjim dobima: svake jeseni zlatno cvijeće je bogato cvalo a žareno lišće blago padalo i prekrivalo kao ćilibar žutu mahovinu na proplanku pored Lijepog izvora. Indijanci tu više nisu logorovali; izbjegavali su pro48 planak nazivajući ga Sablasni izvor. Pričali su kako tu noću trči duh bijelog psa i da Vjetar Smrti žalosno huli preko ovog samotnog mjesta. Ponekad bi se indijanski poglavica, ponosnog hoda i prodornih snažnih očiju i tamnog, energičnog lica privukao na proplanak gdje bi nekoliko trenutaka ostajao tih i nepomičan. A ponekad bi se u sumrak, kada bi crveni sjaj sunca izbljedio, snažni lovac privukao kao sjena iz grmlja i naslonio na dugačku pušku dok bi s tugom zurio u tamni izvor i osluškivao tužni mrmor vode. Sumrak bi prerastao u tamu dok bi on stajao nepomičan. Lišće bi padalo u vodu, a kozodoj bi pjevušio svoju melanholičnu pjesmu. Iz tmine šume bi došao uzdah koji bi ispunjavao tihi vazduh, a onda bi zamirao kao cviljenje noćnog vjetra. Mir bi ponovo zavladao iznad tamnog, sumornog groba mladića koji je svoju ljubav i život dao divljini. 49 KĆERKA MJESECA Osnova ove priče Je legenda koja se prenosila s koljena na koljeno u plemenu Navaho Indijanaca, a koju je Zejnu Grejii prenijela žena jednog trgovca koja je živjela u rezenuitu Navafta početkom dvade setih godina, htorijski, okvir priče datira mnogo godina prije dolaska bijelog čovjeka i govorio tome kako se jedan indijanski ratnik suočio sa smrću i sramotom zbog ljubavi prema princezi iz neprijateljskog plemena. I™ Usred velike pustinje uzdizao se golemi kameni zid na čijim je bedemima stajala citadela Tanina, poglavice klana Stijena. O R C L U T I U ft Ispod kao u zlato uvijene planinske ploče, od sjevera ka istoku, zjapio je arnbis, mjesto stijena i sjena, kroz koji se valjala i hučala crvena rijeka bogova. Na jugu se protezala pustopoljina - duga, vjetru i nevremenu izložena strmina koja je vodila do ogoljelih grebena i šarenih nasipa, preko sivih udolina Jo glinenih prudova i u bijelo ovijenih daljina. Na zapadn;)) strani ležala je plitka dolina gdje je između zdenih keurova rasla izbljedjela trava i sasušena polja žita. 50 Tanin je koračao po svojoj kamenom ograđenoj terasi. Topli suhi vjetar uznemiravao mu je lice. Duvao je sa zapada. Donosio je loše vijesti - da kiše neće doći. Prethodna godina je bila suha; zimski snijeg je bio škrt, a sada su izvori opadali, rijeke sahnule, a vodopad Oljato kapao preko stijena poput tanke, na vjetriću povijene trave. Ovi predznaci su mučili Tanina. Podsjećali su ga na početak dvanaestogodišnje suše koja je na kraju raspršila izglednije klanove Šeobjaha na četiri vjetra. Kiše su ponovo došle sa sezonom voća, vraćajući napredak i sreću malom narodu na stijenama. Tanin je mogao gledati daleko, orlovskim pogledom, sve do daleke goletne visine citadele klana Vuka; i još dalje, nejasno u purpurnoj izmaglici, do tamnih bedema koji su označavali dom klana Antilopa. Drugi klanovi su bili raštrkani daleko prema zapadu. Tog ljeta ni jedan glasnik još nije prešao vreli pijesak i stijenje sa porukama Taninu. Nije sve bilo dobro sa susjednim klanovima. Tanin je skrenuo pogled sa terase na stepenasti uspon preko malih smeđjih nastambi sa prozorima tamnim poput očiju, sve do središta tvrdjave gdje su kupolaste žitnice i kružne cisterne stajale ispod zaštitnog luka velikog zida i još dalje, do izbljedjelih tratina i sivih

ovala igrališta. Ali, tog vrelog dana mladi ratnici Šebojaha nisu bili zaokupljeni nikakvim igrama. Lješkarili su u sjeni zidova ili spavali u svježim domovima. Gola djeca vrtila su se poput lijenih mrava po dvorištima i na terasama. Samo su skvo i djevojke bile zaokupljene radom - mljele su, kuhale, pekle, tkale, nosile, izlazile na sunce i vraćale se u sjenu. faninov klan Stijena ponovo je bio brojani i zbog tog dara bogova on je bio ponosan i zahvalan. Ali, izgledalo je da preko njih polako prelazi sjena. 51 Otišao je u prostoriju za savjetovanje u kojoj su se odnedavno skupljali njegovi vračevi, opsjednuti tumačenjem znakova vremena, sa svojim vraćanjima i obraćanjima duhovima zaštitnicima.

4Bf1BSHH39E9M^ U istočnom dijelu, gdje su vrata gledala prema izlasku sunca, gorjela je sveta vatra od kedrovih cjepanica. Na sredini poda bio je fini pijesak i tu je Deklis, slikar, sijao pijesak obojen bijelo i bakrenasto, zeleno i plavo, oker. Stari Benei, zvjezdoznanac, pojava je. KJodotie, glavni vrač u klanu, bio je oslonjen na svoj štap i s pogledom sumnje i straha gledao četvrtog u prostoriji. Ovaj se zvao Dagil, bio je plemenska luda, ružičastih očiju, crvene kose, toliko nagrdjen da ga je bilo strašno i pogledati. Svi Šebojasi su ga se i plašili i mrzili ga. - Šta sada radi? - upitao je Tanin užasnut. - Sluša - odgovorio je značajno Klodotie. Dagil, nagnut nad crtež u pijesku, nejasno je ispuštao divlje i uzbudjene glasove, koji su poglavici izgledali bez značenja ali puni straha. Pravio je čudne i silovite pokrete, dahtao kao ustrašena srna. - Govori o prvim ljudima koji su potekli od životinja prevodio je vrač. - O vremenu kada je uvijek bila noć, o dolasku sunca, a zatim o dolasku vode u cijelu zemlju. Tanin je nestrpljivim pokretom ruke učutkao vrača. A šta je sa ovim vrelim zapadnim vjetrom? - upitao je smrkuto. - O, poglavico! To je vjesnik još mnogo sušnih godina - odgovorio je vrač zvonkim glasom šireći svoje ruke poput kandži. - Naše žito neće sazriti. Naš bostan će se sasušiti na viticama. - Izdaj naredbe da moj narod čuva žito i vodu. Mi nećemo gladovati. U medjvremenu ćete vi vračevi prizivati bogove kiše. Tražićete savjet od vaših duhova da biste saznali kakvu žrtvu moramo prinijeti, kakve ceremonije će ih udobrovoljiti. 52 - O, poglavico, to je napisano! Vрати Naštu njenom prognanom plemenu! - zagrmio je sveštenik. Tanin se trznuo kao da ga je neko ubo. - Mudri ljudi, treba da znate da je zapisano da će moje dijete Našta, Kćerka Mjeseca, ostati zauvijek sakrivena od dnevne svjetlosti uz pleme Stijena. - Tvoj grijeh će zadesiti tvoj narod - rekao je sveštenik. - Neka bude. Ona je moja krv, moj ponos. Našta je nevina, kao i njena majka. Divlji klan Antilopa bi je uništio, kćerku njihove kraljice. - Onda će silna suša doći kao i ranije, kao roj skakavaca koji ogoljuje zemlju. y<j đ _^ Tanin je stajao čutke, posmatrajući crtača u pijesku. - Led će nas opet prekriti... ili će zemlja opet biti u tami... ili će se voda opet podići do najviših krošnji. - Ne. Tanin ne vjeruje. Led i noć i poplava pripadali su vremenu prvih ljudi. - Avaj...! Ako su bili prvi ljudi, onda će biti i posljednji. Rasa koja će nas učiniti robovima. Klodotie ih vidi u sjenama. Njihov glas je kao grmljavina crvene rijeke. Tanin je vjerovao u istinitost ovog proročanstva. Čuo ga je u šaputanju vjetra kroz kedrove. Čak su i stjenoviti zidovi čekali eho koraka budućnosti. Zemlja, nebo i zvijezde postali su vječni, ali su se živa bića promijenila. Svaki klan Šebojaha živio je na stjenovitim visinama u smrtnom strahu od nepoznatog. Njihovi stari mudraci čučali su pored vatri u kivama i prenosili mladim generacijama legende plemena - kako su se očevi njihovih očeva borili i pobijedili prve ljude i kako su se njihovi potomci borili s čovjekom prije nego što je bio čovjek. Bilo je potajnih koraka na tragu Šebojaha. Nije bilo predaleko vrijeme kada će biti opravdan običaj starih poglavica da grade svoje nastambe na neosvojivim stijenama. Nije li klan Jazavac nestao daleko s padine na jugu?

53 Tanin je napustio prostoriju sveštenika i vratio se na terasu gdje se naslonio na ogradu da zamagljenim pogledom gleda preko nizina. Suhi vjetar donosio jfiTtopH mirišTšuhe zemlje, pijeska, kaktusa i kedra, beskrajnog kamenjara. Sa svih strana, a samo je onaj na zapadu davao neku nadu za život. Nije više mogao izdržati magloviti sjeverni ambis odakle se ponekad uzdizala neprijatna buka. A bijela pustopoljina pokretnog pijeska na jugu samo je pojačavala njegov strah. Ipak, te oblasti izgledale su kao nepremostive barijere za one neodredjene gomile koje su prijetile njegovom narodu. Siva i samotna i monotona bila je kedrova dolina na zapadu, važna i nepopustljiva na podnevnom suncu, široka staza do drugih klanova Šebojaha, a ipak zastrašujuća u ovaj sat. Pogled poglavice pomjerio se do sjene ispod velikog luka zida koji je podupirao kraj citadele ispod. Ovdje, duboko u procjepu stijena, nalazila se kiva koja je krila Naštu, Kćerku Mjeseca. Svjetlost dana nikad nije pala na djevojčino prelijepo lice. Tajna te kive bila je sveta klanu Stijena. Samo su vračevi i stare žene iz plemena i djevojke zaklete na šutnju znale za prisustvo Taninovog djeteta koje je imao s kraljicom odbačenog klana Antilopa. Našta, Kćerka Mjeseca, čija je koža bila bijela kao snijeg! Taninova snaga nad njegovim plemenom nije bila jača od te opasne tajne. Osjećala se katastrofa u vazduhu. Šapati umrlih Šebojaha dolazili su sa šuštavim letom lastavica. Velika ljubav poglavice prema odbačenoj kraljici bila je veća od ljubavi prema njegovom narodu. On će paziti Naštu, njenu kćerku, iako će kroz tu vezu možda doći kob koju su prorekli sveštenici. Tanin nije volio samotnu okolinu, niti značenje elemenata. Ožalošćen, potražio je hladnu sjenu svog doma s debelim zidovima. Na zalasku sunca vračevi su doveli Taninu glasnika 54 od klana Vukova. Pokriven prašinom i znojem, ovaj ratnik je donio neobične vijesti. Nije više bilo klana Antilopa. Srditi bogovi su ili uništili. Oblaci dima uzdizali su se iznad njihove citadele, a dugi nizovi jastrebova sjedili su na zidovima. - Tanine, pripazi! - povi kao je Klodotie, a glas mu je bio ispunjen predskazanjem - da i tvoj narod ne propati istu kobnu sudbinu. Poglavica nije čuo. Duša mu je bila rastrzana zbog vijesti o smrtnom neprijatelju i smrti žene koju je još volio. Potraživši tamu, legao je širom otvorenih očiju i uplašen. Ali, muka je bila zbog gubitka tamnooke žene koja je izopćila svoj narod zbog ljubavi prema njemu. Tihi vjetar koji je valjao pijesak ječao je u procjepima stijena. Tanin je čuo i osjećao da nije sam. Tada su tihi koraci u mokasinama na terasi potvrdili vječnu čovječiju aktivnost, sastanak ratnika i djevojaka koji su se prepuštali zabranjenoj ljubavi, kao što se i on usudio u danima svoje mladosti. Noćni soko je ispustio krik gorčine. Napokon je u sitne sate tišina ležala kao težak pokrov oko citadele. Tada se Tanin iskrao na terasu. Blijedi mjesec je svjetlucao na bezbrojnim plohama stijene. Klanac na sjeveru podsjećao je na noć, prijeteću, mističnu, koja vreba. Oni koje je Klodotie nazivao prvim ljudima možda su bili tamo, u tom crnilu. Ali, Tanin je bio siguran samo u strahovito lupanje srca u teškoj tišini. Vazduh je bio svježiji i on je duboko disao. Bio je ponoćni sat koji je Tanin rijetko propuštao, a nikad kada se mjesec uzdizao visoko. Blijedi oblici kretali su se nečujno, kao duhovi, izvan sjene velikog luka. Tanin ih je posmatrao, a srce mu je bilo puno, kao da će da se raspukne. Našta se sa svojim zvjezdanim djevojkama, svojim pratiljama, iskradala da se okupa u mjesečinom obasjanom jezercu ispod citadele. Opori ljetni dani su se vukii. Taninovi visoki svešte 55 nici i pored sveg njihovog znanja i hvalisavog uticaja kod bogova nisu donijeli kišu. Zečevi i antilope napustili su dolinu. Izvori su postali još plići. Oljato više nije slao svoj blijedi čipkasti vodopad preko ponora. Ali, veliko jezerce ispod zida, zasjenjeno od žednog sunca, zadržalo je svoj svjetlucavi nivo. ^MblOMHk. Misteriozna sudbina klana Antilopa nije više dominirala u govorima

Taninovih vračeva. Ljubomorni na svoju moć i sumnjičavi u svoju snagu, sve napore upravili su u molitve za kišu. Jednog dana Tanin je sebi dokazao da je još zadržao oštrinu vida koji se u njegovoj mladosti mogao uporediti sa orlovim okom. Daleko na neravnoj crvenoj padini razaznao je pokretnu tačku. Posmatrao je sa svoje terase. Predmet je mogao biti ovca i kaguar, ali je vjerovao da je to čovjek i stoga je održao savjet. Crna mrlja se kretala, povećavala, nestajala i ponovo se pomaljala i uvijek se pela. Došlo je vrijeme kada je Taninov strah postao opravdan. Pozvao je svoje lovce, i to one koji su vidjeli nadaleko. Došli su i dugo ćutke gledali. - Visok muškarac. - Nije glasnik. - Sa sjevera! Ratnici su dolazili pojedinačno i u grupama; skvo su napustile svoje poslove da bi se naćikale po bedemima; vraćevi su ćuli i izašli da vide. Kada se stranac jasno ukazao na padini ispod podnožja stijene, cijeli klan Stijena skupio se na zidovima, terasama, krovovima. Trenutak je bio znaćajan. Stranac je mahnuo s nećim stoje sijevnulo na svjetlosti. Pokret je bio prijateljski. Samo ga vraćevi nisu tako vidjeli. Djevojke su bile zahvaćene uzbućjenjem. Tanin je mahnuo u odgovor koji je oznaćavao dobrodošlicu. Tada su stari ljudi, skvo, ratnici i djevojke slijedili primjer svog 56 I poglavice i dugaćki lepršavi niz ruku koje su mahale protegao se duć zidina. Ovaj posjetilac imao je hod lovca. Dolazio je. Uspinjao se ne pokazujući ni znaka iscrpljenosti. Došao je do prvih usjećenih stepenica u neravnoj stijeni. Uspeo se uz njih kao neko navikao na strme zidove. Sada su ga mogli vidjeti samo oni koji su se naginjali preko bedema. Do onih iza njih dopirao je tihi mrmor. Tanin je vidio kada se stranac zaustavio pored drugog uspona usjećenih stepenica. Njegovo podignuto lice sijevnulo je na suncu. Pozvao je zvonkim glasom. Bio je to nepoznat jezik koji je ućutkao zaćudjene posmatraće. Zatim je ovaj smioni posjetilac pokušao ponovo da se uspinje i uskoro je nestao iz vida ispod zida. - Spustite ljestve - naredio je Tanin. Svešćenici su se glasno pobunili. Ali im je poglavica mahnuo da ućute. - Dovedite ga kod mene - naredio je Tanin. Visoki svešćenik Klodotie podigao je mršave ruke prema nebu i iz njegovih šupljih grudi zatutnjala je bolna jadikovka. To je bio kraj. Tanin će primiti guju u njihovu sredinu. Snaćne ruke spustile su dugaćke ljestve niz zid. Ratnici klana Stijena mogli su se kao vjeverica uspinjati uz njih. Trebalo je vidjeti da li se taj posjetilac moće popeti uz zidove. Nijema gomila ćekala je bez daha. Tanin je koraćao terasom, uspravan i dostojanstven, odan plemenitosti kojoj je dugovao svoje nasljedstvo; jadikovka visokog svešćenika odzvanjala je kao posmrtno zvono u ušima. Ćuo se povik. Stranac je savladao zidove. Tanin se okrenuo i vidio kako se gomila razmiće da bi propustila prećivnu figuru muškarca koji je išao izmedju svešćenika. Dovedi su stranca pred Tanina, nijemi i, bez sumnje, puni strahopoštovanja prema njegovoj velićanstvenoj figuri. 57 Tanin je podigao desnu ruku izgovorivši nekoliko rijeći] dobrodošlice. <^^MiSSHBPE^ Posjetilac je imitirao pokret poglavice i odgovorio na jeziku koji niko nije razumio. Bio je za glavu viši od najvišeg ratnika u Taninovom plemenu. Oko njegove ponosne glave i kao gavran crne kose bila je šarena traka iz koje se dizalo dugaćko plavo pero. Njegovo lijepo lice je bilo za nijansu svjetlije od lica bilo kog ratnika iz plemena koje je Tanin vidio. Tamnosive prodorne oći sakrivale su tajnu velike moći. Tanin je ocijenio da ima manje od trideset godina. Njegov velićanstveni torzo bio je nag do pojasa. Imao je pantalone od jelenje koće koje je pridržavao isprepleteni kaić. Za pojasom je imao tomahavk sa kremenim sjećivom. Mokasine i dokoljenice od jelenje koće upotpunjavale su njegovu odjeću. Nosio je dugaćki luk, a na ledjima tobolac sa strijelama. - Odakle dolaziš? - upitao je poglavica, znacima objašnjavajući svoje pitanje. Stranac je razumio, jer je

odgovorio zamahom dugačke ruke prema sjeveru, pokazujući na daleku zemlju iza provalije koju nijedan Šebojah nije nikad prešao. Progovorio je ponovo i svoj govor ilustrovan znacima koji su pokazivali na oružje i na njegovo tijelo; jasno je ukazivao na to da je lovac, da se u lovu izgubio i odlutao preko klanaca, izgladnio i ožednio. Tanin je pokazao na svoje prisutne ratnike, stidljive djevojke, skvo, cijeli svoj klan, i onda ponovo pitao, koristeći se znacima. - Tvoj narod? - Nopah! - odgovorio je stranac i dotakao plavo pero koje je ukrašavalo njegovu crnu kosu. - Plavo Pero - preveo je Tanin svojim zapanjenim slušaocima. - Tanin mu želi dobrodošlicu. Dajte mu da jede i pije. Smrknutim visokim sveštenicima Tanin je rekao: 58 Klan Stijena ne može promijeniti svoju vjeru zato što tamo vani vlada glad. Ili zbog djavoljeg oblaka na horizontu. Tanin čini ovom posjetiocu iz novog naroda ono što bi tražio i za nekog od svojih sinova. Radosnim usklicima mladi ratnici su okružili Plavo Pero da bi ga povelili s terase uz pratnju djevojaka koje su nešto mrmljale i šaputale. Dok je ljeto blijedjelo, Plavo Pero je dokooičio sa ratnicima u prijatnoj sjeni zidova ili ispod grmovitih zaklona. Svima je dao na znanje da će se tu zadržati sve dok hladni vjetrovi jeseni ne ublaže vrelinu dugog putovanja do njegovog naroda. U međuvremenu je naučio jezik Šebojaha. Brz i inteligentan, uskoro je savladao oskudni rječnik klana Stijena, nailazeći na teškoće samo kod riječi sa više značenja što je j j zavisilo od intonacije kojom je riječ izgovarana. f j Plavo Pero je bio povjerljiv uhoda velikog plemena Nopah iz daleke zemlje. Bili to ratnici, a ne ratari. Notis Toh, njihov poglavica, uništio je male narode na stijenama iza velikih provalija crvene rijeke, i sada je pogled svojih vatrenih očiju upravio na uzgajivače žita, one koji su se krili u pećinama. Mnogostruk je bio zadatak Plavog Pera. Trebalo je da se sprijatelji sa klanom Stijena, a najbrojnijim plemenom Šebojaha, da provjeri njihove zalihe, njihovu odbranu i prilaze citadeli, da obmane vračeve i da, napokon, zanese ratnike vještinama, i igrama i travom, kojima je Plavo Pero gospodar, i da svojim lukavstvom obmane mlade žene tako da sve potpadnu pod njegovu moć. Klan Stijena je imao ukupno dvije hiljade članova. Trećina su bili sposobni muškarci. Izgledalo je da je Taninovu tvrdjavu nemoguće napasti izvana. Lukavi Sebojasi su izabrali veliku liticu uz koju se nije moglo uspinjati i s koje su mogli otjerati svako pleme koje bi pokušalo da ih napadne. Tanin je mogao biti savladan jedino strategijom i iznenadjenjem, izdajstvom unutar citadele. Ogromni 59 kružni sudovi bili su puni žita, cisterne su bile pune, a duboko ezerce ispod luka neće opasti te godine. Tanin je mogao izdržati opsadu duže nego što bi Nopahi mogli i zamisliti i sigurno je da bi prvi odustali!^Lgggg^LJ^ Iz tog nedokučivog izvora Plavo Pero je naslutio podzemni prolaz ispod citadele. Kao izvrstan glumac odlično je igrao svoju ulogu postajući sve sigurniji da će kod Nopaha steći još veće poštovanje i ugled. Prošlo je ljeto i došli su svježiji dani. Trava i žito u dolini su se sasušili. Izvori su presušili. Plavo Pero je slušao opomene vračeva koje su ga ispunjavale prezirom. Nisu znali kako da udobrovolje bogove kiše. Kada su lišće vinove loze i lišajevi postali zlatasti, Plavo Pero se poslužilo svojim vještinama. Ratnici Šebojaha voljeli su igre, posebno one koje su zahtijevale brzinu i izdržljivost. Plavo Pero je pokazivao lijenost i ravnodušnost i bio je stalna poruga drugih mladića. I djevojke, potaknute braćom i svojim draganima, počele su da ga zadirkuju. Napokon je Plavo Pero bio ubijedjen da se takmiči, ali je postavio uslov da se svaki takmičar u nešto opkladi. Kao što je Plavo Pero predviđao, ovaj njegov zahtjev je uveliko uzbudio mladiće. Svi su bili rodjeni kockari. Staza za trke i polje za igre bili su izvan citadele, na terenu okruženom stepenastim stijenama na kojima su sjedili gledaoci.

Po utabanom zemljištu Plavo Pero je prosudio da Šebojasi provode mnogo vremena u igrama. Tu su igrale generacije klana Stijena. Visoko iznad pustinje, kao orlovo gnijezdo, ovo igralište oivičeno visokim omorikama snažno je privlačilo Plavo Pero. Među Nopasima, plemenu velike srčanosti, on je bio najbolji borac i pobjednik u svim igrama. Tako je Plavo Pero trčao sa prvim odredjenim mladićem, ali ga je lako pretekao. Zatim je, jednog po jednog, Plavo Pero porazio još pet najbržih trkača. Nastao je 60 žamor među prisutnim. - Tit-Lei! Tit-Lei! - vikali su. Plavo Pero je saznao da je Tit-Lei, Krtica, bio ne samo najbrži trkač u klanu Stijena nego šampion među svim Šebojasima. - Plavo Pero nije ptica koja može u jednom danu preletjeti i sedmu trku - odgovorio je pobjednik ponosno. Poraženi mladići i njihove pristaše tražili su da se trka ponovi sutradan, kako bi mogli da se iskupe za gubitak. Plavo Pero se složio, ali je samo tražio da staze budu duže. Dok se on odmarao, ostali su se zabavljali svojim omiljenim igrama. Jedna je posebno privlačila Plavo Pero. U sredini kruga bio je zabijen stup koji je tri stope izvirivao iz zemlje. Vrh stupa bio je okrugao i izglačan tako da je sijao na suncu. Duga motka i mali obruč sačinjavali su druge sprave potrebne za ovu igru. Sa izvjesne daljine trebalo je zamahnuti štapom i obruč nabaciti oko stupa. Plavo Pero je morao priznati da je za ovu igru bila potrebna spretnost i bio je odlučio da tu dolazi noću kako bi vježbao. Njegov plan je uključivao da pobijedi u svim njihovim igrama prije nego što ih upozna sa igrama Nopaha. Tog popodneva i večeri svi u citadeli su govorili o sutrašnjoj trci, a opklade su bile sve veće i veće. Ovo je odgovaralo planu Plavog Pera da podstiče kockarske strasti klana Stijena. Stoga nije bio iznenadjen kada je ujutro vidio koliko se ljudi uputilo da prati trku. Plavo Pero je bio uzbudjen velikom grupom djevojaka, blistavo obučениh i sjajno raspoloženih. Njegovom cilju odgovaralo je da izigrava ravnodušnost prema mnogim stidljivim pogledima. Ali, ova bi prilika mogla značiti preokret i on bi mogao početi sa osvajanjem djevojaka klana Stijena. Tanin i njegove poglavice i sveštenici sjedili su na vrhu stjenovite izbočine. Ispod njih i sa svih strana stajala je šarolika gomila. Mladići su šutali loptu. Plavo Pero je ponosno koračao ispred dvostrukog re 61 da djevojaka. Srce mu se nadimalo i po prvi put je zaboravio svoj zli naum ovom miroljubivom plemenu. Uživao je u laskavom strahopoštovanju i divljenju koje je u njima pobudjivao. Njegovo oštro oko brzo je izabralo Ba-Li, jednu od najljepših dje^oiakaklana, čiji mu skriveni pogledi nisu izmakli. Galantno joj se naklonio. - Nema djevojke koja bi ovo nosila za mene - rekao je dodirujući plavo pero u svojoj kosi. - Možda ratnik Nopaha nije ni pitao - odgovorila je Ba-Li čije su oči planule sjajem. One su Plavom Peru jasno rekly da nije morao dugo čekati da probudi vatru u njihovim snenim dubinama. - Plavo Pero još nije imao priliku, ali... - rekao je i izvadio ukras iz trake. Ba-Li je lako uskliknula, dok se iz skupine djevojaka oko nje čuo uzbudjen šapat i mrmor. U tom trenutku, u pratnji mnogih mladića, došao je Tit-Lei, Krtica, protivnik s kojim se Plavo Pero trebao tog jutra ogledati u trci. Bio je nizak, a sitne, poluzatvorene oči jasno su govorile otkud mu nadimak Krtica. Pogled mu je bio oštar te nije mogao sakriti ljubomoru videći Plavo Pero pored Ba-Li. Djevojka je zadrhtala, a pronicljivom Plavom Peru nije izmaklo koliko je njegov protivnik zaljubljen u nju i da mu je ljubav neuzvraćena. Plavo Pero je dao svoje obilježje djevojci. - Ako Ba-Li bude ovo nosila, trkač Nopaha neće izgubiti trku. Pognula je glavu da Plavo Pero stavi svoje pero u njenu sjajnu crnu kosu. Tit-Lei je siktao kao zmija. Ako prije nije bio neprijatelj Plavog Pera, to je postao u ovom trenutku. Ba-Li je zbacila ponosnu glavu i nasmijala se sa svojim prijateljicama. Ali, brz zamagljen pogled koji je uputila Plavom Peru rekao mu je da ju je

osvojio. Tada su trkači pozvani na start. Tit-Lei se skinuo do pojasa. Plavo Pero je kritički pogledao svog protivnika. 62 I Široke, snažne grudi Tit-Leija, uski bokovi i vitke mišićave noge ubijedili su Plavo Pero da je u dugoj trci trkač klana Stijena protivnik kojeg se treba plašiti. U kratkoj, pak, trci nije se mogao mjeriti sa Nopahom. Trkači su bili spremni. Rečeno im je da trče oko motike na drugom kraju polja i vrte se do starta. Onaj ko prvi dotakne ruku startera biće proglašen za pobjednika. Jedan ratnik je podigao palicu za bubanj. Kada je zvuk odjeknuo, trkači su poskočili. Plavo Pero je držao korak sa Tit-Leijem i krišom ga posmatrao. Što je Tit-Lei brže trčao, to je Plavo Pero više nastojao da se održi uz njega. Tako su došli i obišli oko motike. A, onda je, kao strijela ispaljena iz luka, Plavo Pero poletio svojim čudesnim korakom koji je bio dvaput duži i brži nego kod Tit-Leija. Ostavio je hvalisavog trkača Šejojaha kao da je urastao u zemlju. Povici mladića i vriska djevojaka slatko su odzvanjali u ušima Plavog Pera. I ranije je čuo takvu oduševljenu grmljavinu. Ako klan Stijena voli trkača, neka u punom sjaju vidi najvećeg trkača Nopaha. Poglavica je napustio svoje mjesto da bi stavio ruku na snažno rame Plavog Pera. - Nopah trči kao antilopa - rekao je. - Tanin bi bio ponosan da ima takvog sina. Visoki sveštenici su mrko gledali Plavo Pero, a zadihani Tit-Lei ga je pratio zlobnim pogledom koji je odavao ljubomoru i mržnju. Medjutim, među mladićima čak i onima koji su izgubili opkladu, postao je veoma popularan. Bio je junak i među djevojkama dok je tražio Ba-Li da uzme svoje plavo pero. Ba-Li je stidljivo držala pero iza ledja i preklinjala ga da joj ga pokloni. - Možda jednog dana kada Nopah pobijedi sve i... dobije tebe - odgovorio je Plavo Pero odvažno. Narednih dana Plavo Pero je igrao i pobjedjivao u svim igrama klana Stijena osim u onim gdje je bila potrebna posebna izdržljivost. Ta..u t se povlačio, puštajući mladićima da povjeruju kako je slab u rukama i ledjima. Učio ih je igre Nopaha čiji je tempo bio brz i žestok. Da bi pobijedio, igrač je morao voditi loptu sa savijenim štapom sve do otvora u zidu. Druga igra koju ih je naučio još više im se dopadala. Trebalo je udariti loptu napravljenu od kože kaguara i pacova i ubaciti je u rupu na vrhu humke u sredini igrališta. Plavo Pero je uvijek pobjedjivao. U svakoj igri, takmičenju ili opkladi bio je siguran pobjednik. Kako je izbjegavao igre u kojima je bila potrebna izdržljivost, mladići su mu se rugali jer su vjerovali da ga bar u nečem mogu potući. Jednog vedrog popodneva opet je sav klan Stijena bio na otvorenom polju. U središtu pažnje bio je okrugli kamen do visine koljena. Plavo Pero je pitao djevojke čemu služi kamen. - To je "čovjek stijena" - odgovorila je ozbiljno Ba-Li. U određenim godinama svaki dječak iz klana mora svakodnevno ovdje dolaziti i vući ovaj kamen i pokušati da ga pomakne. Kada bude u stanju da ga otkotrlja, postaje ratnik mladić, a kada ga podigne sa zemlje, postaje muškarac, a kada ga ponese, postaje poglavica. - Plavo Pero, i ti ponesi "čovjeka stijenu" - preklinjala je Ba-Li uzimajući ga za ruku. - Ba-Li zna da ti to možeš. Zar je nisi podigao kao da je kao pero laka? Pokaži im i učini radosnom Ba-Li. Tit-Lei je ljubomoran. On se kune da si slab. Da će te ubiti u borbi. I, moj Nopah, ako on to učini, Ba-Li će umrijeti i njena duša će se zauvijek izgubiti. Plavo Pero se pridružio krugu oko kamena. Mladi Indijanci su jedan za drugim vukli i teglili kamen, drugi, oni zreliji, pomicali su ga. Tit-Lei se nagnuo nad kamen a mišići na ledjima su mu se napeli. Glasni povici posmatrača potvrdili su da ga je odigao sa zemlje. Vračevi su izjavili da će biti gozba za sve. Tit-Lei se posrćući uspravio, 64 purpurno crve i Vu licu c*. i,,i se znoj slijevao niz ramena. Trijumfalno je pogledao Plavo Pero. - No-Pah! - drhtao je. : Hitre noge... veliki jezik... lovac skvo!... Ako si... muškarac... podigni kamen! Sveštenik Klodotie dao je oduška svojoj sumnjičavosti i

mržnji prema ovom nezvanom gostu iz nepoznatog plemena. - Ponesi kamen ako želiš da još ostaneš kod Šebojaha! - naredio je. - Mali narode, vi biste htjeli saznati da li su Nopahi snažni? - pitao je Plavo Pero prezrivo, prvi put pokazavši ljutnju prema neprijateljima svog plemena. - Gledajte! Sagnuvši se, podigao je kamen bez vidljivog napora i nosio ga sve do mjesta gdje su ga prvi preci klana Stijena bili postavili. Gledaoci su klicali sa strahopoštovanjem. Plavo Pero je nosio kamen toliko daleko koliko su ga nosile stotine mladića tokom brojnih godina. Tada ga je s gnjevom u pogledu odnio do grebena i bacio pred noge onih koji su ga izazivali. Visoki sveštenik je podigao ruke, kao da u njegovom prisustvu vidi nekog sa božanskom moći. Avetinjsko lice Tit-Leija otkrivalo je kraj smjelog plana koji je sad morao napustiti. Strah u grudima mladića nadvladao je njihovo strahopoštovanje i divljenje. Ali su zato skvo vriskale od radosti zbog srčanosti Plavog Pera, a djevojke mu divlje klicale. Svima koji su bili zadivljeni, a i onoj nekolicini mladića koji su se pretvarali da nisu bili impresionirani dramatičnim otkrićem snage Plavog Pera, dao je objašnjenje zašto uvijek pobjedjuje. Njegova baka ga je učila obredu kroz koji će mu bogovi, ako ga uspješno obavi, podariti svu sreću; da je ijednom omanuo i u najsitnijem detalju tog nevjerovatno teškog legendarnog obreda, nikad ni u čemu ne bi pobijedio. Plavo Pero im je ispričao kako je uspio. Njegova stara baka naredila mu je da uzme kuku 65 ruzovog polena i polena drugih biljaka i da legne ispred rupe guštera i stavi polen na ruku, da podigne dlan i da pjeva četiri pjesme koje ga je naučila. Morao je ležati dok gušter ne izadje da pojede polen, a pjevač se nije smio micati sve dok je gušter napolju, niti je smio zaboraviti ijednu riječ iz pjesme. - Nauči nas tim pjesmama - povikali su ambiciozni mladići. Ali je Plavo Pero odmahnuo glavom. Plavo Pero je imao gomile tirkiza i jantara, oružja od kremenca, lukova i strijela, šarenih mokasina i odjeće, torbi i tobolaca, ogrlica od kosti, koža i krzna - sve je to dobio pobjedjujući mladiće klana Stijena. Posudjivali su i molili i krali da bi se kladili, a to je bilo ono što je Plavo Pero uvijek poticao. To je bilo ono što je prepredeni Nopah želio. Odbijao je da trči ili igra druge igre, objašnjavajući da ne bi bilo fer da se s njima i dalje takmiči pošto je već pokazao da je superioran. Ali u kladjenju, što im je dozvoljavalo iste šanse kao njemu, uvijek im je popuštao. Kao i u svemu, Plavo Pero je opet pobjedjivao. Ali, Plavo Pero je svoje žrtve naveo na nešto daleko opasnije nego što je kladjenje. U svojoj velikoj torbi donio je dosta plave gume koja je lako opijala. Na ovu rdjavu naviku Plavo Pero je poticao jednog po jednog mladića. A slatka i moćna droga je imala snažno opojno dejstvo čiju je tajnu dobro čuvao. Znao je da bi vrlo lako mogao savladati sve ratnike klana Stijena kada bi mogao skuhati dovoljno ove smjese. Plava guma bila je napravljena od srži meskalovog drveta skuhanog sa smolastom masom koja je isticala iz nekog zimzelenog drveća. Plavo Pero je znao kako se pravi, samo je morao naći sastojke. Dane je provodio kockajući u skrivenim nišama u stijenama ili napuštenim kivama. Noć je posvećivao osvaja nju žena. Jedne noći pune mjesečine Plavo Pero je čekao Ba-Li 66 na terasi, u donjem dijelu citadele. Pošto je zakasnio na sastanak, pretpostavljao je da je ona dolazila i otišla. Pitao se zašto Ba-Li rijetko ostaje do kasno u noć. Skvo su bile stroge prema svojim kćerkama, ali kod Ba-Li je bilo nešto što nikako nije razumio. Plavo Pero se zagledao u crnu dubinu provalije. Znao je da je njegov otac Notis Toh sa najhrabrijim ratnicima sakriven u zelenoj dolini ispod crvenih stijena i da čeka povratak uhode koji će ih povesti u pokolj klana Stijena. Ali, za to još nije bio kucnuo čas. Zadatak Plavog Pera još nije bio ispunjen. A Te noći, kao nikad ranije, bilo je duhova na svježem vjetru, a njihovi glasovi bili su nerazumljivi uhodi. Izgledalo je da ne šalju poruke od

bogova Nopaha. Dok je čekao Ba-Li, mučilo ga je njihovo prisustvo. Bio je nemilosrdan Nopah i grižnje savjesti nije bilo u njegovom srcu. Ali, postojala je misterija koju nije mogao dokučiti. Izgledalo je da će se desiti nepoznati strašni događaji koji donose upozorenje iz sjena. Tišina je obavila mjesto i samo se čulo šuškanje mekih, nevidljivih krila u vazduhu. Smrt i usamljenost i propast lebdjeli su iznad ove stijene naseljene usnulim Sebojasima. Srebrnasta pustinja prostirala se daleko na jugu, beskrajna i pusta, bez života, neuznemiravana ni životom ni duhom. Plavo Pero je stresao ovu bezimenu moru i krenuo svojim putem. Sljedeće noći, kada je bio pun mjesec, šetao je sa Ba-Li pored zapadnog zida i prekorio je što mu nije došla na sastanak prošle noći. - Ba-Li je bila tamo - rekla je djevojka. - Ali, nisu svi sati njeni. Zagledao se u nju na mjesecini i privukao je. - Plavo Pero će ubiti onog sitnookog Tit-Leija prošaputao je strasno. Ba-Li je ustreptala kao ptica u zagrljaju zmijske. - Ba-Li 67 je vjerna. Ona ne krije da Tit-Lei motri i kuje zavjeru. - I šta će biti ako ga Plavo Pero ubije? - Ba-Li neće mariti. Njena ljubav je ovdje - prošaputala je djevojka blistavih očiju, spuštajući obraz na njegove gole grudi. Izgledalo je da je ljubomora Plavog Pera smirena, ali još uvijek nije bio sasvim zadovoljan. Ba-Li ga je divlje voljela, ali ipak nije vjerovao da bi ikad izdala tajne klana Stijena. - Plavo Pero se uskoro vraća svom narodu. - Ah!... On će zaboraviti djevojkicu Šebojaha. On se igrao sa Ba-Li i njenim sestrama. I one ga vole. I one se plaše. One ne vjeruju ratniku sa sjevera. Plavo Pero je dragan mnogih. - Da li se Ba-Li plaši Nopaha? - Ba-Li ne zna gdje se ljubav završava, a strah počinje - odgovorila je žalosno. - Šta kažu stari ljudi? - Da je Nopah odvratio naše mladiće od igre i rada i naveo ih na piće i kockanje... da je bacio čini na djevojke. - Plavo Pero želi da ode noću... ne pomoću ljestvi... ne želi da ga vide. Tit-Lei bi mu bacio strijelu u leđa... Hoće li Ba-Li povesti Plavo Pero do tajnog puta ispod zidova? Djevojka se stresla u njegovom naručju. Usne su joj poricale, ali su je oči izdavale. - Ha! Tako je velika ljubav Ba-Li za Nopaha! Gledaće kako ovdje vene. - Ba-Li se ne boji smrti za sebe... Nego zbog drugih, ako izda. Plavo Pero je dobio odgovor. Djevojka je znala tajni prolaz. Ali nešto više od časti zapečatilo joj je usne. Nešto više i od samog života! Bio je za sada zadovoljan. Ali, slomiće on nju. Osnažen saznanjem da će se njegov opasan poduhvat uskoro ispuniti, milovao je djevojkicu sve dok se nije opustila u njegovom zagrljaju. Zaboravila je na vrijeme 68 II me. Kada se bijeli mjesec uzdigao visoko, blago ploveći na tamnoplavom nebu, izgledalo je kao da se Ba-Li probudila iz transa. Bolno je uzviknula. - Oh, mjesec je visoko. Kasno je. Ba-Li mora ići prošaputala je drhteći dok se izvijala iz njegovog naručja. - Skvo i stari ljudi su u dubokom snu. - Ne! - povikala je, izmičući njegovim dugim rukama. - Svi spavaju, Ba-Li. Ostani s Plavim Perom. - Ne! - rekla je bez daha i pobjegla. Plavo Pero je posmatrao kako nestaje i ponovo je osjetio da se dešava nešto važnije nego što je strah od njene majke. Tamne oči koje su se odjednom raširile izražavale su emociju sličnu strahu. Plavo Pero nije vjerovao djevojkama Sebojaha, ali je to možda bio rezultat njegovog prezira prema nižoj rasi. Njen narod je želio da ona postane žena Tit-Leija. Vjerovatno je bila obećana Krtici. Sta god da je bilo, potaklo je ljubomoru Plavog Pera i on ju je prvi put slijedio. Mjesecina je dijelila citadelu na zrake srebra i ebonosa. Bila je ponoć Tiha prilika Ba-Li istopila se u sjeni zida, a onda se ponovo pojavila na bijeloj stazi i opet iščezla u tami. Plavo Pero je ubrzao korak. Ba-Li je krenula prema svom domu, a onda se naglo okrenula od centra citadele. Nije išla kući. Plavo Pero je tiho opsovao. On će iznenaditi Ba-Li i Tit-Leija i oboje zadaviti. Nakon što je poput aveti nestala sa zapadne terase, Plavo Pero je izgubio iz vida Ba-Li. U sjeni velikih lukova ležali su ambari i

cisterne. Plavo Pero se, zadovoljan, uvjerio da su puni i zapečaćeni. Mjesečev zrak pao je na prolaz u zidu i oštro oko uhode vidio je kako tuda prolazi Ba-Li. Možda će se tamo sastati sa lukavim Tit-Leijem. Plavo Pero je prošao iz srebrne mjesečine u duboku sjenu. Približavao se zapadnoj strani ogromne uzvisine na kojoj je Tanin držao svoju citadelu. Litice su se visoko uzdizale i bile su doslovno neosvojive. Ispod litice se pojavio 69 prazan prostor. Bila je to plitka pećina koja je, kako je Plavo Pero primijetio, danju bila ispunjena drvim. Ispod nje stijene su se poput stepenica spuštale prema tjesnacu na zapadu. Iznenada je Plavo Pero zadrhtao, kao panter kada ugleda svoj plijen. Pokretne prilike izlazile su iz sjene na mjesečinu. Tri vitke prilike od kojih je jedna bila sva u bijelom. Plavom Peru se učinilo da je prepoznao Ba-Li, po stasu i hodu. Gdje su se to iskradale djevojke Šebojaha? Ili je Ba-Li imala prijateljice koje su tajno sretale svoje dragane? Prilike su nestale iza ugla zida. Uhoda je potrčao do mjesta gdje su djevojke nestale. Izvirujući iza ugla, zastao je kao opčinjen. Tamno jezero sijalo se kao ulašteno srebro na mjesečini. Ba-Li i njene drugarice u ovoj misterioznoj ponoćnoj avanturi promicale su kroz zavjesu od vrba. Plavo Pero se razvedrio i nečujno nasmijao. Male djavolice će se kupati u kristalnom jezeru koje kriju sveštenici. Odlučio je da ih iznenadi. Kradom se spuštao, zadržavajući se u gustoj sjeni. Stigavši do vrha, dopuzao je polako i tiho do malog otvora u lišću i provirio. Na srebrnastom pijesku na obali svjetlucavog jezera, jedva tri koraka dalje, stajale su tri djevojke u sjaju mjesečine koja je još više uvećavala ljepotu mjesta. Plavo Pero se sjetio sna svoje majke. Jednom će Plavo Pero sresti nekog uzvišene ljepote od koje će, ako joj podlegne, doći propast i smrt. Ba-Li je vezivala blistave crne pletenice djevojci u bijeloj haljini. Bila je viša od Ba-Li, a njena nježna glava je graciozno stajala na vitkom vratu. Plavo Pero nije mogao da joj vidi lice. Treća djevojka je klečala na pijesku ispred njenih nogu. - Oh, gospodarice moja - mrmrljala je Ba-Li pokajnički - oprostite Ba-Li! Opel je zakasnila. - Dijete, ako si uljena, oprosteno ti je - odgovorio je 70 glas umilan poput flaute. - Ali, Našta ne može odgovarati bogovima koje strašni Klodotie stalno spominje. - Naša Kćerka Mjeseca - rekla je druga djevojka - ponoć nije davno prošla. - Drage moje ropkinje, vi znate da samo pun mjesec može obasjati Naštu kada je bez haljina. - Oh, smijemo li se usuditi da naljutimo bogove? - povikala je Ba-Li uplašeno. - Oni mogu reći Klodotiu. On će samo vidjeti da zlo pada na klan Stijena. - Našta bi rizikovala više od toga... samo da bi imala jednu kratku avanturu sa Nopahom kao Ba-Li! - Ba-Li moli bogove da oprostite. Trebalo je da drži usne zatvorene. - Ali, i Našta je žena. Pričaj joj još o njemu - o trkaču sa plavim perom. - Noćas je Ba-Li otišla od Tit-Leija do Plavog Pera. I srce joj je teško. Ona se zaklela jednom. Ona voli drugog. Plavo Pero se kune da će ubiti Krticu. - Da li Plavo Pero voli Ba-Li? - Avaj! On se u to kune sa smijehom na usnama. On voli mnoge. La-Klo će ispričati Našti. 1 ona voli Nopaha. - La-Klo, zar si takva budala? - upitala je Kćerka Mjeseca dok je izvlačila bijele ruke iz haljine. - On je gospodar žena - jadikovala je djevojka. - On nije našeg roda. On je zgodan - i strašan! - Ah! Ba-Li, La-Klo, vi *>e pla- ite tog stranca? La-Klo je pognula ljupku glavu, a Ba-Li je stidljivo rekla: - Duša Ba-Li više nije njena. - Našta nije vidjela ni jednog drugog muškarca osim njenog oca i sveštenika. A i njih samo noću. Voljela bi da vidi tog Nopaha danju, pa makar oslijepjela na suncu. - Sššš... Našta! Sta to Ba-Li čuje? Plašljivo su se osvrtao. A oki) njih su bili samo tišina, mjesečinom okupana voda i srebrne stijene; Našta se okrenula prema vrbama otkrivajući prelijepo lice bijelo kao lji 71 ljan koji cvate pored vode. Oči su joj bile kao dva tamna jezercica na mjesečini. Tada je Ba-Li svukla haljinu s Našte i bijela djevojka je

iskoračila na mjesečinom obasjan pijesak. Plavo Pero je osjetio kao da mu oštrica probada srce. Ostvarili su se ljepotica i upozorenje majčinog sna. U ovom trenutku znao je da je jedini smrtnik koji je vidio prozor rezervisan za bogove. Ali, ova Našta, djevojka koju zovu Kćerka Mjeseca, nije bila boginja. Ona se kretala, iz nje je izbijao izuzetan miris koji je ispunjavao mirni noćni vazduh, sijala je bjelinom kao snijeg na srebrnom svjetlu. Ona je bila otjelovljenje svih ljepota iz svih snova i legendi Nopaha. Plavo Pero je izašao pred njih. Ba-Li je pala na koljena sa užasnim krikom na usnama. La-Klo je postala kamena statua. Našta nije ni ustuknula, niti riječ progovorila. Stajala je gola pred njim, ne stideći se. Izgledala je kao dijete koje ne zna da postoji razlika između golotinje i obučenosti. - Ba-Li, ogrni je - naredio je Plavo Pero. Obje djevojke su se odmah pokrenule. I Našta je ubrzo bila uvijena u plašt iz kojeg je virilo samo bijelo lice na kome su plamtjele tamne, ponosne oči. - Našta, princezo ili djevojko, tvoja želja je ispunjena. Ovo je Nopah. - Oh, Ba-Li - ona je zamucala. Više nije sumnjao da je djevojka prvi put ugledala nekog mladića. Kada ju je zagrlio, spustila je nježnu glavu na njegove grudi. - Plavo Pero - rekao je uhoda glasom drhtavim od čežnje koja mu je ispunila srce. II Tanin je naredio da mu pozovu Plavo Pero. - Nopah, otkud ove opklade sa Tit-Leijem? - Poglavico, tvoji ratnici su izludjeli Nopaha stalnim zadirkivanjem. Zar bi Plavo Pero mogao zauvijek da izdrži njihove poruge? Nopahi su ponosni. Moj otac bi me se odrekao kada bi znao kakve sve izazove moram da izdržim. Poglavica Šebojaha vjerovao je da su tačne optužbe mladog ratnika, a on je bio pravedan čovjek. Generacijama je klan Stijena bio sklon kockanju. U doba suše, kada nije bilo lova niti posjeta drugim klanovima, ratnici su se samo igrali i kockali. Tanin je blagonaklono gledao na ovu slabost. Ali, sveštenici su na ove sadašnje poroke gledali kao na predznak vlastite propasti. I izgledalo je da je posljednjih sedmica zavladao neki čudan zanos, gotovo kao otrovanost kockanjem. - Taninova mudrost govori da su bogovi poslali Plavo Pero da testira njegov narod. Ako su postali slabi, onda je svaka optužba dobrodošla. Kakva je to posljednja opklada koja je potakla Deklisa i Klodotia da govore kao ratnik poremećenog uma - Dagel? - Krtica želi da otjera Nopaha. Ba-Li rado gleda Nopaha. Tit-Lei se kladi da se Plavo Pero ne može spustiti niz zidove bez pomoći, ubiti antilopu i vratiti se prije zalaska sunca trećeg dana. Poglavica je napravio nestrpljiv pokret. - Tit-Lei nije razborit. On je budala. On izaziva zbog svog interesa. Nije dostojan Taninovog klana. - Plavo Pero je prihvatio opkladu Krtice - odgovorio je Nopah nadmeno. - To znači smrt. Nijedan ratnik se ne bi mogao uspeti natovaren ubijenom antilopom... Tanin će poništiti opkladu. - Ne, poglavico. Plavo Pero je dao riječ. Tanin je spustio svoj dugački štap. Nikad nije bio blagosloven sinom. Njegovo jedino dijete bila je Našta, Kćerka Mjeseca, dragocjena kao crvene kapi krvi Taninovog 73 srca. Ali, sunce nikad nije smjelo obasjati njeno prelijepo lice i on nikad nije mogao stati ponosno pred svoj klan i priznati je. Sada je njegovo bolno i tegobno srce prihvatilo ovog Nopaha, ovog stranca, ovog plavoperog mladog diva kao što bi prihvatilo sina. Tanin je osjećao da ga je zavolio. - Šta će biti ako Nopah pobijedi? - upitao je. - Tit-Lei će se s njim sukobiti u smrtonosnoj borbi u polju. - Šta će biti ako Nopah izgubi? - Plavo Pero će vratiti sve što je dobio i nikad više neće pogledati nijednu djevojku iz klana. - Nopah, antilope su otišle iz doline - Tanin je bio namršten. - Plavo Pero nije znao. Ali, on će naći njihov trag. Tanin je uzeo svoj štap i pokazao svojim pratiocima da ga ostave samog sa Nopahom. - Taninovo sunce je na zalasku. Njegovo pleme je umorno. Njegovi dani su odbrojani. Neka Plavo Pero pobijedi u ovoj nefer opkladi. Neka ubije Tit-Leija! Nopah je dugo zurio u tamno nedokučivo lice poglavice.

Mogao je vidjeti da su jednostavne riječi starog poglavice iskrene. Samo su potakle još više vatru u glavi Plavog Pera. Već je njegova savjest bila uzdrmana sladim riječima sa divnih usana sakrivene kćerke velikog poglavice. Plavo Pero je prihvatio opkladu Tit-Leija jer mu je to bio izgovor da napusti citadelu. Mora pobjeći - od sebe, od izvršenja strašne zavjere koju je sam skovao, pobjeći od najdivnije i najvoljenije djevojke u cijelom svijetu i izvan njega. - Tanin cijeni Nopaha. On još nije zaslužio počasti. Ali, ako se Plavo Pero vrati. Plavo Pero se naklonio i povukao. Bilo je nemoguće da izrekne još neku laž. Bio je uzdrman. Više nije bio ne74 pogrešivi uhoda Nopaha. Plavo Pero je napunio torbu pečenim kukuruzom i osušenim mesom i, zgrabivši luk i tobolac, požurio da potrči niz terase, gluh na pljesak ratnika, slijep na jadicovke i plač djevojaka. Skačući po bedemima kao planinska koza, izabrao je mjesto na južnom zidu odakle će se spustiti. U tom trenutku bi izazvao i sam svemir. Ali, njegove ruke i noge privijale su se poput lišaja uz stijenu dok se spuštao, brzo i sigurno, sve do nagiba u podnožju zida. Nagnute glave i ispružene ruke ocrtavale su se na nebu iznad njega. Mahnuo je u odgovor dugačkim poklicima i potrčao preko stijena ka sjeveru, uskoro iščeznuvši iz vida. Neravna strmina bila je za Plavo Pero kao mnoštvo neprijatelja, kao da je svaki kamen bio protivnik kojeg treba ukloniti. Trčao je, skakao. Kamenje se odranjalo. Činilo se kao da ga gone krila ti duhovi onih koji su umrli poremećenog uma. Nijedna borba koju je vodio, nijedna trka koju je trčao nije se mogla uporediti sa ovim spustom koji su vidjeli samo duhovi nošeni kao i on grižnjom savjesti. U dnu klanca, gdje se Plavo Pero zaustavio, vreo i moker od znoja, usana pokrivenih slojem prašine, otkrio je da su demoni od kojih je bježao još uvijek pored njega. Lupanje njegovog srca odzvanjalo mu je u ušima kao prigušeno bubnjanje. Zaludan je bio njegov ponos, njegova slijepa uobraženost. On je bio samo smrtnik Nopah. A smrt je zadrhtala u njegovoj duši. Daleko na beskrajnoj strmini vidio je zlatom obavijene zidove, citadelu klana Stijena. Istrgnuo se iz nečeg dragocjenijeg od časti, slave ili samog života. Klanac ispod njega bio je izlaz za zemlju bezdana. Tamo dolje, u zelenoj dolini, čekali su Nopahi. Plavo Pero se uspravio i krenuo dalje. Stigao je do dna, gdje je krivudalo korito suhe rijeke, gdje su ogromne crvene stijene blokirale put, gdje su se gušteri sunčali na suncu. Zlato sa 75 rubova zidova je izbljedjelo, purpurne sjene spustile su se kao zavjese, a krivudava traka plavog neba iznad njega prelazila je u duboko plavetnilo noći. Popustila je plahost Plavog Pera. Opipavao je put u bližoj tami zidova. Njegovi đavoli su zaostajali. Još ih je čuo, prijeteci, šaputave. Ali, dok je prolazio ispod kamenog luka, tihi glasovi su mu govorili mnoge stvari o kojima nikad ranije nije sanjao. Pobjegao je od Našte i od ljubavi koja gaje razdirala. Činilo se da ga sati mnogih noći provedenih s njom ispod usnulih zidova, pored svjetlucavog jezera, opkoljavaju sa svim njihovim zanosom. Ni jedna djevojka na zemlji ili na nebu nikad nije bila kao Našta. Bila je ljupka kao nježni bijeli cvijet koji se povijao na vjetru. Bila je nevinija od ijednog djeteta. Voljela je više nego ijedna žena. Ali je malo znala. Nisu je mučili ni strah ni ljubomora, ni neraspoloženje ni mržnja. Skvo koje su je učile uskratile su joj znanje o rođenju, smrti, bitkama, ljubavi, braku - sve ono što je bilo sasvim obično jednoj djevojci iz klana Stijena. Djevojke koje su je dvorile nakon djetinjstva samo su je zbunjivale legendama, igrama, udvaranjima. Našta je Plavom Peru dala čudesno obožavanje lijepo prilike rođene iz sudbonosne i neutažive ljubavi kraljice i poglavice čiji su klanovi bili otuđeni. Od trenutka kada ju je Plavo Pero privio na grudi, ona je počela da živi; a kasnije, svako od njenih beskrajnih pitanja, slatki dokazi da je živjela samo za vrijeme koje je mogla biti s njim, poljupci kojima se u početku smijala a onda za njima žudjela

nezasita, izgledalo je kao nijemi i tragični dokaz da bi umrla ako ga izgubi. Plavo Pero je to znao, ali je bilo bolje da ona umre nego da bude odvedena kao ropkinja u pećinu Nopaha. I Plavo Pero se potpuno preobrazio, bio je kao raspolučen udarom munje, tako da su njegova okrutna nakana, bešćutna degradacija ratnika, nemilosrdno osvajanje djevojaka, sagorijevali u paklu kajanja u njegovoj duši i bacili ga na 76 muke zbog ljubavi koja mu je okončala svu nadu i radost, ljepotu i život ako ih ne bi mogao dijeliti s Naštom. U dugim noćnim satima ti glasovi sa zidova pratili su Plavo Pero i tjerali ga na misli o kojima nije ni sanjao prije polaska. Zora je svanula kada je Plavo Pero osjetio miris dima i čuo lavež poludivljih pasa. Klanac se otvarao u zelenu dolinu okruženu crvenim zidovima koji su se uzdizali do stjenovitih visina. Izvidnici koji su ga prvi opazili najavili su njegov povratak pokličima kojima je odgovorila grmljavina gomile sakupljene na zidovima. Plavo Pero je tek tada primijetio Nopaha. Bilo ih je hiljadu visokih, tamnookih, gladnih džinova željnih da ubiju, da uzmu, da progutaju. Ni njegov otac, Notis Toh, namršten i žedan poput lešinara, nije krio rat i krv u svojim tamnim očima. - Dokleas - rekao je kraljevski ponosno svom sinu dani su bili dugi. Notis Toh ti želi dobrodošlicu i veseli se. Nopahi su gladni žita, mesa i skvo. Šta je s Malim Narodom? Plavo Pero se naslonio na svoj luk. - Oče i poglavice, Dokleas donosi loše vijesti. Nopahi moraju loviti daleko preko crvene rijeke, dva mjeseca od kedrovih visoravni Sibeta... Dokleas je napokon našao klan Stijena iz plemena Sebojaha. Mnogo malih ljudi, siromašnih i bolesnih od gladi. Žive na visokoj stijeni uz koju se Dokleas nije mogao uspeti bez pomoći. Nemaju mesa, a antilope su napustile njihove pašnjake. Imaju dovoljno vode i žita da izdrže opsadu, ali bi opsada za Nopaha bila besmislena. Nemaju oni nikakvog blaga, ni tirkiza, ni koža, ni krzna. Skvo su stare, mršave i nepokretne. Njihove djevojke udale su se u daleke klanove... Dokleas će pokušati ponovo, prema zapadu. Ali, mora imati mnoge mjesece. Vрати se kući sa svojim ratnicima našem žitu, mesu i ženama. Ako se Plavo Pero ne vrati svom ocu prije nego što zeleni pu 77 poljci ponovo propupaju, onda se on neće nikad vratiti. - Dokleas je veliki sin velikog poglavice - povikao je Notis Toh i naredio svojim ratnicima da krenu prema sjeveru. Prije nego što se sunce spustilo, Plavo Pero je stajao na vjetrovitoj visoravni i vlažnim i svjetlucavim očima gledao Nopaha kako poput uske kolone mrava idu niz klanac prema mrkoj rijeci. I agonija i radost miješali su mu se u srcu. Prevario je svog oca, izdao svoj narod, zauvijek odbacio djevojku Nopaha, koja ga je čekala. Bio je izgubljen za slavu i bogatstvo. Bio je izdajica krvi i vjere. - Dokleas, Nopah, mrtav je - povikao je načuljenim ušima stijena visoko uzdignuvši ruke. - Plavo Pero će se uzdignuti! On će imati Naštu! On će spasiti njen narod! On će donijeti kišu! Njegov prodorni krik preletio je preko te samotne zemlje. Iza kedrovima zaklonjene litice izjurilo je stado antilopa. Plavo Pero se stresao sjetivši se opklade sa TitLeijem. Namjestivši strijelu, zategnuo je luk. Bilo je predaleko i on je promašio. Antilope su se raštrkale i opet zastale radoznalo. Plavo Pero je ispustio novu strijelu. Gdje je bila njegova razmetljiva vještina, njegova strahovita moć? Životinje su se opet razbježale. Lovac ih je pratio preko surih litica sve dok nije naišao na jednu koja je stajala na maloj uzvisini. S te daljine je bilo teško pogoditi cilj, ali je Plavo Pero pomislio na Naštu, kako se uz njegove grudi privija, i zategao je luk i postavio strijelu sigurnom rukom kao da se odjednom pretvorio u kamen. Plavo Pero nije vidio let te strijele, ali je antilopa pala. Potrčao je i vidio da joj je strijela prošla kroz srce. Te noći se odmarao na dalekoj strmini doline. Plavo Pero je dobro znao koliko će mu sutra biti potrebna snaga. Jeo je i pio. Spustila se tama i ovila ga mirom i odmornim snom. 78

Divlji psi su ga probudili u sivilo jutra oštrim lavežom i zavijanjem koje je presijecalo hladni vazduh. Nanjušili su svježe meso antilope koju je Plavo Pero objesio na kedrovo drvo. Bio je to treći dan, određen da bude najznačajniji za Plavo Pero. Ustao je da se suoči s njim, smiren zbog spoznaje da će mu donijeti slavu ili smrt. Kada su se vukovi razbježali, tišina je zavladała dolinom. Nije bilo glasova u mrtvom vazduhu, niti koraka na njegovom tragu. Bio je čovjek sam u pustinji, zavisán od svoje snage, od svoje mudrosti. Bogovi njegovog naroda sada su ga prepustili njegovoj sudbini. Mora pridobiti naklonost drugih bogova. Ta dolina nije bila nenaseljena. Za Plavo Pero stijene su imale dušu, kedrovi su otvarali svoje purpurno sjeme da bi ozelenjeli strminu, izbljedjela trava je imala iskru u korijenju, ukočeni vazduh je bio naseljen nevidljivim životom svega onog što je ranije nestalo. Plavo Pero je podigao svoj teret i krenuo niz strminu, izvan kedrova, na smrznutu kadulju. Oštra i crna prema nebu koje se rumenjelo, uzdizala se stijena Taninova. Strmina kaduljom prekrivena završila se u pjeskovitom i suhom rječnom koritu na dalekoj obali s koje se prostiralo polje osušenog bostana i sprženo žito. Iza njih počinjala je stjenovita strmina koja je vodila do podnožja zida. Iz daleka su vidjeli Plavo Pero. Išao je od stijene do stijene, krivudajući polako, štedeći snagu. Mučilo ga je što mu je antilopa lak teret. Nije vjerovao buri u grudima. Samo čovjek nadljudske snage mogao se ponadati da će se uspeti uz ovaj zid. Znoj je kapao niz gola ramena i grudi Plavog Pera, a grudi su mu se nadimale kao mijeh. Duga neravna strmina konačno je ležala ispod njega a uzdizao se strmi sivi zid. Spustio je antilopu i skinuo luk i tobolac s leđa. Oštri povici dopirali su do njega. Plavo Pero je ispružio vrat. Tamna lica pojavila su se na bedemima, jedna djevojka je 79 povikala njegovo ime. Plavo Pero je pogledom prelazio preko lica na zidu. Ba-Li! Samo je ona bila blijeda. - Tit-Lei je popustio - vikala je divlje. - Idi do ljestvi! - Ne! - povikao je. - Ba-Li, ako Plavo Pero padne... Druga lica su izvirila preko zida - orlovsko lice Tanina, iskrivljeno lice KJodotia, smežurano lice Deklisa, ružičasto lice Dagela. Debelo uže spušteno je niz zid. Plavo Pero je za slobodan kraj vezao luk i tobolac i pozvao ih da povuku. Poslušali su ga. I ponovo je uže spušteno, snažan glas utišao je vrisku. Plavo Pero je pogledao uvis. - Svezi antilopu! - naredio je glas. Bio je to glas poglavice. - Neću! - Tanin nema sina. - Šebojah može imati Plavo Pero kada to on zasluži doviknuo mu je lovac i krenuo uz podnožje zida da bi našao najpristupačnije mjesto za uspon. Tražio je duž cijelog zapadnog zida, zatim oko južnog. Mjesto na kome se spustio skretalo je prema neosvojivom nagibu. Stoga je krenuo sa zapadne strane prema sjeveru, gdje ga je dočekalo okomito brdo na kome su bili nadsvođeni zid i litice. Na cijelom polukrugu brda postojalo je samo jedno mjesto koje je Plavom Peru malo duže zapelo za oko. Bio je to niz izbočina na jedva primjetnoj kosini, koje su vodile do mjesta na kome su se dva zida spajala pod pravim uglom. I u tom trenutku vizija je osvijetlila zbunjenu um Plavog Pera. Vidio je sebe kako nosi Naštu i brzo poput bljeska potrčao je duž podnožja zida. Ono za što se molio preplavilo ga je snažno kao vatra sunca, neutaživo kao život, veliko kao njegova ljubav. Plavo Pero je povukao kraj užeta koji je visio niz zid i vezao prvo prednje a zatim zadnje noge antilope, privukao oba para vezanih nogu i čvrsto ih povezao. Odnio je antilopu do mjesta koje je izabrao i spustivši je na zemlju udahnuo je do najdubljih dubina pluća. Vika iznad njega 80 nije dopirala do njegovih ušiju. Podugo je proučavao strmi uspon, određujući trasu. Zatim je u mislima vidio kako podiže Naštu umjesto antilope i prebacivši njene vezane udove preko glave, stisnuo je njeno tijelo uz svoje grudi. Više se nije molio nepoznatim bogovima. Našta je sada bila njegova boginja. Počeo je da se uspinje uz zid. Njegovi

snažni prsti poput kandži su se hvatali za stijene, njegove noge su doticale nesigurne oslonce. Ali, on se uspinjao i uspinjao. Zurio je samo u strmi zid ispred sebe. Čvrsto se držao jednom rukom i jednom nogom dok je tražio neku pukotinu ili otvor u stijeni. Sve više i više! Nije se Plavom Peru bilo teško uspinjati sa Kćerkom Mjeseca na grudima! Izbočine na litici su nestale, a s njima i nagib. Prihvatio se uz osnovicu pravog ugla dva zida. Bili su udaljeniji nego što mu se to učinilo kada je bio dolje. Ispružio je slobodnu ruku preko praznine i za trenutak izgubio ravnotežu kada su mu prsti dotakli zid i tamo se ukočili. Nadljudskom snagom se pridržavajući, pomicao se inč po inč sve dok mu glava nije dotakla najbliži zid. Brzo je prebacio i drugu nogu. Tako je svojim tijelom napravio most, glava mu je bila iznad stopala, ruke spojene sa antilopom (ili je to bila Našta?) na grudima. Polako je pomicao jednu, a zatim drugu nogu. Gore! Gore! Zidovi su se primicali sve dok nije uspio da se savije do koljena i široka pleća osloni na kamen. Gore! Sivi zidovi su se skraćivali i maglili prema plavetnilu neba gdje su izvirivale glave. Krčio je svoj bolni put, sada sve brže. Bezbroy ruku povuklo je Plavo Pero preko bedema gdje je pao od pritiska u ušima. Kada je tama nestala i kada mu je vid opet bio jasan, Plavo Pero je ležao sa glavom u krilu Ba-Li. Njene vrele suze padale su mu na lice. Lanac djevojaka klečao je oko njih. Oko njega je sve vrvjelo. Plavo Pero je privukao glavu Ba-Li da joj nešto šapne na uho. Djevojka mu je uzvra 81 tila šapatom da je Našta pala kao ranjena srna kada je saznala za opkladu - da leži čekajući njega ili smrt - i posto se vratio, mora biti dovoljno velikodušan da poštedi ljubomornog Tit-Leija. Plavo Pero se podigao kao pognuta mladica koja se uspravi kada se ukloni teret koji je zadržava. Lica ratnika sada su bila lica brace. Ali je strašnom Dagetu izlazila pjena na usta; izgledalo je da zvjezdoznamac Benei vidi nešto neprijateljsko na nebu; Deklis je zanjihao svoje vreće s pijeskom i pogledao u kamenje; Klodotie se smrknuo kao najmračniji olujni oblak. Oni su čuli oštre riječi svog poglavice. A on, Tanin, stajao je suviše ponosan da otkrije svoje duboke emocije dok je njegov optužujući pogled bio upravljen u Tit-Leija. Taj ratnik je i te kako znao šta se sada od njega očekuje. Kivan, a ipak užasnut onim što nije mogao shvatiti, nije susreo pogled, niti je podigao glavu kada mu je Plavo Pero pokazao mrtvu antilopu. - Plavo Pero je ovdje, a još nije došao zalazak sunca trećeg dana. - Čovjek je više od običnog smrtnika - odvratio je TitLei, a poštovanje prema mrskom protivniku otrgnulo se iz same njegove duše. Tanin je stao između njih. - Stanite na razdaljini od stotinu koraka - zagrmio je. Okrenite glave. Kada Tanin pozove, okrenite se i borite. Ba-Li je donijela luk i strijele Plavog Pera. - Našta kaže spasi Krticu. Ali, Ba-Li kaže da ga ubiješ prošaputala je dok su joj oči rječito govorile o nesebičnoj brizi za ovog stranca koji je zadobio i njenu ljubav i njen strah. Tišina je obavila polje. Svi članovi Taninovog klana Stijena, čak i najmanja djeca, poredali su se na zidovima i liticama. Plavo Pero je zauzeo svoje mjesto. Tit-Lei je stajao dalje okrenut prema mnoštvu, očajan i potresen, sada siguran u svoju sudbinu. Dva protivnika okrenuli su je82 dan drugom leda. Teška tišina obavila je posmatrače. Samo je Dagei razbijao začara nost nizom tihih žalopojki. Vračevi su stajali uzdignutih ruku, kao da upravljaju pažnju na kletvu koja je pala na njih. Djevojke su plakale skrivajući oči. Tada je Tanin ispustio krik u kome nije bilo ni traga tuge. Tit-Lei se brzo okrenuo ispustivši strijelu koja je bljesnula na suncu. Kada se Plavo Pero okrenuo, neobično miran i oprezan, strijela Tit-Leija pogodila ga je visoko u rame i zadrhtala u mesu dok je crveni mlaz lijevao niz njegove gole grudi. Tit-Lei je ispustio divlji i trijumfalni poklič i brzo krenuo prema ranjenom protivniku. Dok se približavao, ispustio je još jednu strijelu koja je prozujala iznad glave Plavog Pera. Gomila je

zažagorila. Svi su bili zapanjeni mirnoćom Plavog Pera dok je namještao strijelu. Tit-Lei se i dalje primicao ispalivši ponovo strijelu koja je okrnula ispruženu ruku njegovog neprijatelja. Ali, neočekivano je zastao, kao da je nevidljivi zid zaustavio njegovo napredovanje. Plavo Pero je zatezao luk. Samo jedan pogled na njega bio je dovoljan da se čovjek uvjeri da je on izvrstan strijelac. Međutim, dugačka strijela bila je upravljena daleko, na drugu stranu. Plavo Pero nije ciljao u Krticu. Daleko iza Tit-Leija stajalo je jedno jedino mlado drvo. Plavo Pero je zategao čudesni luk sve dok se krajevi nisu sastavili. Stajao je nepomičan kao isklesan od kamena. Peng! Ta strijela je mogla biti krilati duh. Nijedan gledalac je nije vidio. Ali, svi su vidjeli kada se drvo zanjihalo i povilo svoju nježnu krošnju. I palo na zemlju. Daleko su odjeknuli pokličići klana Stijena. Oni su se divili čudnoj vještini strijelca, ali još više velikodušnosti Protivnika Tit-Leija. - Odlazi! - zagrmio je Tanin zapanjenom i zaplašenom Krtici. Tada je poglavica prišao Plavom Peru, koji je krvario, 83 ali i dalje mirno stajao na mjestu odakre je i1 k. . »jelu. - Neprijatelji Tanina mogu naći Nopaha na njegovim zidovima! Plavo Pero je u sjenci luka čekao Ba-Li. Strepio je od ljubomorne djevojke, znajući da su počeli da gasnu i njena ljubav i njen strah. Da li bi otkrila poglavici njegove tajne posjete kćerki Tanina? Polumjesec je bacaio srebrne zrake na stijene. Bilo je kasno. Taninov klan je spavao. Zloslutna tišina je visila nad domovima. Plavo Pero ju je osjećao iako je njegov zaneseni um mogao misliti samo o Našti. Šta je to sada prijetilo klanu Stijena? Nalazilo se tamo, u hladnoj tmini tjesnaca. Ba-Li je došla, na mjeseci, i stala ispred Plavog Pera gledajući ga tamnim, nedokučivim očima. Obasuo ju je pitanjima o Našti. - Ona čeka sa La-Klo. Ona traži da dođeš. AH, Ba-Li ti kaže da te čeka smrt ako siđeš do svete kive. Ba-Li ga je zadržavala rukom koja više nije bila drhtava. - Plavo Pero je poštedio Tit-Leija, ali ubija djevojku. Stavila je ruku na srce. U njenom pogledu gorjela su tamna sumnja i čežnjiva strast. - Ti si sada sestra Plavog Pera - prošaputao je uzimajući je za ruke. - Nopah je žalostan što ne može biti više. On se promijenio. Našta ga je osvojila sa svim onim zbog čega su drugi patili zbog Plavog Pera. On je poštedio Krticu... Ba-Li, on je spasio tebe i Naštu i La-Klo i Tanina, sve one koji su noćas na velikoj stijeni. Djevojka je okrenula glavu. Nije željela da se Plavo Pero kaje ili promijeni. Osjećao je kako ga obuzima strepnja. Ba-Li mu je laganim pokretom pokazala da je slijedi. Držeći se sjene luka kradomice je išla na drugu stranu, iza povezanih snopova drva, žitnica i cisterni do tamne pukotine u zidu. Ovdje su bile obredne kuće, i dalje do mjesta 84 svetk. j uvo Bero je drhtao. Noga ni jednog ratnika nikad nije oskrnavila ovo mjesto. Ba-Li je išla dalje. Slabo svjetlo sijalo je na crnom podu. Dolazilo je kroz otvor na krovu kive. Ba-Li je zakoračila unutra šapućući mu da je slijedi. Plavo Pero je vidio ljestve kako se spuštaju u ovu pećinu u stijenama. Krenuo je za njom, oprezno koračajući. Mala vatra, čiji je plamen bio i plav i crven, osvjetljavala je prostoriju toliko veliku da Plavo Pero nije mogao vidjeti zidove. Pretpostavljao je da je to podzemna pećina koju je Tanin koristio za svetu kivu. Ovdje sigurno leži tajna podzemnog prolaza koji je iz citadele vodio napolje. Ali, Plavo Pero nije bio zainteresovan ni za prolaz, ni za kivu. Bez daha i s grmljavinom u grudima nastojao je da probije tamu. Pored stepeništa La-Klo mu je promrmljala nekoliko riječi. 1 on je, kao i Ba-Li, prekršila zakon plemena zbog Plavog Pera, ali ona će biti vjerna. - Našta je tamo - rekla je Ba-Li. Tada je Plavo Pero vidio svoju boginju kako kleči na blijedim krznenim kožama, ispruženih bijelih ruku poput sjajnog mramora u bezdanu. - Našta ponovo živi- prošaputala je kada je kleknuo da je uzme u naručje.< - Oh, Kćerko Mjeseca, moja Našto! - Plavo Pero se nagnjao nad lijepim licem i osjećao da uz grudi

drži vezu između svoje budućnosti i glasova dolje u dolini. - Ba-Li, ide gore, i ti, La-Klo. Pazite i oslušajte. Plavo Pero će dugo ostati ovdje. - Tit-Lei luta noću kao šišmiš - odgovorila je Ba-Li značajno dok se pela uz ljestve. Plavo Pero je stavio Naštinu nježnu ruku visoko na svoje rame gdje je oblog od gume prekrivao ranu. Našta je milovala vrelu kožu na koju je spuštala svoj hladni obraz, a onda i meke drhtave usne. - Našta je pogriješila. Nikad više ona neće preklinjati 85 Plavo Pero da poštedi Krticu - rekla je i izgledalo je kao da se bijes prvi put pokrenuo u njoj. - Ba-Li će ispričati Tit-Leiju i on će nas odati. - Tanin je moj otac. On bi oprostio. - Da, princezo moja. Ali Klodotie i Deklis upravljaju tvojim plemenom. Baciće me divljim psima. Plavo Pero mora pridobiti tvoj narod. On će donijeti kišu. - Oh, moj Nopah. Našta vjeruje da će jedino to poraziti Klodotia i njegovu moć. Ti si bog za nju i njen dah i njena krv. UR t-fctOT I VJPj - Našta, prizvati kišu za opahe je sitnica. Plavo Pero je naučio. On je mnogo puta igrao ples kiše. On zna pjesme i napitak od trava koji ubija otrov zmije. - Zmije! Onih gmazova što zveckaju pored jezera? Uh! Kćerka Mjeseca je naučila da sve voli. Ali, poljupci Nopaha su zamračili sve učenje. Našta voli samo Plavo Pero. Njegov osmijeh, njego gla^, njegov dodir sada su najvažniji u njenom svijetu. Ona voli kao njena majka, kraljica odbačenog klana Antilopa. - Samotna djevo, da li znaš tu tužnu priču? - Od samog Tanina. I on je prekršio zakon plemena. Ispričao mi je o mojoj majci. Njena ljubav je bila velika i istinska kao sunce koje nikad nije obasjalo Maštu... Oh, moj Nopah, razmisli. Naština sudbina biće kao i sudbina njene majke osim ako je Plavo Pero ne povede u njegov vjvnam, učini je njegovom nevjestom tako da njegov narod bude njen narod, njegov bog njen bog. - Našta, više me nikad ne nazovi svojim Nopahom odgovorio je Plavo Pero. - On više nije Nopah. On je izdao i odrekao se svog naroda. On je izopćenik. On nema imena, nema doma, nema blaga, nema ništa osim ljubavi za Naštu, zbog koje je sve izgubio. - Ah! Kakva je to priča? Neka Plavo Pero ne poginje glavu! Naština ljubav će mu nadoknaditi sav gubitak. - Slušaj. Plavo Pero je prvo došao kao uhoda rat86 ničkog plemena Notisa Toha, njegovog oca. Njegov zadatak je bio da obmane mali narod sa stijenama. Došao je i bogovi su mu bili skloni. Ratnici su poludjeli za kockarskim igrama. Žvakali su plavu gumu i otkrili njenu slast. Djevojke su potpale pod moć Plavog Pera. Uskoro bi on otišao u noć da ratnike koji čekaju dovede ovdje da ubijaju i uništavaju, zarobljavaju i siluju. Ali, Plavo Pero je sreo Naštu i njegova crna duša je otišla u tminu. Izgovorio se opkladom Tit-Leija da bi otišao u provalije da nade svog oca. Plavo Pero je lagao. Ispričao je najveće laži. I vratio je ratnike Nopaha preko <.rveiu rijeke do njihovih dalekih pećina i došao N.tMi i mn|nom nanulu. Zauvijek. Našta je o ii.i n-.• i- oko njegovog rata i zacvilila od straha koji se u nii u lom trenu rodio. Preklinjala je Plavo Pero da upoti ih Im ^v u svoju vještinu da je odvede daleko od Šebojah.i d.i bude njegov rob, da živi kao druge djevojke, da vidi čudeMio sunce, da osjeti vjetar na licu, da joj promijene plavičastobijelu kožu u prirodnu boju kao i kod drugih ljudi. Plavo Pero ju je privijao uz uzdrhtale grudi i nije nalazio odgovor. On je molio samo da je vidi, da je drži kao sada, da služi njoj i njenom narodu. Ali, Našta nije bila boginja, ni duh, niti mjesečev zrak koji govori. Ona je bila meso i krv, bila je život i ljubav. Godinama su je držali daleko od stvari za kojima je žudjela. - Ba-Li je ispričala Našli ono što su joj skvo zabranjivale da zna. Našta se smijala. Ona nije vjerovala sve dok nije na usnama osjetila poljupce Plavog Pera. Našta je žena. Ona će biti izopćenik. Ona će biti nevjesta Nopaha izopćenika, ponosna majka njegove djece. - Voljena - kriknuo je Plavo Pero promuklim glasom - Našta kida srce izopćenika. On je snažan, on je brz, on je vješt. Ali, on ne može

promijeniti zakon tvog naroda. - Plavo Pero može odnijeti djevojku preko stijena. 1 o je dovoljno. 87 - Da, u mrkloj noći on bi mogao spustiti Naštu i poći za njom. Da li ona tako želi? - prošaputao je, slab od ljubavi. - Našta se raduje. Izopćenik Nopah i princeza Šeboja ha će otići. Plavo Pero je ratnik. On zna šta da radi. Našta ama samo ljepotu. Ona nije jaka. Sunce mora pomalo da obasjava njeno lice. - Plavo Pero će planirati - odgovorio je zamišljeno, dok ga je veličina ove zavjere pritiskala. - Ba-Li... Tit-Lei... Žito i meso i piće... Dugački konopac... - Našta nije potpuno bespomoćna. Ona zna skriveni prolaz ispod zidova. Ima mnogo rukavaca. Tanin dolazi kroz njega kada ovdje posjećuje Naštu. - Ovdje! - povikao je Plavo Pero, skočivši s djevojkom u naručju. - Da, Plavo Pero. Otvor je ovdje, u tmini kive. Pokri ven je. Samo Našta zna. Plavo Pero je njihao Naštu u svom snažnom zagrljaju. On je bio div o kome je sanjao. Glasovi doline ispunjavali su mu uši kao daleka muzika. Nazivao je Naštu najdivni jim i najvoljenijim imenima koja je naučio na jeziku klana Stijena. - Još! Još! Sve riječi Nopaha! - oduševljeno ga je poticao. - Našti pričaj uvijek na jeziku Nopaha. Ona uči. Ne ma dovoljno riječi Šebojaha da bi ispričala o njenoj ljubavi, o njenoj sreći. - Našta mora zaboraviti jezik Nopaha kojem ju je naučio Plavo Pero. - Taninova kćerka ništa ne zaboravlja. Ah! Ona pamti sve priče Ba-Li o Plavom Peru. Kako je poput ptice zaro bio srce Ba-Li. O njegovom smijehu, o njegovom poljupcu! I njeno jadikovanje kada se on igra sa La-Klo i ostalim djevojkama... - Dosta. Našta može biti Kćerka Mjeseca, ali je i ona kao druge djevojke. Oprosti Plavom Peru... Sutra uveče 88 i i ćemo pobjeći! Plavo Pero se popeo uz ljestve, žureći kroz okrugli otvor na krovu kive, iza kojeg je vidio kako polumjesec plovi nebom. Djelić crnog luka izvirivao je na blijedu svjetlost. Čutke je zastao na otvoru, njegov osjećaj za opasnost se vratio da naoblači njegovu radost. Prošaputao je imena Ba-Li i La-Klo. Nije bilo drugog odgovora osim zvuka hladnog vjetra koji je cvilio preko kive! Djevojke moraju biti tu negdje. Plavo Pero je izvukao glavu da vidi uokolo. Pećina ispod luka bila je tamna, napolju je blijeda mjesečina lebdjela preko kupolastih žitnica. Pozvao je tihim glasom. Samo je vjetar odgovorio. Tada je Nopah osjetio da je i sam vjetar potišten pred katastrofom. Iskrao se iz kive, njegove oči bile su oči lisice u mraku, njegove uši bile su prilagođene prijetnji na vjetru. Visoki ambari bili su gusto skupljeni, a jedan je bacao okruglu sjenu prema blijedom sjaju drugog. Plavo Pero im nije vjerovao, ali je morao da prođe. Iznenada, iz njihovih tamnih sjena pojurile su brze noge. Roj ratnika opkolio je Plavo Pero sa svih strana. Izmakao im je i poletio unatrag. Nije imao vremena da izvuče oružje. S tihim bijesom bacili su se na njega i prikovali ga uz zemlju. Vezali su ga i odvukli na mjesečinu. Tit-Lei, zlobnog lica i sav nadut od trijumfalne mržnje, stao je pred svog zarobljenika. - Nopah pas! Sada će njegova plava kresta pasti! Gdje je sad njegova razmetljiva snaga, njegova moć da pobijedi, gdje je njegova guma koja je ukrala pamet Šebojaha? Plavo Pero je igrao na Ba-Li i izgubio. On je odao Taninovu tajnu klanu. On je ogolio sramotu velikog poglavice njegovom narodu. Prokleti Nopah će biti rastrgan i bačen divljim psima! Vukli su ga za vezane noge i bacili u tamnicu gdje se kotrljao i udario o kamene stepenice i pao na vlažni pod sav u krvi i modricama. Crne rešetke sklopile su se iznad 89)o0 otvor... Slabi trak mjesečine zasjao je na zidu, kuueći tu srebrnim sjajem koji je bio propast Nopaha. Konačno se ispunio proročanski san njegove majke. Hladan i gorak dah prepuštanja preplavio je dušu Plavog Pera. On je zaslužio ovakvu sudbinu. On je na grudima držao Kćerku Mjeseca. Naština ljubav učinila ga je kraljem na zemlji i biće dovoljna i za drugi svijet. Ona će poput cvijeta uvenuti u svojoj kivi, ali će se sigurno

njen duh sresti s njegovim tamo daleko pod stijenama odakle dolaze glasovi. Cijelu noć Plavo Pero ležao je na bolnim leđima, obamro od agonije uma. Tugovao je samo zbog gubitka divnih sati sa voljenom Naštom. U hladno sivilo zore zapao je u iscrpljujući san. Grube ruke probudile su Plavo Pero. Vukle su ga uz kamene stepenice, na sunčevu svjetlost, preko terasa citadele. Cijeli klan Stijena pridružio se pratnji. Na Plavo Pero su gledali kao na divlje pse u pustinji. Dok su ga vukli, ratnici su ga udarali, skvo su pljuvale na njega, djevojke ga s mržnjom gledale, a golišava djeca gađala ga šibama i kamenjem. Citadela je divljala. Konačno su ga bacili ispred Taninove nastambe. Veze oko njegovih ruku su prerezane, a grube ruke su ga gurale naprijed kroz gomilu. Udaranje bubnja i iznenadan oštar krik utišali su mnoštvo. Plavo Pero je stajao pred svojim sudijama visoko uzdignute glave, plamtećeg pogleda. La-Klo je puzala po kamenom podu. Ratnik sa dugim kožnim bičem stajao je iznad nje. Ba-Li je stajala uz TitLeija. Izgledalo je da je zapanjena veličinom onog što je izazvala. Izgledalo je kao da Krtica korača po vazduhu. Ovo je bio njegov trenutak. Klodotie, Deklis i Benei, zajedno sa drugim vračevima, poredali su se uz zid Taninove nastambe. Krovovi, zidovi i terase crnjeli su se od glava znatiželjnih posmatrača. A iza leda Plavog Pera stajali su 90 mrki ratnici koji su ga ovdje dovukli. *> si- •• , Tanin je izašao iz svog doma, čovjek slomljen, ali još uvijek s držanjem poglavice. - Nopah - počeo je Tanin oporim glasom. - Tit-Lei tvrdi da si se usudio ući u svetu kivu Kćerke Mjeseca. - Našta voli Plavo Pero. Zbog nje će on prkositi i vjetru, i smrti, i vatri. - Nopah ne poriče? -Ne! - On je natjerao Ba-Li i La-Klo da izdaju tajnu? - Tanine, djevojke su nevine. One su se plašile Nopaha. - Plavo Pero govori drske riječi o svom ulasku u svetu kivu Tanina - o svojoj povredi zakona Šebojaha - o strasti stranca prema izopćenoj i svetoj princezi koju sunce nikad nije obasjalo i koju nikad nije pogledalo oko ni jednog ratnika. Plavo Pero je ponosno odgovorio poglavici. - Nopah je bio nečastan sve dok nije vidio Naštu. On je bio uhoda Nopaha, sin Notisa Toha. I dok su ratnici Nopaha sa njihovim velikim lukovima i dugačkim strijelama čekali u klancima, Plavo Pero je obmanjivalo klan Stijena. Uvijek se igrao, uvijek se kockao, uvijek je davao plavu gumu ratnicima, uvijek je pridobijao ljubav djevojaka. Uvijek je čekao vrijeme da ode i dovede opahe da unište Taninov narod. Ali, jedne noći sreo je Maštu pored mjesečinom obasjanog jezera. I zlo iz njega je nestalo. Plavo Pero je otišao, vratio se ocu i visokim, pohlepnim ratnicima. I slagao je velikom poglavici, svom ocu. Rekao im je da su Sebojasi siromašni. Da gladuju. Da nemaju zalihe žita i mesa. Da nemaju blaga tirkiza i agata. Da su im skvo stare, mršave i nepokretne, da hii im djevojke udate u druge klanove. I da se Nopahi moraju vratiti daleko preko crvene rijeke da čekaju dok Plavo Pero nade bogatiji klan. Tako im je on rekao. 91 Sveštenici su prevrtali kamenje sa svojim štapovima i vikali: - Lažljivac! Uhoda! Pas Nopaha! Doći će visoki ljudi sa njihovim velikim lukovima! Tanin je ućutkao graju. - Da li Nopah govori istinu? - Plavo Pero je prestao s lažima kada je pogledao oči Našte. On se odrekao svog naroda. Sada je on izopćenik. Tanin je podigao ruke u tragičnom prihvatanju sudbine koju nije mogao izmijeniti. - Prekasno, Nopah! - zagrmio je, na taj način strašno optužujući i Plavo Pero i Naštu i sebe i narod koji ga je napustio da bi vladavinu prepustio sveštenicima. - Tanin vjeruje. On vidi sebe u Nopahu. On ponovo izgara u ljubavi zbog koje Plavo Pero mora umrijeti. Ali, njegova moć ovog dana prestaje. Tanin je nestao u svom domu i iznenada su se vrata zatamnili od prilika koje su nagrnu le. - Smrt Nopahu! - vikali su. Klodotie je udarao u bubanj i u nastaloj tišini obratio se svojim istomišljenicima. Napokon se visoki sveštenik okrenuo Krtici. - Tit-Lei, izreci smrtnu kaznu uhodi Nopahu. Ratnik je iskočio

sav preobražen, znajući da je došlo vrijeme da postane poglavica klana. - Konopci za Nopahove noge - vriskao je. - Raširite ih i razbucajte ga i polovine bacite divljim psima. - Rečeno je. Tako će Nopah umrijeti - svečano je izjavio Klodotie. Tada je buknuo bijes okupljenih i krug ratnika pomahnitalih i žednih krvi skakao je oko Plavog Pera. Tit-Lei je igrao radosno ispred ponosnog protivnika kojeg je osudio na strašnu smrt. Ratnici i djevojke prostrli su se pred njim pomamno se njišući. Izgledalo je kao da je Krtica opsjednut blagoslovom đavola. Divlje je potrčao preko dvorišta i skočio na bedem vanjskog zida. Tamo je veličanstveno raširio ruke prema pustinji kao da želi pot92 vrditi svoj uspon. Odjednom je ukrašeno koplje u njegovim rukama ispalo i nestalo u dubinama ispod njega. Pomamni poklič iznenada je zaglušio uši pomahnitale gomile, Tit-Lei se užasnuto povukao. Tada je nastalo šuštanje brzih lastavičijih krila u letu - vitak sjaj svjetla ispod zida - a onda neobična tutnjava. Iz golih leđa Tit-Lei ja izvirivala je krvava strijela. Vriskao je u smrtnoj agoniji i obrtao se kao na točku prema plemenu kojim je trebalo da vlada. Dugačka strijela podrhtavala je na njegovim grudima. Tamni mlaz tekao je niz njegovo tijelo koje se grčilo. Ruke su poput kandži hvatale vazduh. Njegovo iskrivljeno lice govorilo je da se u trenutku slave preobrazilo u užas. Riječi su mu zastale u krvlju oblivenom grlu. Plavo Pero je razbio tišinu zvonkim krikom. - Pazite! Duga strijela Nopaha! Tit-Lei umire! III Obijesni Tit-Lei klatio se na zidu citadele. A okamenjeni gledaoci, koji su samo do prije nekoliko trenutaka divlje vikali, nijemo su zurili u pogođenog ratnika čekajući da padne. Padao je natraške sve dok vrh smrtonosne strijele nije bio upravljen ka nebu. Tada je Tit-Lei brzo nestao iz vida. Ispod zidina prolomili su se strašni pokliči. Nikad ranije Šejojasi nisu Čuli užasnije zvuke. Klodotie je pojurio prema Plavom Peru: - Ko dolazi? - To je ratnički poklič Nopaha - odgovorio je Plavo Pero pun gorčine. Ratnici su podigli svoje toijage s kamenim glavama da razbiju lobanju Nopaha. - Stanite! - naredio je visoki sveštenik. - Spasite prokletog uhodu. Biće raščerečen pred svojim ljudima. Vezali su Plavo Pero i bacili ga pored isprebijane La 93 Klo ispod zida suda. Oni Šejojasi koji su bili dovoljno hrabri da provire preko bedema podigli su ruke užasnuti. Čas koji su prorekli vračevi konačno ih je sustigao. Klodotie je vikom dozivao njihovog poglavicu. - Tanine! Tanine! Stari Šejojah je izašao na svjetlo. Klodotie i njegovi sljedbenici stali su pred njega. - Došao je! - Avaj! Avaj! Zadesiće nas sudbina klana Antilopa. - Onaj pas Nopah lagao je da zaslijepi Tanina. Ratnici Nopaha su ovdje. Njihov ratnički krik je kao poplava crvene rijeke. Tanin je otišao do zida da pogleda. Grube stjenovite padine, prisne Taninu koliko i terase njegove citadele, nisu bile onakve kakvih ih se sjećao. Bile su poput mravinjaka kojeg su uvećali bogovi, zastrašujuća pokretna šarena povorka. I Tanin je, kao i njegovi ratnici, podigao ruke uvis pred strašnom tragedijom. Na svakoj stijeni stajao je po jedan džin sa velikim lukom i dugačkim strijelama. Bili su visoki i prijeteći posmatrali zidove. I oni su kao i Plavo Pero bili svjetlije puti nego Šejojasi. Svi su nosili pera u trakama na glavi. Kolone ratnika uspinjale su se vijugavim stazama uz kosinu. Peli su se noseći korpe i torbe na ramenima, a neki sa neobičnim platformama na glavama. Bile su to ljestve i štitovi za zaštitu ljestvi od napada odozgo. Drugi ratnici su nosili tanke ravne štapove sa korpama na vrhu. Ovo i drugo ratno oružje nepoznato Taninu, pokazivalo je snagu i lukavost više rase. Taninovi Vračevi, koji su sada postali kukavice pošto su se njihova žalosna predskazanja ispunila, salijetali su poglavicu da spasi njih i njihovo pleme. - Vratite se u vaše rupe i molite se! - povikao je poglavica prezrivo im mahnuvši rukom. Tada je počeo da udara 94 o bubanj sazivajući sve ratnike. - Taninov narod napada vojska Plavih Pera! - vikao je. - Ovo je

kraj klana Stijena iz plemena Šebojaha... Borite L se! Neka nadu naša tijela na zidovima kada dođu. Y. Gomile kamenja ležale su unutar zidova citadele na- jp mijenje za odbranu. Kada se hiljadu ratnika podiglo da ga bace preko zida, izgledalo je kao da se velika gomila nije smanjila. Tanin se pridružio svojim ljudima, naređujući im da ne razbacuju dragocjenu municiju. Strijelci klana stajali su spremni sa svojim malim lukovima. Kada je odjeknuo poklič poglavice, svi branitelji su poletjeli da bace kamenje i ispale strijele. Bio je to i signal za blistav u navalu strijela odozdo. Mnoge su završile u grudima, glavama i rukama hrabrih Šebojaha. Njihovo kamenje se kotrljalo niz padine, ali nije pogađalo cilj, a njihove strijele su bile prekratke. Opet je odozdo, ali sada iz veće blizine, odjeknuo onaj strahoviti ratnički krik Nopaha. Branitelji su imali dobar položaj, ali su napadači bili brojniji, snažniji i naoružaniji. Tanin je opet provirio preko zida, sa znojem u očima i mrazom u kostima. Ono što je vidio potvrdilo je slutnju u njegovom srcu. Redovi Nopaha, po deset u svakoj grupi, napredovali su uz padinu sa dugačkim ljestvama na ramenima i štitastim platformama naprijed ispruženim koje su ih štitile od kamenja što je na njih padalo. Ove ljestve su lako mogle biti naslonjene na zid dok su se Nopasi skupljali zaštićeni sve do posljednjeg skoka preko zida. Tada je Tanin počeo da trči pored bedema, govoreći svojim ratnicima da gađaju i bacaju sve dok još ima vremena da zadrže olujne ratnike. Branitelji su se poput pčela skupljali na zidovima i stijene su padale poput žestokog pljuska, a njihove strijele "ile su kao vjetrom nošen grad. Tek tada je započela prava bitka. Miris krvi, krici ranjenih i kletve neozlijeđenih, štropt lavine kotrljajućeg kamenja, strašni let dugih stri 95 jela odozdo i ratnički krici koji su ga pratili, hrabrost skvo koje su dolazile da pomognu i, konačno, saznanje da je u pitanju život ili smrt popalili su Šebojaha do mahnitosti koja je prevazilazila strah. Nopasi su napokon postavili ljestve uz zid i uspjeli se uz njih do visine štitova. Dočekao ih je pljusak strijela i poplava kamenja. DageL, idiot, pojavio se na zidu. Ni jedan ratnik ne bi znao reći otkud je došao. Njegovo oružje bio je dugački štap. S njim je dosegao do platforme najbližih ljestvi. Snažno je gurnuo dok su blistave strijele letjele oko njega. Kako nije imao pameti, nije imao ni straha. I odgurnuo je te ljestve od zida. Stajale su te ljestve uspravno sa grupom Nopaha, za trenutak se zanjihale, a onda tresnule. Krik Šebojaha sada se izjednačio sa krikom Nopaha. Kiša kamenja popratila je pad ljestvi; napadači su ležali osakaćeni, slomljenih udova i glava pod navalom kamenja koje je padalo odozgo. Luđak je trčao zidom do drugih ljestvi. Izgledao je kao da je začaran. Nepogrešivi Nopasi nisu uspijevali da ga zaustave. Odgurnuo je i druge ljestve snagom koja se mogla mjeriti snagom jednog Nopaha. Ljestve visoke pedeset stopa držale su na svakoj prečki po jednog ratnika. Stajale su za trenutak uspravno dok su ratnici padali kao orasi sa stabla. Onda su ljestve tresnule noseći sa sobom smrt. DageL je otrčao do sljedećih ljestvi. Strijelci su se sada usmjerili na ovu odvažnu priliku. Oblak strijela poletio je uvis. Kada je zastao da odgurne treće ljestve, izgledalo je da mu je tijelo odjednom poskočilo. Jedna strijela mu se zaustavila u slabini. Druga ga je dokačila po nozi. Ali, DageL nije oklijevao. I te napadače zajedno s ljestvama poslao je u smrt. Kada je krenuo ponovo, vidjelo se da je osakaćen. Hramao je. Pao je. Dovukao se do četvrtih ljestvi i sada, na koljenima, bijesno ih je odgurnuo od zida. I ove 96 su pale usred gomile koja je odozdo navirala. Odjednom je DageL izgubio snagu i glava mu je klonula na grudi. Dugačka strijela prošla mu je kroz vrat. I sam je utonuo u dubinu. Ratnici su bili spremni da nadmaše DageLa. Dvojica su se borili da se domognu štapa, ali oni nisu imali DageLov začarani život. Let strijela zaustavio je njihovu borbu i bacio ih u ambis zajedno sa dugačkim štapom.

Izenada je odozdo došao strahovit udar, kao da su sami bogovi napravili luk. Zatim je kamen udario o ivicu zida. Tanin je sa strahom provirio da vidi taj novi instrument vještih Nopaha. Bila je to neka vrsta pračke. Kao da su iza stijena pucale tanke mladice. Stajale su gotovo uspravno sa korpom na vrhu. Jedan Nopah je upravo stavljao kamen u korpu. Zatim su drugi Nopasi povlačili konop i savijali drvo sve dok ne bi dotaklo zemlju. Onda su popuštali i teški kamen bi poletio uvis. Kamenje bi padalo preko zida, obaralo ratnike i rušilo zidove kuća iznad terase. Dugačke strijele, ljestve, katapulti, bili su dokaz veličine Nopaha u bici. Ali, oni su potakli herojstvo Šebojaha, tako da su dvije sile bile gotovo izjednačene. Kada bi Taninovi ljudi mogli da izdrže, možda bi mogli i odvratiti napadače. Notis Toli je ostavio ljestve dok su katapulti neprestano grmjeli. Bila su četiri, postavljena na četrdeset koraka razmaka, a izbacivali su po tri kamena u minuti. Dizali su se oblaci prašine i krv je lila niz terase. Branitelji iza zida izvještali su se kako da izbjegnu ubojito kamenje. Vratili su mnoge na neprijatelja. Nopasi su ih snabdijevali municijom. Oblaci prašine duž zidova onesposobljavali su strijelce odozdo i pogodovali braniteljima. Tada su došle žene sa loncima vrele vode i posudama užarenog ugljeglja koje su ratnici praznili preko zida. I kada je ponovo izgledalo da će ratnici Notisa Tota zaposjesti citadelu, Taninovi ratnici su uspjeli da preobrate tok 97 bitke. Najžešća bitka vodila se u vrijeme zalaska sunca. Krupno kamenje je još uvijek padalo preko zida i rušilo sve pred sobom. Citadela je na istočnoj i sjevernoj strani bila sva u ruševinama. Vatra je pojačala užas branitelja. Nopasi su izbacivali užareno kamenje koje je probijalo zidove i palilo nastambe. Ogromna gomila kamenja duž zida sada je bila upola smanjena. Slomljene ruke i okrvavljene glave, Tanin se kretao među svojim ljudima i molio ih da umru na nogama. U sumrak je napad Nopaha prestao, iznenada kao što je i počeo. Ratnici Notisa Toha su se povukli da jedu i piju, da se pobrinu za svoje ranjenike i odmire. Uporni otpor klana Stijena iznenadio ih je. Poglavica Nopaha savjetovao se sa svojim sveštenicima. Da li su zalihe i blago citadele, o kojima su čuli i pored Dokleasovog suprotnog uvjeravanja, vrijedni žrtve? Tanin je izgubio više od polovine boraca i mnogo žena. Oblak prašine se podigao, dim se raspršio otkrivajući ruševine, agoniju i smrt. Klodotie je ležao u sudnici nepomičan. Deklis više neće crtati slike u pijesku na kamenom podu. Zvezdoznanac Benei bio je mrtav. Dok su skvo pripremale hranu i piće, pobrinuli su se i za povrijeđene. Kada je pala noć, hladna i vedra, sa mjesecom koji je nemilosrdno obasjavao litice, sva Taninova vojska je ležala. Čak su i stražari popustili i predali se snu. Našta je ležala široko otvorenih očiju u tišini i tami svoje kive. Sjećanje na poljupce Plavog Pera treperilo joj je na usnama. Krv joj je uzburkano kolala žilama od oduševljenja što će uskoro doći čas bijega s njenim draganom. Dugo se bunila protiv misterije sužanjstva, protiv imena Kćerka Mjeseca, žive djeve koju sunce nikad nije obasjalo. Ali, popustljiva i blaga, prihvatila je odluku Tanina. Onda je Nopah spalio sve ono čemu su je učili. Nije uopšte imala predstavu o budućnosti izvan kive, 98 samo joj je pred očima bila sloboda sa Plavim Perom. On će je odvesti daleko. Vidjeće zemlju, i nebo i vode, drveće, cvijeće, ptice, ustalasio žito i zlatni bostan - sve ono o Čemu su joj djevojke pričale. Strašno sunce će joj zasjati na licu. Od te pomisli uzdrhtalo joj je srce. Ba-Li i La-Klo se nisu vratile. Našta im nije zamjerila pošto je bila kao u zanosu. San ju je napokon pozvao sebi. Kada se Našta probudila, okrugli otvor njene kive propuštao je trak svjetla koje nije bilo srebrno nego zlatno. Vrijedalo joj je oči. Našta to nikad ranije nije vidjela jer su vrata njenog zatvora danju bila zatvorena. Spavala je do kasno. Ba-Li i La-Klo bile su uz nju. Izenada se Našta uspravila na svom ležaju od krzna. Uobičajena rutina života bila je

prekinuta. Obukla je novu odjeću od jelenje kože, djelo u koje su ona i djevojke unijele mnogo ljubavi i za koje su skvo slale perle i šarene kaišice i dugmad od tirkiza. Ova kitnjasta haljina, namijenjena za dokono zadovoljstvo zatočene princeze klana Stijena, poslužice za nevjestu izopćenog Nopaha. Da li će se Plavo Pero ponositi njome. Počešljala je i splela svoju crnu kosu, a pletenice su joj padale do pasa. Njene pratilje nisu dolazile. Našta, nenavikla na nemar, uskoro je osjetila glad. Pojela je i popila ostatke hladnog jela od prethodnog dana. Zatim je ustala i koračala u nejasnoj svjetlosti svoje kive, jedva svjesna da nešto nije u redu. Tiha, nejasna buka iznenada je dolepršala do nje. Pojačala se i zagrmjela kao grom na nebu. Nikad nešto slično nije čula. Nejasno ju je podsjećala na povike klana Stijena u danima veselja. Znači da su to bili muški glasovi. Našta je osluškivala, polako padajući na koljena. Uznemirujući zvuk je utihnuo, ali se vratio kao poklič mnogih ratnika, sa neskladnim notama u kojima nije bilo muzike. Taninov narod nije pjevao. Mašta je često čula pjesme koje su do 99 nje nejasno dopirale sa terasa. Klečala je zbunjena i uznemirena, napokon shvativši da postoji neki neobičan razlog za ovu čudnu buku i nedolazak njenih pratilja. Napokon je tutnjava prestala. Tada je tišinu njene kive probio jedan daleki krik. Iako Našta nikad nešto slično nije čula, naslutila je da je to nešto protiv života - tragedija, bol i smrt. Izgledalo je kao da je taj krik potakao istinsku grmljavinu zvuka. Ali, to nije bio znak za kišu. Da li je Plavo Pero pozivao bogove olujnog oblaka? Nije - njega je interesovala samo Našta. Zaista je izgledalo da je to grmljavina, ali nekako drugačija, uzdizala se i spuštala, čas oštra, čas tiša, kao tutnjava kamenja koje se kotrlja, topot mnogih nogu, udaranje bubnjeva i hor vrištavih glasova, a onda prigušeni udari. - Rat! - zinula je Našta. - Došli su Taninovi neprijatelji! Klan Antilopa - narod moje majke!... Oh, jao Kćeri Mjeseca! Dijete Tanina izvučeno na sunce! Nastaje pala na svoj ležaj od krzna sa grmljavinom u ušima i proročanstvom sveštenika u mislima. Oni su prorekli da će ona donijeti prokletstvo klanu Stijena. Biće odvučena pred veliki sud i svučena na suncu tako da sve oči bulje u njenu prokletu bijelu ljepotu i nju će rastrgnuti ratnici Antilopa. Tama joj je zamaglila vid i dotad nepoznata zebnja bacila je u zaborav. Sati su protkali. - Našta! Našta! Izgledalo je da kiva odjekuje od pomamnog zova. Našta se trgnula. Zavjesa sumraka zasjenila je otvor na krovu. U sjaju baklje u dnu stepenica pojavila se La-Klo. Kretala se kao osakaćena i kleknula je da potakne vatru na podu. - La-KJo! La-Klo! - O, gospodarice, oprosti svojoj sluškinji - čula je žalostiv odgovor. - Ona nije mogla doći ranije. - Ba-Li? - Prošle noći ona se borila sa La-Klo... Ona je odala Plavo Pero Tit-Leiju... Lukavi Krtica ga je odao sveštenicima... Sačekali su ga i zgrabili. La-Klo je isprebijana. Ovog jutra je Plavo Pero izveden pred Tanina i njegove vračeve. Nopah nije porekao. Rekao im je da je obmanuo svog oca i ratnike Nopaha i odvratio ih od Šebojaha. Ali, tajna Kćerke Mjeseca obeščastila je Tanina pred njegovim klanom. Tit-Leiju je data vlast... Njemu je bilo dato da izrekne smrt uhodi Nopaha. I on ju je izrekao. Plavo Pero treba da bude rastrgnut i bačen divljim psima. I odjednom, dok je gledao niz zid, velika strijela probila mu je grudi. Plavo Pero je glasom olujnog vjetra povikao: "Pazite! Duga strijela Nopaha!" - Nopasi! Ratnici Plavog Pera! - skočila je Našta. - Oni ratuju na Taninovoj citadeli? - Rat! Oni su snažni i strašni. Imaju velike lukove i dugačke strijele, ljestve sa zaklonima i stvari koje bacaju kamenje preko zidova. Ali, cijelog dana ratnici Šebojaha su ih zadržavali. Taninove poglavice su mrtvi, vračevi su mrtvi, polovina ratnika i skvo su mrtvi. Samo Tanin živi da naređuje. I drugog dana on će živjeti da otjera Nopaha! - Plavo Pero! - Vezali su ga i bacili ispod zida suda. La-Klo leži pored njega. Kada se bitka

završi, preostali Šebojasi će se veseliti mučenju Nopaha. Izvući će Naštu na sunce i prisiliti je da gleda trganje njegovog divnog tijela, prolijevanje krvi, lomljivu kostiju i tijelo bačeno preko zida da ga požderu divlji psi. - Nikad! - molila se Našta bogovima izopćenih. - Slušaj. Bitka prestaje. Noć dolazi... Oh, Našta, spasi Nopaha! Ne gubi vrijeme. Kada se sunce ponovo digne, oni će ga ubiti. - Ali, kako? Može li La-Klo odvesti Naštu do Plavog Pera? - Djevojka se nesvijesti... Ona je ranjena smrtno... tako ne smije biti za Naštu... Nopah leži u dvorištu među ratnicima... Našta je pridržavala teturavu djevojk. Na odsjaju vatre La-Klo je klonula blijedog lica s kojeg je kapala krv. - Našta, princezo moja! - prošapurala je. - Ba-Li zabila... oštricu... u srce La-Klo... - La-Klo!... Oh, kako je biti bez boga ili prijatelja, bez znanja! Šta može ova jadna Našta učiniti? Princeza? Ha! Našta je najniža... - Pst!... Kćer Mjeseca... spasiće Nopaha. Tako je zapisano... La-Klo može samo umrijeti! Našta je održavala vatru dok je poput lavice u kavezu koračala po svojoj kivi. Čekala je mrklu noć, kada mjesec blijedi na nebu. La-Klo je ležala pokrivena u sjeni. Napokon je ogrnula bijeli ogrtač od jelenje kože i uzevši baklju krenula kroz tajni prolaz ispod stijena. Vukla se puževim korakom, pipajući hrapavi zid. Hladni vjetar duvao je Našti u lice. Držala se zida i kretala oko prostorije dok nije naišla do naglog pada. Ona koja nije imala ni snagu ni vještinu spuštala se sa istim duhom koji je pomogao Plavom Peru da se uspne uz liticu. Baklja se ugasila. Iznenada je tamu probio blijedi sjaj. Uski prolaz između oštih uglova stijene propustio ju je napolje. Okrenula se ka sjeveru. Noć je bila za Naštu dan i znala je zvijezde. Daleko preko doline, mutni mjesec je tonuo iza crnog horizonta. Stajala je na litici. Visoko iza nje uzdizala se sjeverna strana Taninove stijene, vrletna strana stijena. Daleko s desne strane Našta je vidjela umiruće vatre Nopaha. Spustila se do podnožja litice, ne osjećajući bol u okrvavljenim dlanovima i nogama. Odozdo je mogla vidjeti otvor kroz koji je izašla. Bio je prikriiven u sivilu grube stijene. Označavala je svoj položaj zarezima u stijeni. A onda je krenula naprijed. Iznenada se pred njom pojavio džinovski stražar. Ugledavši blijedu princezu, ispustio je oružje i pobjegao. 102 Ubrzo je Nasla srela dvojicu visokih Nopaha sa zategnutim lukovima. Zapovjednički je podigla ruku. - Našta, kćerka Tanina! Ona traži Notisa Toha! Polako su lukovi spuštjeni. Čuvari Nopaha bili su zbunjeni, nešto su mrmrljali između sebe. Pojavila se još jedna prilika, kao iznikla iz zemlje. Prodorne oči sa odsjajem mjeseca u njihovim tamnim dubinama izvirivale su duž podnožja zida. Ovi stražari su očito bili užasnuti bijelom utvarom. Šaputati su između sebe. Zatim je voda oprezno ispružio svoj dugački luk da dotakne Naštinu haljinu. Bila je stvarna. Našta je ponosno povukla ogrtač. - Ne dodiruj Taninovu Kćerku Mjeseca. Ona je došla da spasi uhodu Nopaha. - Dokleas! - prošaputao je voda svojim drugovima uzbuđeno. Zatim je pokazao Našti kuda da ide. Djevojka je preskakala preko tijela umrlih, pored vatre koja je tinjala gdje su Nopasi spavali u gomili, prelazeći od kamena do kamena, do logora poglavice. Tamo je vatra plamtjela. Ratnici su stajali na straži. Žamor se čuo među njima. Usnuli su se pridigli, zabaljili i onda ustuknuli od straha. - Notis Toh - najavio je voda trojice ratnika koji je pratio Naštu - djevojka Šebojaha usudila se da sama potraži poglavicu. Sa zemlje se podigao džinovski poglavica, Vica okrutnog kao u lešinara, oči su mu bljesnule ugledavši djevojk. - Skvo? - upitao je promuklo. - Notis Toh govori princezi Šebojaha. Nestrpljivo je odmahnuo rukom. - Skvo, cura, princeza! Svejedno je Nopahu... Da li je Poglavica Šebojaha još živ? - Da, Tanin živi. - Ko se usuđuje da traži Notis Toha. 103 - Našta, Taninova kćerka. - Ha! Da li poglavica šalje uslove predaje? - Ne. Tanin će se boriti. Nopahi se ne mogu uspeti uz zidove. - Šta bijele djevojka želi od

Notisa Toha? - Ona je dragana Plavog Pera - uzviknula je Našta ponosno. - Znači da je sin Notisa Toha tamo? - upitao je poglavica bijesno. - Jeste. - On više nije uhoda? - Nije. - Dokleas, ponosni, veliki! Najbrži od svih Nopaha! Sin jedinac Notisa Toha! On izdaje svog oca... on izdaje svoj narod!... Da se nikad rodio nije! Snažne grudi poglavice su se nadimale, a tamno lice saginjalo u bolu. - Kakvu poruku šalje on koji više nije sin Nopaha? upitao je. - Nikakvu. Plavo Pero leži vezan gore ispod zida. Po izlasku sunca biće rastrgnut. - To je pravo. Ali, zašto kada je već obmanuo Nopahe? - Plavo Pero se usudio da zavoli Kćerku Mjeseca, Taninovo dijete od odbačene kraljice. Kada je ušao u svetu Naštinu kivu, donio je propast Taninu. - Ah! I šta onda želi djevojka bijele kože? - upitao je Notis Toh dok mu se vitka glava izvijala kao kod sokola spremnog da zgrabi plijen. - Našta će izdati svoj narod zbog ljubavi Nopaha. Poglavica se udario po grudima, a njegovo tamno lice je zasjalo neobičnim sjajem. Zurio je u okupljene sveštenike i ratnike koji su razumjeli ovu poruku, a on kao da još uvijek nije mogao shvatiti njeno značenje. - Govori ponovo, skvo Sebojaha! Nopah je gluh! 104 - Neka veliki poglavica pogleda Naštu - njene oči, njeno srce, pa će u njima vidjeti ljubav i agoniju - povikala je Našta tužno. - Ona je odbačena princeza na koju nikad nije pao sunčev zrak. Ali ona ne bi lagala... Plavo Pero je izdao svoj narod zbog ljubavi Našte. Ona će izdati svoj narod zbog ljubavi Plavog Pera. Poglavica je češao svoju šiljastu bradu, i protiv volje ubijeden u njene riječi. - Nekad davno Notis Toh nije bio slijep za ljubav - rekao je ozbiljno, klimnuvši glavom. - Zašto bi princeza Mjeseca izdala Tanina? - Ona bi spasila svog dragana. - Kako će Našta izdati veliki mali narod sa stijena? - Ona će povesti ratnike Nopaha kroz tajni prolaz izpod zida. Duga nijema kolona visokih ratnika kretala se uz podnožje stijene. Vitka bijela prilika pokazivala je put. Mjesec se spustio i nastupio je tamni sat prije zore. Divlji psi su čekali dolje u dolini. A iz grotla provalije dopirala je slaba buka crvene rijeke. Duga kolona se poput sjene kretala oko zida. Blijede zvijezde su bile načičkane na njegovom rubu. Hladni vjetar duvao je preko pustopoljine. Nisko, tamo na istoku, blijedo sivilo umekšavalo je tamu. Zora nije bila daleko. Kolona se kretala, svaki član za petama onog drugog. Svaki je nosio dugački luk i tobolac sa strijelama na leđima i kamenu sjekiru za pojasom. Ispod obilježene litice na sjevernom zidu zaustavio se voda u bijelo ogrnut. Tihi niz ratnika je zastao, a tamna lica podignuta uvis bila su napeta kao kod vukova koji su nanjušili krv. Glas je prekinuo tišinu, tih ali jasan, neustrašiv ali pun poštovanja. - Jednu riječ, Notis Toh? - Govori - odgovorio je grub glas. 105 - Kako veliki poglavica zna da skvo ne žrtvuje svoj život da bi uvukla Nopaha u klopku? - On to ne zna. - Šta ga onda tjera da ide dalje? - Notis Toh uzmiče pred onom koja je od Nopaha učinila izdajicu. Nopasi su ušli u tajni prolaz, krenuli uz strmi uspon, kroz špilju i svetu kivu, do otvora i ispod sjene lukova. Još su izlazili kada je siva zora pala na usnulu citadelu. A kada je crveno svjetlo zasjalo na istoku, Notis Toh i njegovi ratnici čekali su, smrknuti i tihi iza svojih zaklona, spremni da iskoče i spriječe izvršenje kazne njihovog nevjernog uhode. Sivi plašt noći i zamagljeni ogrtač rata polako su se dizali iznad citadele. Uskoro se na istočnom horizontu iza pustopoljine pojavio crveni sjaj, nemili vjesnik sunčevog izlaska koje će granuti na dan krvi. Ptice nisu pjevale. Samo su jastrebovi plovili na izbljedjelom nebu, spuštajući se ukруг. Hladni mir obavijao je jutarnju atmosferu. Odjednom je ovu sumornu tišinu razbio divlji povik jednog ratnika Šebojaha. Odjeknuo je jasno, sa trijumfalnom notom radosti. Prvi je provirio preko zida. - Nopasi su otišli! - vriskao je budeći stražare koji su zaspali na dužnosti. I oni su ustali, prvo užasnuti a onda radosni i potrčali preko terasa vičući kao pomahnitali: Nopasi su

otišli!... Ostavili su svoje mrtve... Ostavili su svoje ljestve... Klan Stijena iz plemena Šebojaha potukao je džinove sa dugim lukovima. Ovi oštri povici pobjede probudili su cijelo pleme. Osakaćeni su podigli svoje slabe glasove da bi se pridružili radovanju. Iznad dugog niza prekrivenih mrtvacu skvo su naricale, a ratnici ispuštali divlje povike. Djeca su vriskala, iako nisu shvatala zbog čega viču. Bila je to prva opsada klana Stijena. Njihova prva bitka, njihova prva pobjeda koju su donijeli njihovi vračevi, mudrost njihova poglavica, istina legendi. Djevojka u poderanoj i okrvavljenoj haljini skočila je visoko na zid, dok joj se crna kosa vijorila a oči gorjele kao žeravica. Mahala je i vriskala da utiša divlju rulju. Bila je to Ba-Li. - Plavo Pero živi! Prokleti uhoda Nopaha leži nepovrijeđen! Ubijte ga! Neka dragan nevjerne Našte umre smrću koju mu je namijenio Tit-Lei! Njen bijes zahvatio je grudi ratnika koji su počeli da igraju pomahnitali od mržnje i osvete. - tamo ispod zida leži f^opalfi! - vriskala je poludjela Ba-Li dok je trgala kosu i odjeću. Ali, mržnja je bila jača od žalosti. - Izvucite ga... i Naštu... djevu mjesečevog lica koja je osramotila Šebojahe! Grupa podivljalih mladića probijala se kroz kreštavu gomilu i dovukla u sredinu velikog dvorišta nepomičnog Nopaha. Tanin se pojavio na svojim vratima oslanjajući se na štap - bio je to ugasli starac sa smrću na licu. Podigao je drhtavu ruku da utiša gomilu. Oni koji su ga vidjeli utišali su druge, dok sve nije utihnulo. Tanin je stajao drhteći i boreći se da prikupi malo snage koja je preostala u njegovom umornom tijelu. Ljudi su ga s poštovanjem posmatrali zbog njegove hrabrosti ako ne zbog položaja. U njegovim umornim očima vidjela se posljednja poruka njegovom klanu. Ali, iako su mu se usne micale, riječi nisu izlazile i pao je kao stablo posječeno u korijenu. - Tanin umire! - povikala je podivljala Ba-Li. - Danas Wan Stijena bira poglavicu! Ratnik koji je mlad, brz i hrabar vodice novi klan Stijena!... Onaj čija je mržnja najveća Prema uhodi Nopaha! Veličanstven, jedinstven krik uzdigao se iz svih grla. U tom krik svaki ratnik je vidio sebe kao poglavicu. Nastala je tišina. Ko će voditi klan Stijena? U tom trenutku tišine i napetog iščekivanja opet je Ba 107 Li pokazala svoju vatrenu ljubomoru. - Onaj ko prvi dovuče Naštu, izdajicu!... Onaj ko prvi otkrije njenu ljepotu suncu... onaj ko je dovuče da bude rastrgnuta sa svojim urodom Nopaha! Plavo Pero podigao je glavu sa kamena i oni koji su se sreli s njegovim pogledom ustuknuli su. - Psi Sebojaha! Budale! - zagrmio je glasom koji niko iz klana Stijena nikad čuo nije. - Mali Narode sa stijena! Mali ratnici nemaju pameti! Nopasi ne bježe! Oni nisu otišli. Notis Toh je na stijeni! Zapanjeni i obamrli, oni što su ga slušali stajali su kao čvornati kedrovi na padinama. Iznad njihovih glava prozujao je plavi trak. Njegov let, brži od lastavice, okončao je u brzom smrti. Oči ratnika bile su užasnute. Tada je strašni krik zaglušio njihove uši. Ba-Li se zateturala na zidu padajući natraške, dok su joj male ruke hvatale grudi gdje je blistala pernata drška strijele Nopaha. Pala je. A nijemi posmatračači su se okrenuli kada su čuli jurnjavu nogu, i vidjeli kako su krovovi, terase, staze načičkani džinovskim strijelcima. Prvi red Taninovih ratnika, zapanjen zastrašujućim prisustvom Nopaha, stajao je kao opčinjen pred plavkastim letom strijela, a onda su pali, kao nježna trska na vjetru. Preostali Šebojasi, skupljeni u dvorištima, na terasama i krovovima izjurili su sa divljim povicima koji su se utapali u tragični krik osuđenog naroda. Ovaj zvuk se izgubio u prodornom ratničkom krik nadiruće vojske. Ponovo su džinovski strijelci zategnuti svoje lukove i ispustili kišu pernatih strijela. Nopasi su padali po svojim žrtvama, visoko podižući sjekire. Pakao je vladao unutar ozidane citadele Tanina. Posljednji članovi klana Stijena ostali su u dvorištima, u svojim domovima. Iznenadeni, bez oružja, mnogi su zubima i noktima dočekivali neprijatelja.

Drugi su vitlali tolja108 gama ili pucali iz svojih malih lukova, ali su brzo padali pod udarcima napadača. Neki su uplašeni bježali u najtamnije rupe iz kojih su ih izvlačili i ubijali. Prašina se visoko dizala iznad zidova, a terase su bile preplavljene krvlju. Promukli povici boraca, udaranje kremenom, tupi udarci po tijelu i kostima, brzo kretanje nogu ispunjavali su jutarnji vazduh. Bila je to borba do kraja. Notis Toh je zakoračio u dvorište puno mrtvih i umirućih, čekajući svoje pobjedničke ratnike koji su se vraćali u grupama, po dvojica ili trojica, jedan po jedan. I među njima je bilo osakaćenih i iskrvavljenih, ali na licima sviju sijalo je svjetlo trijumfa. Na kamenju su ostavili mnogo ratnika čije tamno lice svjetlo više nikad neće obasjati. Notis Toh je, veličanstven i strašan od žara borbe koja ga je još držala, primao izvještaje svojih poglavica. Citadela je pala. Šebojasi su bili uništeni. Oružje i odjeća, blago tirkiza i agata, puni ambari i zapečaćene cisterne pripali su gladnim Nopasima. - Bacajte Šebojahe preko zida! - naređivao je. - I mrtve i žive! Svake godine, na ovaj dan, Nopasi će bacati male ljude preko stijena sve dok ne izumru! Prašina i dim uzdizali su se sa porušene opustjele citadele. Notis Toh je stajao ispred Taninovog doma gdje su duž širokih zidova stajali njegovi ratnici oslonjeni na velike lukove i blistavih očiju čekali naredbe svog velikog poglavice. - Dovedite izdajicu Nopaha? - naredio je. Četvorica ratnika kopljima su gurali Plavo Pero na čistinu i tamo ga ostavili. Uhoda Nopaha stajao je uspravan, sa rukama još uvijek vezanim na leđima. Njegova oskudna odjeća bila je poderana i umrljana krvlju i prašinom. Bio je bos, a divne gole grudi bile su crvene od krvi. Opustilo se i njegovo nekad visoko uzdignuto pero. Ali na njegovom blijedom licu i u oštrim očima gorjela je vatra nepokorenog duha. 109 Notis Toh je zagrmio na svog sina. - Nevjerni sine! Izdajicu Nopaha! Govori! - Notis Toh, izvor riječi Plavog Pera je presušio. - Dokleas neće moliti za milost? - Neće. _____ - Šta će biti ako ga bacimo preko zida među mrtve naroda koji je izabrao? - Neka bude po tvojoj volji! Notis Toh se tresao u bijesu i dizao duge ruke u očaju i bacio svoje kameno žezlo na pod. - Bože mojih predaka, šta je promijenilo krv ovog mladića? Samo tišina je odgovorila na njegovo strasno pitanje. Opljačkao je citadelu Tanina, uništio je Šebojahe. A ipak je bio poražen. Bilo je ovdje nešto preveliko za Notisa Toha i to se iskazivalo u njegovoj mržnji. - Dokleas je iznevjerio svog oca? - upitao je svečanim glasom. - Jeste - odjeknuo je odgovor Plavog Pera. - Sin Nopaha ne saginje glavu? - Ne! - I sve zbog skvo Malog Naroda? - povikao je Notis Toh lica tamnog od bijesa. - Sve zbog Našte, princeze Šebojaha, Kćerke Mjeseca koju sunce nikad obasjalo nije! Poglavica je lju ti to mahnuo svojim stražarima. - Dovucite tu čudesnu skvo na svjetlo! Plavo Pero je kriknuo i stresao se kao list na grani. - Oče... Našta... - Zar se izdajica usuđuje nazvati Notisa Toha ocem? Šapat je prošao kroz okupljene ratnike. Žudne crne oči pretraživale su terasu koja je vodila prema kivama. Tišina kao tišina prethodne noći i snažna poput stijene zavlada je preko porušene citadele. Bijelo sunce pržilo je sa jasno plavog neba. 110 Pojavila se u bijelo obučena djevojka opipavajući put ispred sebe. Čuvari su morali da je vode. Sklanjala je oči ispod ogrtača i posrtala uz stepenice do suda. Dovedi su je pred poglavicu. - Može li žena Šebojaha koja je izdala svoj narod da vidi Nopaha? - upitao je poglavica. - Ona vidi, Notise, ali nejasno. Sunce prži i zamračuje njene oči. - Plavo Pero stoji tamo, sretan što će biti bačen preko zida da se pridruži umrlim Šebojaha... Šta će učiniti Našta? - O, veliki poglavico, baci djevojku, ali poštedi njega! Notis Toh se okrenuo svojim savjetnicima i raširio ru ke. Oni su ćutali. Da li je duša ove odbačene princeze za posjela velikog uhodu Nopaha? Notis Toh se više nije čudio. Jedan pogled mu je jasno rekao šta je preobrazilo

njegovog sina. - Svucite djevojku! - naredio je. - Neka Notis Toh vidi zbog čega je izgubio sina! Ratnici su stajali šireći nosnice. Ovi mračni Nopasi navikli na tešku borbu, ravnodušni na svoje skvo, drhtali su pred novim rođenjem obožavanja ljepote. Vidjeli su vitku formu, bijelu kao negaženi snijeg, kao cvijet koji se saginjao sa zida ponora. Plavo Pero se otimao da raskine veze koje su ga držale. Zgrabivši ogrtač od jelenje kože prekrrio je Naštu i privio je uz grudi dok je njegovo namršteno lice, kao lice boga, nijemo preklinjalo oca da im podari smrt koju će "boje dočekati dobrodošlicom. - Notis Toh oprašta sinu - povikao je poglavica. - On će poštediti ovu odbačenu princezu, posljednju od ple mena Šebojaha, tako da njena krv može teći u venama No paha. i 8r in NJ ISKUPLJENJE Iako nije tipična za njegovo tradicionalno pisanje vesterna, mnogi kritičari smatraju da je "Amerika nac koji nestaje" najbolja knjiga koju je Zen Crej napisao. To je priča o Nofaie, Navalio Indijancu, kojeg su kidnapovali bijelci i poslali na Istok gdje se osamnaest godina školovao u školama za bijelce. Kada se Zratio na Zapad svojoj indijanskoj braci, otkrio je da je sve potpuno drukčije od onog čega se sjećao iz djetinjstva. U rezervatu se nalazio misio nar žedan moći, čovjek kojeg ništa nije moglo zau staviti da svoju volju nametne Indijancima. Tu je, zatim, Merien Vornor, bijela djevojka koja se zalju bila u Nofaia i pratila ga na Zapad. Ali, sve zasjen juje veličanstveni Notsis An, planina na kojoj boravi Veli Duh, bog Indijanaca - isti bog kome se Nofaie kao dječak zakleo na vjeru i poslušnost. Vraćanje svijesti Nofaia je ispunilo blijedim sjećanjem na tamne, gadne dubine gdje je nešto neobjašnjivo u nje mu oborilo demone. Očekivao je da će umrijeti, ali sada je znao da će živjeti. Zar nije dočekao smrt? Velika borba se vodila u nje 12 govom fizičkom biću. Izgledalo je da je u strašnom sukobu sa đavolom koji mu je htio posjedovati dušu. Ovakve misli su ga opsjedale dok se budio, a lebdjele su i u njegovim snovima. Zadovoljstvo Viderra i radost Merien zbog njegovog brzog ozdravljenja obuzeli su Nofaia melanholičnom srećom. Oni su ga voljeli. Oni nisu prepoznali nikakvu barijeru između njega i Beiioua. Da li je zaista postojala barijera? Šta je to bilo? Satima je pokušavao da shvati mutne činjenice o ranijim ubjedenjima, zavjetovanjima, dužnostima. Izmicale su mu. Postajale nejasnije. Nešto se desilo u njegovoj duši što mu je poremetilo um. Četvrtog dana nakon krize Nofaie je ustao. Izbjegavao je kontakt s Indijancima, kao i sa svojim bijelim prijateljima, trudeći se da ne bude nezahvalan. Izgledalo je da ga oni razumiju i žele mu pomoći u tome. A dok bi sjedio na toplom suncu majskog jutra ili hodao ispod zelenih jablana, uvijek su ga pratile Merienine oči. Osjećao ih je. Kada bi susreo njen pogled, u njenim očima bi zasjala predivna svjetlost radosti. Uzbudivala ga je, ispunjavala mu srce, a ipak je osjećao da nešto nije u redu. Za nekoliko dana potpuno se oporavio tako da je mogao napustiti Kaidab. Stoga je u pogodnom trenutku, kada je bio sam sa Viderrsom, njegovom ženom i Merien, spomenuo svoj plan. - Džon, hoćeš li mi dati jedan paket žita? - Zašto? - upitao je trgovac iznenađen. - Želim da odjašem sam, u ravnice i u kanjone - odgovorio je Nofaie zamišljeno. Merien je napustila mjesto pored vatre i stala pored njega blijeda, sa čuđenjem u očima. - Nofaie, da li si dovoljno jak? - upitala je bojažljivo. - To će me ojačati - odgovorio je sa osmijehom, uhvativši je za ruku. - Mislim da to nije loša ideja - rekao je Viderra, više se IO obraćajući svojoj ženi nego ostalim. Ona je ćutala, što je značilo da odobrava. Ponovo se okrenuo Nofaiu. - Možeš dobiti sve što želiš. Kada ćeš krenuti? Sutra? Pripremiću ti konja. tyjB&S0GILdSl - Da, krenuću kad svane, prije nego se digne Benou odvratio je Nofaie. - Krenućeš sam i ostaćeš sam? - upitao je trgovac. - Da - odgovorio je Nofaie. - Dobro. Moram ti reći da se malo brinem - nastavio je Viderra

rukom prolazeći kroz razbarušenu kosu. - Beteia je započeo gadnu igru sa Indijancima. - Znao sam to - rekao je Nofaie. - Beteia? - uzviknula je Merien. - Nije li to muž Gekin Jaše? Mladi poglavica kojeg sam tamo vidjela? - To je Indijanac - objasnio je trgovac. - Beteia u sebi ima najbolju krv Nopaha - upala je Vidersova žena. - On je veliki poglavica. - Pretpostavljam da tu ima nešto više nego što sam mislio - rekao je njen muž. - On podstiče Indijance protiv Morgana i Blačera. Razvio se u odličnog govornika, a čujem da nije prežalio Gekin jašu. Nastoji pridobiti Indijance da ustanu protiv bijelaca. Nije to ništa novo ovdje u rezervatu. Vjerovatno će brzo utihnuti, kao što se dešavalo sa svim pobunama dosad. Ali, možda i neće. Ne dopada mi se uticaj Beteia. Da li bi ga neko mogao zaustaviti, Nofaie? - Morao bi da ga ubiješ - odgovorio je Nofaie. - Auh! Pa, jedino se možemo nadati da se ništa neće iz tog izroditi - uzvratilo je trgovac ustajući. Gospoda Viders je krenula za mužem, ostavljajući Nofaia samog sa Merien. Ona je još stajala pored njegove stolice. - Nofaie, gdje ideš? - upitala je. - Kod Naze. - Tako daleko? - tiho je uzviknula. 114 - To za mene nije daleko. - Ali, zašto Naza ako osjećaš da su ti potrebne doline i kanjoni? - nastavila je. Nofaie je pustio njenu ruku i obuhvatio je oko pasa. Osjetio je kako drhti. Umilnost i značenje njenog prisustva nikad nisu bili jači. Izgledalo je da je došlo do promjene u njihovom odnosu - ali nije mogao reći kakve promjene. Moraće i to saznati. Osjećao se slabim, nije bio u stanju da je povrijedi. - Nisam siguran, ali vjerujem da idem Nazi jer je on najveći bog Nopaha. - Oh, Nofaie! - zamucala je. - Zar te još muče sumnje? Rekao si mi da su te iznevjerili svi bogovi Nopaha. Čak je i Notsis Ana samo siva hladna planina bez glasa ili duše za tebe. - Da, sjećam se, Merien - odvratio je Nofaie. - Ali, čini mi se da se manje mučim i sumnjam nego kada sam se uspinjao uz sjevernu padinu Notsis Ana. Ovo je nešto što ne mogu objasniti. Čak ne znam da li u mojoj želji da krenem ima nešto više od fizičke želje. A ipak sam u čudnom raspoloženju. Želim samoću. 1 na neki način Naza zove. Ima svjetlosti, a možda i snage za mene u onim tihim kanjonima. - Samo kada bi mogao da nadeš mir! - promrmljala je Merien. Nofaie je napustio Kaidab prije izlaska sunca i pojahao preko pustinje u hladno sivilo zore. Neskladno revanje magarca bio je jedini zvuk koji je prolamao tišinu. Osvrnuo se da pogleda postaju. Nešto bijelo, što je zalepršalo sa tamnog prozora, privuklo mu je pogled. To rou je mahala Merien. Tako nešto je i morao očekivati. Zauzdavši konja na malom uzvišenju dugo je posmatrao, dok su mu protivvrječne emocije pritiskale srce. Morao bi)'j odgovoriti. Mala bijela maramica zalepršala je još snažnije. Vidjela je da je posmatra. Odgovorio je laganim 115 zamahom Indijanca koji je išao daleko preko gorja, do mjesta koje gaje dozivalo i s kojeg će se brzo vratiti. Vidio je kako joj lice blista s prozora i zamislio je svjetlost na njemu. Okrenuvši konja, odjahao je na drugu stranu grebena, izvan vidokruga postaje, svjesno izbacujući Merien iz misli. Konj kojeg mu je dao Viders bio je snažan vranac. Izgledalo je da uopšte ne osjeća težinu paketa vezanih iza sedla. Nofaie je osjećao vrtoglavicu i nesigurnost, što je pripisao još uvijek slabom zdravlju. Ali, uskoro će ga i to napustiti i zasad nije požurivao konja. Kada je izgubio iz vida ograde i stoku, počeo je postepeno da se opušta, da se mijenja, da odbacuje stare mračne misli i osjećanja. Ovo putovanje je bilo najvažnije u cijelom njegovom životu. On je to naslućivao, ali nije znao razlog. Hoće li se pokazati da je Naza svetinja? Ružičasto svjelo oblijevalo je plavo nebo nad istočnim bedemima, daleko sa desne strane Nofaia. Vidio je kako se, prema sjeveru, vrh crvenog brda diže iznad žutih litica posutih kedrovima. Pjesma ptice rugalice, lavež kojota, trk divljeg zeca u grmlju oživljavali su pustinjski pejsaž. Nofaie je omirisao dim koji je

dolazio iz indijanskih koliba; vidio je čebadima ogrnute Nopahe koji su ga posmatrali sa litice; čuo je ganutljivu pjesmu pastira što je gonio stado. Izbjegavao je utabane staze kako ne bi sretao ljude. Nije namjeravao izmijeniti ni jednu riječ ni sa jednom živom dušom dok je na hodočašću. Prošao je duboku vododerinu i uspeo se uz vjetrom ogoljenu i kišom isklesanu kamenu padinu i stigao do mjesta s kojeg je mogao pogledati Kaidab, ali on je gledao naprijed, nestrpljiv da ugleda veliku dolinu spomenika. Uskoro je otkrio masivno crveno brdo sa stubovima poput raznolikih cijevi, još je bilo daleko, ali se nadao da će se tamo te noći ulogoriti i obnoviti poznanstvo sa padinama obraslim kaduljom gdje je kao dječak napasao stado 116 1 svog oca. Kroz njegova čula bljesnulo je začuđujuće pitanje - zašto bi želio da ih sada posjeti kada je uvijek, otkako se vratio u rezervat, izbjegavao te žive scene dječastva. Ništa nije odgovorio; odbio je da razmišlja. Izgledalo je kao da pustinju vidi novim očima. Sve stare oznake kao da su bile uvećane. Zidovi i piramide koji su stotinama godina bili nastanjeni duhovima njegove rase kao da su se dičili pred njegovim pogledom, a ipak nisu bili ni idoli ni bogovi pred koje treba kleknuti i pomoliti im se. Kroz njih su njegova čula zgrabila drukčije značenje ljepote i prirode, vremena i života. Nofaie je ujahao u široku, žutim zidovima ovijenu dolinu, a onda na zeleni i pjeskoviti teren gdje je sunce bilo toplije, a prašina uskovitlana. Široki daleki horizont sada je bio izgubljen, a on je bio opkoljen zidovima, dugačkim, slomljenim i nepravilnim. Satima je Nofaie jahao dalje, svjestan sunca i vjetra, lupkanja kopita i njihanja konja, široke otvorene doline oko sebe i crvenih i žutih zidova koji kao da su putovali s njim. Na drugom kraju ove doline došao je do tjesnaca gdje se dugačka crna stijena protezala prema nebu i gledala u dolinu spomenika u kojoj je živio njegov narod i u kojoj je on bio rođen. Taj ga je prizor dugo zaokupio. Njegov cilj tog dana bila je velika visoravan koja je bila još deset milja daleko. Čuvala je ulaz u svetu dolinu gdje je svaki spomenik bio bog Nopaha. Umor je savladao Nofaia. Ali, to nije bilo važno. Samo su ga smrt ili kolaps mogli zaustaviti. Kada je stigao do veličanstvene visoravni, sunce na zalasku pržilo je zidove i spomenike zlatnim i žutim zrakama. Pustinjski pod bio je siv u blizini, purpuran u daljini. Iznad crvene barijere, koju je morao sutra preći, jedan oblak privukao mu je pogled dok se oslanjao, dahćući, na konja. Uski potočić krivudao je pjeskovitim terenom. U nje 117 mu su se ogledali oblaci i visoravan. Nofaie je rasedlao konja, nahranio ga i sputao. On sam nije bio gladan, ali se silio da nešto pojede. Ovo teško putovanje uskoro će mu povratiti elementarne instinkte. Meki, sivi sumrak dovlačio se iz crvenih zidova kada je Nofaie došao do mjesta gdje je kao dječak često sjedio čuvajući ovce. Bio je to dugački greben nedaleko od velikog brda. Trava i kadulja su tu bili gusti kao i u vrijeme kada je bio dječak. Miris mu je ispunjavao nosnice a uspomene, tužne i drage, preplavljale su mu misli. Našao je ravnu crvenu stijenu na kojoj su on i njegova sestra sjedili. Kako je to bilo davno! Ona je bila mrtva. Sav njegov narod je nestao. Nofaie je zurio preko doline do pukotine u južnom zidu. Poput vrpce uzak trak blistao je krivudajući iz ovog kanjona. On se rodio tamo gore gdje se kanjon zatvarao ispod litica. Nofaie se sjećao vremena kada je imao tri godine. - U meni govori Indijanac - govorio je sam sa sobom. Bilo bi bolje da sam podlegao bolesti. Ona rupa u zidu bila je moj dom - ova dolina moje igralište. Sada nema doma, nema rodbine, nema igre. Djela Indijanaca su učinjena. Njegova slava i san su nestali. Njegovo sunce je zašlo. Ono u njemu što je preživjelo bolest, piće i siromaštvo mora neizbježno prihvatiti rasu koja ga je uništila. Crvena krv u bijeloj! To znači da će bijela rasa dobiti, a Indijanac nestati... Nofaie još nema trideset, a već se osjeća star. On je uništen, izgubljen. Ništa nije ostalo. 1

on mora nestati. Ovo mjesto će biti njegov grob. Ispod kadulje!... Smrt, san, odmor, mir! Ali, inteligencija Nofaie odbacivala je misao Indijanca. Možda odgovara njegovim instinktima, ali ne i umu. On je još uvijek bio mlad. Rat ga nije uništio. Bolest ga nije mogla ubiti. Tijelo mu je bilo čvrsto kao pustinjski kedar, njegov duh neuhvatljiv kao svjetlost sunca. Svakog 118 dana svog života mogao bi donekle ublažiti bijedu svoje rase, ako bi to htio. Ali mržnja - mržnja Morgana i Blačera i svih bijelih ljudi koji su se ogriješili o Indijanca - bila je rak-rana u njegovoj duši. Niti instinktivni život Indijanaca, niti život kojim preovladava njegovo obrazovanje ne bi mogli biti sretni dok ta mržnja ledi njegovu krv. Tada mu je sinulo da bi ljubav Merien, data sa svom čudesnom snagom i plemenitošću srca bijele žene, mogla prevazići ovu njegovu mržnju, nadoknaditi sve njegove patnje i uzdići ga daleko iznad osвете ili gorčine. Ona mu je platila za sve lične uvrede koje mu je učinio njen narod. Ali, ovdje je Nofaie osjetio sramotu zbog svoje gorčine. Njegova ljubav za Benou, njena ljubav za njega, kao da nisu imali snagu nad tom mržnjom. Bilo je potrebno nešto više. I odjednom je znao da je to značenje njegove neobične želje, njegovog hodočašća Nazi. Dugo je Nofaie počivao u tami. Bijele zvijezde provirivale su preko crnih ruševina. Hladni noćni vjetar ječao je kroz kadulju. Odsjaj njegove vatre blistao je prema tamnom podnožju visoravni. Daleko preko doline dopiralo je nejasno blejanje jagnjadi, žalostivo značenje života u samotnoj pustinji. U ružičastu ćutljivu zoru, sa suncem za leđima, Nofaie je ujahao u tamnu i negaženu stazu koja se uspinjala iz nizine preko prvih crvenih bedema i preko ravnih stijena i vododerina, sve više i sve dalje, sve bliže visoravni sa kedrovima, borovima i kaduljom. Iza njega, iz nizina su se uzdizali visoki zidovi i spomenici, sve do zaravni kojom je Nofaie jahao. Često bi se okrenuo da pogleda i vidi kako se onako tamni i veličanstveni uzdižu prema bijelim oblacima. Nofaie je prikupljao snagu sa ovim prizorima, a njegove agonije su ostajale za njim kao i milje koje je prolazio. Još nije bio onaj stari iako su purpurne visoravni i Notsis An uskoro trebalo da se pojave; prije je izgledalo 119 da će naći nešto novo, nešto samo sebi dovoljno, nešto što će ispuniti dušu. Jahao je ogoljelom kamenitom padinom, zatim je skrenuo iza velikog zida. Pred njim je bila ravan koja se miljama pružala do drugog zida. Sada je Nofaie jahao kasom i ušao u ovaj pojas ravni, da bi došao do dubokog kanjona. Zijevao je ispod njega, pola milje u dubinu, sa nazupčanim liticama opasnim za svakog osim za Indijanca. Nofaie je sada sjahao i vodio konja. Silazak u suhi vreli kanjon pod nazupčanim liticama i kroz labirint velikih blokova crvenih stijena, sve dolje do obojene gline i prašnjave vododerine izazivao je radost. Nofaie je osjetio kako u njemu oživljava stari fizički poriv, instinkt dostignuća, borba nepoznatih sila. Uspon uz suprotnu stranu bio je mučan. Sa ivice, prema planinskom zidu, pružala se druga ravan, beskrajna i živopisna, sa crvenim, žutim i ljubičastim bojama. Nofaie je stigao u njeno podnožje u sivilo sumraka i ulogorio se među kedrovima. Odmakao je od indijanskog rezervata. Nije postojala opasnost da će ovdje na nekog naići. Nofaie je osjećao neobično olakšanje koje se graničilo sa sramotom. Da li postoji više načina bijega od vlastite rase? Dvadeset i četiri sata i dvaput toliko milja beskrajno su ga odvojili od poznatih scena, od čvrstih emocija. Sada mu je bilo lakše da osmatra, sluša, osjeća. Kada bi se samo mogao prepustiti svemu oko sebe! Noć je bila hladna, vjetar je ječao u kedrovima, kojoti su zavijali. Sljedećeg jutra, Nofaie se uspeo uz ogoljeli planinski zid koji je izgledao neosvojiv. Podsjećao je na barijeru ljudske strasti. Iscrpljen, moker i grozničav, pao je na ivicu i dahtao. Njegovo pleme ga je ostavilo prije deset dana kao da je mrtav! Ali, za njega su se pobrinuli njegovi bijeli prijatelji. Njegova

bijela dragana molila se za njegov život. Ona to nije priznala, niko mu to nije rekao, ali on je to znao. Bio je živ. Bio je čovjek. 120 Nofaie se podigao i uzjahao. Nešto neizrecivo slatko i dragocjeno preplavilo ga je. Nije mogao da to nešto i uhvati. Miljama je jahao kroz kedrove i kadulju. U podne se pred njim pojavio strašni ponor Nopaha. Bio je širok i veoma dubok - nije bilo vegetacije, samo ogoljeli ambis erozije i raspadanja. Otvarao se u šareni bezdan gdje je sve bilo nejasno, maglovito, veliko. Sam pogled ga je ispunio radovanjem. Preći će ovaj kanjon tamo gdje je samo nekolicina Nopaha nogom kročila. Preostali dio dana Nofaie je bio obuzet nizbrdicom i spuštanjem, hrapavim stijenama i prašnjavom vododerinom, vrelinom litica i blještavilom i crvenim odsjajem, živim zelenilom topola i svjetlucavim izvorom, oštrim zidom i puzanjem kao da je gušter. Bio je nagrađen valovitom visoravni okrunjenom plemenitim Notsisom Anom. Žute litice, crni pojasi omorika, bljesak bijelog snijega - tako se Planina svjetlosti vratila Nofai. Bila je ista. Samo se on promijenio. Kako su ratovi sebičnog čovjeka mogli uticati na Notsisa Ana? Šta je za njega bila nevolja Nofaia? Dok je gledao uvis, odjednom mu je prošlo kroz glavu da u stvari nevolje nema. Činilo se da je ta pomisao mir, snaga, duša planine. Sunce je bilo daleko na zapadu. Nofaie je izabrao jednu čistinu okruženu kedrovima i tu se ulogorio dok ga je Notsis An posmatrao. Dva dana kasnije Nofaie je prešao visoravni, otišao ispod sjeverne padine velike planine, sve dalje i dublje u kanjone. Tamo dolje bilo je ljeto. Vreli, mirisni vazduh lijeno se micao na blagom povjetarcu. Zeleno drveće, trava i cvijeće i srebrno stijenje oivičavali su uske staze između crvenih zidova. Indijanski kist dodao je grimiz šarolikoj sceni. Nofaie je jahao sve dublje i dublje, ispod svjetlucavih zidova, kroz sunčevu svjetlost i sjene, duž i preko žubora 121 vih potočića, pored obala sa bijelim ljiljanima i kao jantar žutom mahovinom i kroz cestar zelenog hrasta i topole, sve do voljenog mjesta gdje je tako dugo živio u osami do kanjona Tihih zidova. Nofaie je tu ostao noć i sljedeći dan. Još uvijek je osjećao kako u njemu nadolazi talas osjećanja. Nešto se spremalo da pukne u njemu, kao da će se provaliti brana. A ipak je znao da je to sve dalje i iznad strasti koja je obuzimala Beteiu. Izgledalo je da snaga, čijeg je djeljstva bio svjestan, postepeno osvaja njegovu dušu. Nofaie je svoje hodočašće nastavio nakon zalaska sunca, jahao je cijelu noć, do Naze Boko, do kanjona u dalekim dubinama koje su skrivale velikog boga Nopaha. Jahanje ga je podsjećalo na bdijenje. Dnevna svjetlost mu je uskraćivala neobično prisustvo duhova. Sjene ispod visokih zidova bile su crne i srebrne. Zvijezdama zapaljena rijeka plavog neba sužavala se između crnih rubova, dok se spuštao u utrobu zemlje. Svakog sata povećavao se osjećaj nečeg velikog, potpunog, konačnog, što ga je čekalo na kraju hodočašća. Zora se pojavila gotovo neprimjetno. Dnevno svjetlo je dolazilo polako, nevoljko. Otkrivalo je ogromne visoke zidove Naze Boko. Sunce se najavilo crvenozlatnom krunom na rubovima. Postepeno, to zlato se uvlačilo i u dubine. Nofaie je odjahao oko nazupčanog zida i onda naglo zastao. Naza! Kameni Most - bog Nopaha izvijao se veličanstveno zlatan prema tamnoplavom nebu. Dugo je zurio kao očaran prije nego što je krenuo dalje. U početku je izgledalo nestvarno. Bilo je to remek-djelo prirode. Vjetar i kiša, pijesak i voda bili su bogovi koji su isklesali Nazu. Iako mu je obrazovanje omogućilo da shvati djelovanje tih elemenata, ipak nimalo mu nije umanjivalo njihovu beskrajnu moć. Jahao je ispod mosta, što nijedan Nopah 122 nije učinio prije njega. Veliki zidovi se nisu smrvili; rijeka plavog neba nije potamnijela; Notsis An, koji je pokazivao svoju crnu i bijelu krunu daleko iznad ulaska u kanjon, nije zagrmio na Notaiu zbog onog što bi bilo svetogrđe za Nopaha. Ništa se nije desilo. Mjesto je bilo predivno,

samotno, tiho, suho i mirisno, neobično, veliko. Polako je Nofaie rasedlao konja u sjeni kedra. U kanjonu je već bilo toplo. Kristalna voda kao jantar žute rijeke nudila je olakšanje od žeđi i toplote. Cijeli dan Nofaie je posmatrao most iz različitih uglova, čekajući da se nešto desi. I onda je sunce počelo polako da zalazi, što je bila čudna pojava ovdje u dubinama kanjona. Nofaie je posmatrao čudesno mijenjanje boja, od duginih nijansi na svodu do zbita na bedemima i ružičastog odsjaja na snježnom vrhu Notsisa Ana. Sumrak je lebdio duže nego i na jednom drugom mjestu koje je Nofaie znao. Bio je to sat pun ljepote i značenja nečeg vječnog. Spustila se tama. Tihi mrmor rijeke je naglašavao samotnost. Ponekad bi sove ispustile žalosni refren. Naza je stajao taman i moćan, i njegov obris se ocrtavao na nebu krunisanom srebrnim zvijezdama. Noću je most poprimao nešto misteriozno i vanzemaljsko. Noć je povećavala njegovu veličinu. Nofaie nije zaspao. Oka nije sklopio. Svaki trenutak je ubrzavao ono što je on naslućivao kao osvjetljenje njegovog uma. Pred zoru, blago zeleno svjetlo obasjalo je zidove preroa jugu. Mjesec se dizao. Sjaj je postajao jači. Uskoro se sjena mosta izvila na suprotnom zidu, a ispod luka sijala je mutna mjesečina, nadnaravna i prelijepa. Nakon dvadeset i četiri sata bdijenja pod ovim svetištem Nofaie se molio. Sa svom iskrenošću srca i strašću Prisjećao se molitvi Nopaha i izgovarao ih glasno, stojeći, lica podignutog prema mjesečini. Poticaj je bio mističan i 123 nekontrolisan. Dolazio je iz prošlosti, bile su to mutne uspomene iz djetinjstva. Bio je to posljednji umirući bljesak indijanskog mističizma i praznovjerja. Iskrenost i žudnja za njim nisu imali premca u svim složenim privlačnostima prošlosti. Ali ga je ostavio hladnim. Očaj mu je okovao dušu. A onda je čudno opustio svoj ledeni stisak. Bio je slobodan. Shvatio je to. Vrijeme je prestalo za Nofaiu. Izgledalo je da zemlja i život miruju. Hoće li se više ikad pojaviti nova zora? Koliko je bio zatvoren u stjenovitim granicama zemlje! Konačno je sjeo uz ogromni komad stijene i odatle gledao novim očima. Koja je bila tajna Naze? Samo ime je bilo indijansko i prenosilo se od dalekih predaka Nopaha koji su došli sa sjevera. Da li je uopšte bilo tajne? Duh koji je boravio u ovom veličanstvenom mostu dolazio je iz duše čovjeka. Indijanski um se borio daleko na mutnim stazama napretka civilizacije. Prazan zid crnila na jednoj strani, zid mjesečinom obasjanog mramora na drugoj, svjetlucavo bljedilo, izdizali su se do neba posutog zvijezdama, a preko tamnog prostora izvijala se nezemaljska stjenovita duga, uvećana u noćnim sjenama. Nofaie ju je sada vidio kao da mu je sljepilo spalo sa očiju - vidio ju je u svojoj ogoljelosti i snazi, zastrašujućoj ljepoti. Ali je postala stvar, nešto fizičko, beživotno, nepokretno. Bio je potreban strahoviti uspon zidova da pridrži taj masivni luk. Ljepota koju je pridržavao nepopustljivi kamen. Uzvišenost koju su isklesali dlijeta vjetra i vode! Spomenik duhu prirode! Naza! Bog Nopaha! Most od pješčanika! Kako je velike zidove spajao! A te zidove usjeklo je oticanje vode, duvanje vjetra. Podlokane su hiljade tona pijeska - da bi se Naza tako veličanstveno izvio, kao da je neuništiv. A bio je uništiv! Bio je osudjen. Mora pasti ili se istrošiti. Sva ta beskrajna ljepota linija i boja vremenom će prerastati u slična zrnca pijeska koja će oticati žuboravom rijekom. 124 Tek tada je Nofaie shvatio tajnu njegove velike čarolije. Ne sve ljepote ili veličine misterije ili beskraj! Oni su bili samo dio njegove čarolije. I taj dio je Nofaii izricao slobodu. Njegova samotnost označavala je samo krajnji spokoj. Tu je Nofaie shvatio slavu prirode. Sve dok bude mogao tu stajati biće slobodan, svime zadovoljan. Pojačava se uspomena na njegovu bijelu draganu. Svijet čovjeka, rasa protiv rase, svijet muškaraca i žena, svadje i pohlepe, mržnje i požude, nepravde i podlosti, materijalizma velikog rata i njegovih strašnih posljedica,

jurnjave i groznice i divljaštva modernog vremena s pićem i sljepilom - njegovim paganstvom - nisu bili ovdje u velikoj sjeni Naze. Oštra vučja lica ljudi nisu se oslikavala u ovoj tišini! Niti predivna lica žena! Niti slika indijanskih plemena otjeranih sa zelenih pašnjaka i zuboravih rijeka njihovih predaka i sada skupljenih u širokim mjestima na zemlji! Niti skrivena snaga misionara! Bijeli čovjek još nije od Naze načinio objekat svoje razornosti. Iskrivljene slike čovječanstva, nerazumljiva glupost, kamena ravnodušnost prirode i ljepota, ideali, dobrota - ništa od toga nije bilo ovdje u kanjonu obasjanom mjesečinom. Sve dok bude postojao Naza će tu stajati ispod njegovih svjetlucavih tihih zidova, sa nijansama duge i purpurnim sjenama na zalasku sunca, sa zlatnim odsjajem i ružičastim koprenama na izlasku sunca. Proći će i uzvišeni dani i noći pune snova. Zavladaće mir i tišina. Ljepota će se takmičiti sa surovošću. Kako je sunce razbistrilo sjene noći, tako je i čarobnost Naze očistila um Nofaia od indijanskog praznovjerja, sumnje i morbidnog straha. Tragična sudbina Amerikanca koji nestaje, što mu je stalno mučilo bolno srce, prestala je da postoji. Tri dana kasnije Nofaie se ispeo iz kanjona pod Notsisom Anom da bi krenuo ugaženim stazama preko viso 125 ravni. Zbog krepkosti tijela i smirenosti duha osjećao je da bi želio produžiti povratak. Povremeno su se vraćali trenuci uzvišene emocije. Nikad nije mogao ni sanjati da je sreća koju je iskusio moguća za jednog smrtnika. Čuđenje, strahopoštovanje i tuga miješali su se u razmatranju spasenja. Zašto ovo nije moglo doći ranije? Koliko je samo agonije pošteđen! Sada je shvatio zašto misionari ne uspijevaju od Indijanaca napraviti hrišćane. Iako je izabrao široke staze za svoj povratak, bio je začudjen što ne sreće nikog iz svog plemena. Vidio je krda mustanga, ali nijednog konjanika. Pred podne Nofaie je shvatio da se nešto čudno dešava. Prošao je pored mnogih hogana ne primijetivši poznate stubove piavičastog dima, pastirske pse, boju i kretanje indijanskog života. Napokon je skrenuo s puta da bi zavirio u jedan hogan. juče je bio nenastanjen. Nagorjeio drvo za potpalu svjedočilo je da je bila potaknuta vatra za kuhanje, ali ne i korištena. Indijanci su žurno napustili ovaj hogan. Nofaie se zabrinuo. Dok je on jahao u kanjone da traži, da otkrije i nadje, i njegov narod je bio potaknut istini motivima koji su njime stoljećima vladali. Tada se sjetio Beteie. Pred podne se spustio u sjenu vrha kanjona i tu sreo malog indijanskog pastira sa stadom. Niže u kanjonu bila je voda. Nofaie ga je ispitivao o Indijancima u tom kraju. Nevoljan odgovor potvrdio je njegovu zebnju - svi odrasli Nopasi žurno su odjahali ka istoku. Dječak je zbunjeno govorio o vatrama. Bio je ostavljen sam sa svojim ovcama. Izgledalo je da ga plaše sve oštrijia pitanja Niofaia. Nofaie je nastavio putovanje sada ubijedjen da su Indijanci žurili negdje na istok zbog nekog zloslutnog razloga, koji mu nije bio jasan. Kada je dječak govorio o vatri, sigurno je mislio na signale, jer je pokret kojim je popratio riječi ukazivao na atre zapaljene na visokim mjestima. Takav je godinama bio običaj Nopaha. One su 126 bile poziv različitim plemenima u vrijeme rata kada je zajednički neprijatelj prijetio cijelom klanu. Ka istoku! Bilo je to gotovo na direktnom putu za Kaidab. Nofaie se sjetio da su najprometnije staze išle prema istoku do vrha kanjona Noki i onda skretale na jug. Takav kurs odveo bi Indijance izvan glavnog prolaza na pola puta između Kaidaba i Mese. Nofaie nije žurio, bilo mu je žao da sa sobom ostavi divlju samoću kanjona sa crvenim zidovima i slatku privlačnost visoravni prekrivenih kaduljom. Ali, sada je osjećao da mora požuriti. Do Mese bi mogao stići za dvadeset i četiri sata. Ipak, nije bio siguran da želi stići do Mese. Zavisilo je od razvoja situacije. Zaključio je da bi bilo najpametnije da se malo odmori pored vode, da nahrani konja i pojede preostalu hranu. U sumrak se

Nofaie približio kraju široke strmine koja je sačinjavala visoravan. U stvari, bila je to pedeset milja duga rječna obala koja je vodila od Notsisa Ana. Ovaj zid dizao se oko dvije hiljade stopa iznad velike doline. Nofaie je mogao sagledati cijeli sjeverni dio indijanske teritorije. Medjutim, vidik prema jugu bio mu je zatvoren, a taj pravac je vodio prema uporištu Nopaha. Nofaie je sjahao na ivici i spremio se da tu sačeka noć. Posmatrao je kako se sumrak iskrada iz tamnih zidova i iznad-sive pustinje, da bi zasjenio, potamnio i obavio spomenike, brda i visoravni. Zvijezde su počele da se pojavljuju na plavom nebu. Daleko na sjeveru zasjao je plamičak. Bio je tako visoko da je Nofaie pomislio da je to samo još jedna zvijezda. Ali, bio je crven, ne bijel, a primjetno se povećavao. - Signalna vatra! - glasno je povikao Nofaie. - Visoko je, preko doline! Tamna praznina odjednom je počela da svjetluca. Neka svjetla su bila nisko u pustinji, druga visoko, a neka u istoj ravni sa visokom uzvisinom na kojoj je stajao Nofaie. | 127 Pojavilo se još više vatri i bilo je značajno da se njihov broj povećavao prema zapadu. Dok je gledao ka jugu, pojavila sa velika vatra koja je gorjela na strmini visoravni, sada odvojenoj od glavnog zida. Kedrova stabla hranila su tu vatru. Razdaljina preko tog crnog ambisa iznosila je samo nekoliko milja i sada je Nofaie mogao razaznati tamne prilike koje su se kretale oko crvenog plamena. Podsjećale su na patuljke u nekoj žestokoj akciji. - Viders je bio u pravu - promrmljao je Nofaie uzjahavši. - Ovo je pobuna protiv bijelaca. Ali gdje? u Mesi! Sve bitke, ubistva, zapaljene postaje, pobune odvijale su se u ili oko Mese. Odbacio je paket. To je značilo odluku. Jahaće brzo. Naglo je skrenuo sa staze koja je vodila u dolinu prema Kaidabu i presjekao put preko visoravni, prema jugu. Nije požurivao konja preko mekog i grmijem obraslog terena, ali je nakon nekoliko milja, kada je skrenuo na drugu stazu, potjerao konja u galop. Noć je bila hladna, bez vjetra, zvjezdana, a po kedrovima i kadulji padao je blijed odsjaj. Nofaie se trudio da i pored žurbe poštedi konja. Prije ponoći je ujahao u oblast kanjona koja je vodila do prolaza. Iznad uzdignutog praznog zida blistao je žuti odsjaj, osvijetljavajući nebo. Kako je taj odsjaj rastao, Nofaie se silio da priguši nestrpljenje, da potisne osjećaj katastrofe. Plitka dolina, miljama dugačka, odvajala ga je od uzvisine koja je krila vatre. Sigurno su zapaljene pored tjesnaca. Jahao je sve dalje, ispeo se uz uzvisinu obraslu kedrovima i napokon iz tmine izbio na svjetlost. Zapanjen pred prizorom, zauzdao je konja i zagledao se. Ogromne vatre gorjele su ivicom visoravni. U tihoj noći Nofaie je jasno čuo pucketavu grmljavinu plamena. Oblio ga je hladan znoj. Rat! Vatra je značila rat. ako ne rat između ljudskih bića, onda sigurno rat elemenata! Bila je to najstrašnija od svih razornih snaga. 128 Na vrhu širokog tjesnaca čitava ploha stjenovitog zida bila je usječena i puna vrhova koji su podsjećali na zube ogromne pile. Na svakom vrhu gorjela je ogromna signalna vatra. Ovi vrhovi bili su prirodno crveni, a vatra je naglašavala zlokobnu boju. Visoki stubovi dima zamračivali su nebo. Grubi prolaz, sa svojim veličanstvenim južnim zidom, podsjećao je na strašni defile koji je vodio u pakao. Noć je pojačavala veličinu i užas prizora. Nofaie više nije štedio konja, jurio je prema jugu; iza njega je ostajao crveni odsjaj na vrhu prolaza; iznad njega, na ivicama visokim dvije hiljade stopa, gasnule su signalne vatre. Nije bilo ni traga od Indijanaca. Otišli su. Odjednom se Nofaie sjetio Prezbrijeve postaje, nekoliko milja zapadno od prolaza. Tamo će sigurno dobiti neku obavijest. Prezbri je bio mlađi čovjek koji je nakon rata podigao malu postaju. Bio je ljubazan prema Indijancima i oni su ga voljeli. Nikad s njegovog praga nije vraćen nijedan Indijanac gladnih usta. Potjerao je konja u trk prema drugom kraju prolaza. Kada je prošao, Nofaie je odahnuo što dugi niz signalnih vatri na visoravni

treperi i blijedi u daljini. Ali, dok je posmatrao okolinu, bio je potišten što vidi crveni odsjaj iznad grebena u pravcu Prezbrijeve postaje. Mamuznuo je konja niz strminu u pjeskovitu vododerinu kako bi skratio put. Konj je preko gležnjeva upadao u pijesak, ali je pojurio kao vjetar kada se dokopao šljunkovitog puta. Drveće i obale promicali su pored Nofaia, zamagljujući mu vidik. Zato je plamen postajao sve veći. Uskoro je ugledao crne prilike koje su trčale između njega i vatre. Nofaie je pomislio na Prezbrijevu milu ženu i djevojčicu kovrdžave kose koja je uvijek imala širok osmijeh za Indijanca! Situacija je gadno izgledala, ali to nije bio dokaz da je Prezbriju i njegovoj porodici nanoseno zlo. Nofaie je strasno žudio da spasi bijele ljude od opasnosti, a poludjele Indijance od beskorisnog zločina. 129 Uskoro je f... u... , postaju. Prezbrijeva mala kuća pretvorila se u plamtēju ruševinu. Gorjeli su korali i staje, a plamtjela je i radnja, velika grupa gradjevina. Nofaie je u svjetlu plamena ugledao Indijance, možda njih oko dvije stotine. Jurili su gore-dolje, uokolo, mahnito. Nešto slično Nofaie nikad nije vidio kod Nopaha. Polukrug Indijanaca gledao je prema zapaljenoj postaji, a njihovo mirno držanje ledilo je srce Nofaia. I pored grmljavine kopita svoga konja, čuo je divlje krike bijesnih Indijanaca. Nofaie je uletio pravo u crni krug raspršivši Indijance kao uplašene ovce. Skočio je s puškom u ruci. Mračna lica su se okrenula prema njemu. Prolomio se oštar povik. - Nofaie! Nofaie! - pozvao je jedan Indijanac. Oklijevajući, Nofaie je posmatrao scenu. Ispred njega, samo nekoliko metara dalje, gorio je automobil. Zatim je Nofaie primijetio trgovca Prezbriju koji je stajao ulijevo, obasjan plamenom. U naručju je držao djevojčicu, dok se uz njega privijala njegova žena. Potrčao je preko praznog prostora. - Prezbri, reci mi... - Zdravo, Nofaie. Oh, zaboga, sretan sam što si došao. - Lice trgovca je bilo bijelo i orošeno kaptjicama znoja. Njegova žena očito nije mogla da stoji bez njegove pomoći. Plakala je i govorila nepovezano. Djevojčica je prepoznala Nofaia. - Jeste li povrijedjeni? - kratko je upitao Nofaie. - Nismo. Samo su nas istjerali. Nisu ni mislili da nas povrijede. - Otkud ova vatra? - pitao je dalje Nofaie. - Mislim da je ovo najveća pobuna u rezervatu - vikao je Prezbri. - Beteia stoji iza svega. On je uzbunio Nopaha. A čujem da su Noki još gori. Za dva dana ovuda je prošlo pet hiljada Indijanaca. 130 I - Mesa! - sinulo je kroz glavu . . . - Pravo govoriš - uzvratilo je trgovac brzo - ali, sailušaj me. Ova rulja drži u postaji Blačera, Morgana i Glendona i želi da ih spali. Nofaie je stajao kao oduzet. Pogledao je tamnu postaju čiji su prozori bili poput šupljih očiju. Plamen se izdizao iznad krova. Dim je kuljao ispod strehe. - Misionar!... i Blačer, Glendon... tamo su - urlao je Nofaie unoseći se Prezbriju u lice. - Baš kako kažeš. Evo kako se to desilo. Bili su dva dana u Crnom kanjonu i došli su zaobilazeći visoravan, ne zaustavljajući se u Kaidabu. Već se bilo smrklo. E, pa, kada su došli ovdje, nestalo im je benzina. Probudili su me i rekli da žele benzin i hranu. Moja žena se digla iz kreveta da im nešto skuha. Glendon je bio polupijan, Morgan je bio mrzovoljan a Blačer veseo. Mislim da je i on zavirio u bocu. Zadirktivao je Morgana. E, pa, dok su jeli, vidio sam kako jedan Indijanac virka kroz prozor. Bio je to Šoa, znaš onaj kome je odsječen jezik u ratu. Bio sam zaplašen, ali to nisam pokazivao. Uskoro smo čuli indijanske povike, kao da se prolomio pakao. Morgan se uplašio, ali ne i Blačer i Glendon. Ipak su istrčali s Morganom. Nisam ulio benzin u njihov automobil. Zatim su se zaključali u postaji. Indijanci su opkolili kuću i potpalili je. Uh, bilo je gadno. Pustili su da izadjem sa ženom i djetetom. Zatim su zapalili Blačerova kola. Nakon toga su počeli da jure uokolo i urliču kao pomahnitali. Moja kuća je gorjela i Indijanci su vikali zato što su mislili da i ona trojica gore. Ali, prokletnici su zapucali iz postaje, osakativši neke

Indijance. Mislim da je to bio Glendon. Onda je Šoa zapalio postaju. Vidio sam ga s balom zapaljenog sijena... - Oh... Bil, valjda neće živi izgorjeti! - vikala je užasnuta Prezbrijeva žena. Nofaie je krenuo prema stisnutom krugu Indijanaca koji se opet zatvarao. Dok je prolazio pored vagona, pri 131 mijetio je sjekiru na volanu. Zgrabivši je, pojurio je prema sredini kruga. Gromogiasio je kriknuo, iz dubine pluća. Šoa je izašao iz kruga. Lice mu je bilo strašno. On se nije plašio Nofaia. Otvorio je svoja deformisana usta i zadahtao kao pridavijena zmija. Njegov izazov bio je avetinjski. Nofaie nije gubio vrijeme na njega, nego ga je odgurnuo. Zatim je poput tigra probio krug, neustrašivo udarajući Indijance. Šoa je ležao usred tog raščišćenog prostora, tamnog lica okrenutog prema blistavom plamenu. Nofaie je pojurio prema vratima postaje i ispustivši pušku zamahnuo sjekiricom. Njegovi snažni udarci drмали su zgradu. Pras! Vrata su popustila! Indijanci su ušutjeli. - Morgane! Blačeru! Izlazite. Ovdje Nofaie! - vikao je Nofaie. Nije bilo odgovora. Prasak plamena zlokobno je prekinuo tišinu. Nofaie je provirio u postaju. Obasjavalo ga je svjetlo iza ledja. - Ja sam, Nofaie! Izadjite sa mnom! Spasiću vas! - vikao je Nofaie sa zapovjedničkim tonom u glasu. Zakoračio je u veliku prostoriju. Čuo je šuštave zvuke, pomjeranje nogu. Omirisao je dim. Sćušni plamičci lizali su kroz otvore na kosom krovu. Dvije prilike ustale su iza tezge. Svjetlo je palo na iskrivljena lica misionara i agenta. - To je trik - vikao je Blačer promuklo. - Glendone, pucaj! Morganova kosa dizala se kao oštra dlaka ustrašene zvjeri. Blijede oči sjale su zelenom vatrom. - Ubij tog indijanskog bezbožnika! - vikao je pjeneći. Nofaie je obuzdao podrugljivi smijeh. - Došao sam da vas spasim - vikao je, hladno. - Ako požurite, uspjecu. Glendon se podigao iza tezge. Puška je zlokobno zaszala. Uslijedio je crveni bljesak. Nofaie je zateturao dok 132 mu je vrešina trgala grudi. Snaga metka bacila ga je unazad, kroz vrata, -na verandu. Iz ovog položaja vidio je kako trojica ljudi promiču kroz vrata. Dvojica su ga preskočili. Treći je zastao da ga udari nogom dok je ležao nepomičan. Pomračeni vid Nofaia bilježio je blijedo lice, blijede oči. Njihove prilike su iščezle. Njihovi brzi koraci su prestali. Nofaie se trudio da se podigne u sjedeći položaj. Još je držao sjekiru. Ispustivši je, stavio je ruku na grudi. Ovlažila se od tople krvi. Prezbri je dojurio i kleknuo pored njega. - Zaboga! Nofaie... oni su te ustrijelili! - trgovac je bio slomljen. Svaki osjećaj prestao je za Nofaia. U postaji u Kaidabu Merien je zabrinutim pogledom posmatrala pusti horizont. Nofaie je bio odsutan već dvije sedmice. A događaji posljednjih nekoliko dana i noći žestoko su uzdrмали mir Vidersonovog domaćinstva. Jedne noći na svim uzvišenim mjestima oko Kaidaba iznenada su planule vatre. Sljedećeg dana projahale su grupe Indijanaca, tihih i smrknutih, jedva se zaustavljajući u postaji. Ovo je bilo neočekivano. Zatim svi, bez riječi, odjahali i Vidersonovi kočijaši. Čak ni njegova žena nije mogla izvući od njih o čemu se radi. Trgovac je rekao da mu niko i ne treba da kaže. - U Mesi će biti pakao - rekao je s vatrom u očima. Osamnaest godina, otkako su mi ubili brata, Indijanci nisu bili kao ovi danas. Popodne se odvezao svojim kolima. Te noći planule su još mnoge vatre. Merien je sa Vidersonovom ženom i drugim otišla do postaje da vidi čudesni prizor signalnih vatri na vrhovima Eko. Činilo joj se da je nebo u plamenu. Bila je tiha, baš kao i Vidersonova žena, ne pridružujući se opštim povicima straha. 133 Trgovčeva žena je život proživjela ce joj je pokazivalo znamenje nesreš Sljedećeg dana pored postaje je projahalo još hiljadu Nopaha. A u sumrak ponovila se veličanstvena panorama plamena. U ponoć su vatre bile ugašene. Merien je budna ležala u svojoj maloj tamnoj sobi. Uzdrmao ju je zvuk vozila. Viderson se vratio. Ali, automobil je velikom brzinom promakao pored postaje. To je

uznemirilo Merien. Ovako nešto se nikad ranije nije desilo. Kaidab je bio stanica za svako vozilo, u svako doba. Ovo je bio loš predznak. Kada je Merien konačno usnula, snovi su joj bili puni košmara. Sljedećeg jutra bila je na rubu očajja. Katastrofa je zadesila Nofaia inače bi se on odavno vratio. Njegovo dugo odsustvo povezala je sa ovom pobunom Nopaha. Pogled joj je stalno bio upravljen prema sjeveru s molbom da ugleda Nofaia. Medjutim, pažnja joj je skrenuta na drugu stranu. Zujanje motora uzbudilo je Merien. Otrčala je sa verande do kapije. Oblaci prašine brzo su jurili putem prema postaji. Uskoro su se pojavila otvorena kola. Trenutak kasnije našla se pred Vidersom, koji je bio pokriven prašinom - Zdravo, Merien - pozdravio ju je radosno. - Gdje su ostali? Dosta sam prešao. Ali loše vijesti brzo putuju u pustinji, a želio sam da ih ja ovdje donesem. - Loše vijesti? - za mucala je Merien. - Pa, bile bi loše da su došle prije mene - rekao je uhvativši je za ruku. - Hajdemo do moje žene. - Nofaie! - prošaputala je. - Hej, curo, bijela si kao papir. I drhtiš, jedno dijete. Pa, bilo je prilično gadno... Nofaie je dobro. Biće ovdje za nekoliko sati. Dovešće ga u Prezbrijeve kolima. Ranjen je. Ali, nije lako ubiti tog Indijanca. - Ranjen! - zinula je Merien užasnuta, čvrsto se uhvativši za Vidersa. - Merien, ja sam neotesan, to znam - žalio se Viders. Ali, zar ti nisi dovoljno pametna da osjetiš da li bih lagao ili uopšte ne bih govorio da je Nofaie ozbiljno povrijeđen? Hajde, eno moje žene. A i ona izgleda uplašeno. Dok ju je Viders napola nosio, napola vukao do dnevne sobe, Merien se očajnički borila da potisne nesvjesticu. Viders ju je spustio u stolicu, a onda se uspravio da obriše prašinu s lica. - Pa, ženo, blijeda si ko i ova cura - počeo je zadirkujući je. Pošto je očistio lice, zadovoljno je odahnuo i svalio se u stolicu. - Slušajte. Beteina pobuna veća je nego što smo se mogli nadati. Kada sam stigao u Mesu, tamo se vrtjela rulja od pet hiljada Nopaha i Nokia, vrišteći i vrebajući Blečera i Morgana. Sretno su izmakli. Indijanci su povjerovali da su otišli u Vašington po vojsku. Ohladili su se. Zatim su im stariji Indijanci održali govor o gluposti ove pobune. Beteiu su otjerali da bi ga spasili od hapšenja. Viders je zastao da dodje do daha, možda da odabere riječi kako bi što manje uznemirio žene. - Sinoć kasno čulo se da je spaljena Prezbrijeva postaja - nastavio je trgovac. - Nisam vjerovao pošto je Prezbrui u dobrim odnosima sa Indijancima. Ali sam se uznemirio i odvezao se do Prezbrija. Došao sam u zoru. I kuća i radnja su mu izgorjele do temelja. Koliko sam mogao vidjeti, nije bilo Indijanaca u blizini. Ali, kada sam izašao iz kola, našao sam Prezbrija i njegovu ženu u zaklonu zajedno sa Nofaiom, koji je bio ranjen. - Nofaie! Kakve on ima veze sa pobunom Beteie? uskliknula je Vidersova žena puna nevjerice. - Pa, Nofaie je bio glavni razlog što je Beteina pobuna utihnula. Jer, bilo je prilično gadno za Morgana, Blačera i Glendona. Nofaie im je spasio život. Inače bi živi izgorjeli. - Nebesa!... I oni su ga zbog toga pogodili? - Tačno. Ali rana nije strašna. Sada ušutite i pustite 135 me da završim... Prezbrui mi je ispričao da su Indijanci tri dana prolazili pored njegove postaje. Juče ih nije bilo. Sinoć kasno Blačer i Morgan su došli sa Glendonovim kolima. Prošli su, naravno, ovuda kada se smrklo. - Čula sam kola. Mislila sam da se ti vraćaš. Bilo je kasno - rekla je Merien. - Da... tražili su benzin i hranu. Dok su jeli, Prezbrui je vidio našeg nijemog prijatelja Šoa kako viri kroz prozor. Ali drugi nisu vidjeli. Odmah nakon toga dojahala je gomila Indijanaca urlajući. Morgan je pozelenio, pričao mi je Prezbrui. Glendon je bio polupijan, a Blečer je pio. Istrčati su i zaključali se u radnji. Indijanci su prvo zapalili Prezbrijevu kuću, ali je Prezbrui s porodicom na vrijeme izašao.. Zatim su Indijanci zapalili Blačerova kola. Kada se kuća srušila, urlali su kao djavoli zadovoljni što su ispekli trojicu ljudi. Neko, vjerovatno Glendon, počeo je da puca iz

radnje. Šoa je brzo podmetnuo vatru i tamo. Nedugo zatim dojahao je Nofaie. Od Prezbrija je čuo šta se dešava. Zatim je sa sjekirom i puškom prokrčio put. Prezbrri kaže da je Nofaie bio strašan. Srušio je Šou i zaustavio Indijance. Zatim je provalio vrata radnje i pozvao ljude da izađu. Nisu izašli, pa je on ušao unutra. Tada je jedan od njih pucao. Nofaie je pao na verandu. Glendon i Blačer su istrčali, a za njima i Morgan. Prezbrri se kune da je vidio kako je nogom udario Nofaia dok je ležao... Tako su njih trojica utekli, a Prezbrri je otišao da pomogne Nofaiu. Žene nisu govorile. Viders ih je posmatrao i onda požurio da zaključi. - Hajde, ne gledajte me tako zabrinuto! Nofaie je pogodjen visoko u rame. Metak nije dotakao pluća. Slab je zbog gubitka krvi. Uskoro ćete se i same uvjeriti da nije ništa opasno. Razvedrite se, moglo je biti i gore. Merien je odjurila u svoju sobu i zaključala vrata i navukla zavjese. Željela je mrak, da se sakrije čak i od sebe. Zatim je u tami male sobice podlegla bijesu žene. 136 Oh, prokletnici... mogla bih ih ubiti... vlastitim rukama! drhtala je. Niko nije mogao osjećati ili nositi oluju strasti što je obuzela Merien. Nije znala da takve tamne dubine postoje u njoj. Ali, razlog za to bila je ljubav. Bila je gora od majke koja je ostala bez djeteta. Bila je spremna da uništava. Ko zna šta bi sve mogla učiniti da se nije onesvijestila. ^ Kada jofše um razbistrio, vidjela je da leži na krevetu kao ugasla. Bila je zapanjena zbog svoje dosad nepoznate strasti, ali nije osjećala kajanje. ^Bp& Kucanje na vratima prekinulo joj je misli. - Merien, dodji - pozvala ju je Vidersova žena. - Nofaie je ovdje. Brzo je ustala, drhteći. Nekoliko trenutaka trebalo joj je da zagladi kosu i uredi haljinu. Zatim je otvorila vrata i izašla. Bila je potpuno pribrana kada je došla do ulaznih vrata. Srce je htjelo da iskoči. Vidjela je mokasine. Zatim srebrom ukrašen pojas, pa zelenu košulju. To je bio on... Držali su ga ispod ruke... ali, on je hodao... kroz kapiju... stazom... Pogled joj je zastao na bijelom okrvavljenom zavoju što se vidio kroz raskopčanu košulju. Stresla se jedva skrenuvši pogled. Korak mu je bio lak, njegova vitka prilika, snažna i skladna, izgledala je ista kao i uvijek. Zatim je jasno vidjela lice. Na njemu je sijalo neko mračno svjetlo. Osmjehnuo joj se. U tom trenutku iščezli su sav strah, zebnja i ukočenost agonije. Potrčala mu je u susret, da ga zagrlji prije svih. Zatim mu se zagledala u lice. - Nofaie! - rekla je drhtavim glasom. - Sve je u redu - odgovorio je. - Oh, to samo tako kažeš - rekla je odmaknuvši Vider sa - moraš mi pokazati... Pusti da ti pomognem... - Ah - mrmljao je Viders zadovoljno - nije mnogo po vrijedjen. Kladam se da može hodati i bez tudje pomoći. 137 Uveli su ga u sobu i blago ga spustili na ležaj. Merien je namještala jastučice, svjesna njegovog pogleda na sebi. - Ženo - govorio je Viders - mislim da ćemo ga danas ovdje ostaviti. Prezbrri, da li je njegova rana dobro očišćena? ^BBVHHHBHA - Učinili smo sve što smo mogli, ali nismo imali lijekova - odvratio je trgovac. - Preporučio bih da ranu ponovo pregledate. Viders je poslao ženu po potrebne stvari i onda po gledao Nofaia. - Kako se osjećaš? - Divno, posebno u ovom trenutku - odgovorio je, osmjehnuvši se Merien, koja je sjedila pored njega i držala ga za ruku. - Auh! Pa, i treba tako... - gundjao je Viders. - Brinuo sam se. Prezbrri, ne zaboravi na svoju ženu i dijete. Sigurno su gladni. I ti. Sada se svi čistite odavde. - Ja neću da se čistim - rekla je Merien mirno dok je trgovac sve druge blago tjerao napolje. - Dobro... i nisam mislio na tebe - odgovorio je Viders. - Vjerujem da si ti pravi lijek. Ostani ovdje dok se ne vraćaš. Tada se Merien sagnula i poljubila Nofaia na način koji je jasno pokazivao šta je sve osjećala proteklih dana. - Nofaie, vratio si se meni - rekla je blago. i - Ako ti hoćeš da tako bude - odgovorio je sa | obožavanjem u očima. Merien je pomagala vještom Vidersu dok je čistio ranu. Prsti su joj drhtali, ali nije uzimala. Ta ružna crvena rupa u predivnim

bakarnim grudima unosila je strah u njeno srce. A ipak je zapažala da se Nofaie nimalo ne uz budjuje. - Mnogo puta sam bio ranjen, a neke rane su bile veoma gadne - govorio je Nofaie. - Ali, nijedna rana nije kao ona koju sam dobio u Kep Meju - kada sam sreo tebe. - U Kep Meju! - uskliknula je ne shvatajući. Ali kada 138 naslutila značenje, rumenilo joj je oblilo lice i vrat. Po jmmlovala ga je po Ijcu. - Oh, i to će sada biti izliječeno. - Hej, vas dvoje, ne pričajte u zagonetkama - preki Inuo ih je Vidars. - Mislim da je ovo sada u redu. Rana je čista. Nema znaka upale. Brzo će zarasti. Miruj i pokušaj da zaspiš. - Jesi li našao svog konja? - upitao je Nofaie. - Prezbriga ga je odveo na pašnjak. - Nadam se da nisam ubio Šoa. - I da jesi niko ti ne bi zamjerio. Šoa je loš čovjek. - Daj mi hladne vode da pijem. Merien mu je donijela vodu i pridržala mu glavu dok je utoživao grozničavu želju. Privila je njegovu glavu uz svoje grudi. Zatim je zamračila sobu i napustila ga. Tog dana nekoliko puta je provirila u sobu i svaki put je spavao. I sljedećeg dana je uglavnom spavao. Vidars je uvjeravao Merien da je rana zarasla bez infekcije i da se dobro oporavlja. Tek trećeg dana Merienin strah je raširio krila poput graktavog gavrana i nestao. Nofaie je ustao, i pored protivljenja Vidarsa i njenih preklinjanja, i otišao do dvorišta postaje. Na povratku rekao je da je gladan. Ova opaska konačno je zadovoljila Vidarsa. - Pa, Merien, nemaš šansu da ostaneš bijela udovica primijetio je raspoloženo. - Kada Nopah hoće da umre, onda ne jede. Popodne, kada je Merien ušla u sobu u kojoj je Nofaie bio sam, on se digao i zagrlio je. - Nisi me pitala šta mi se desilo na hodočašću. - Čekala sam da mi ti kažeš. - Nešto jednostavno i lijepo. - Da - prošaputala je privijajući se uz njega. - Cijeli dan proveo sam kod Naze - odgovorio je svečano. - Bilo je to iskušenje, božji sud. Nikad neću shvatiti kroz šta sam prošao. Ali, na kraju sam shvatio da po stoji samo jedan bog. 139 m • a a - Oh, Nofaie - umiljavala mu se. - Molila sam se za to. Oh, vjerovala sam u to. ^tfHMO^BSGfiSEiP^ - Postao sam drugo biće. Moja mržnja je umrla. Sada jasno vidim. Pomoći ću mom narodu, posavjetovaću ga. Mislim da je moja agonija nestala. A što se tiče tebe... - A što se tiče mene? - upitala je kada je zastao. - Mogu li te ubijediti da se vratiš na istok? - Zašto? - To je teško objasniti. Teško mi je da ti kažem. Ali... moja pustinja je teška. Rodjena si za udobnost, kulturu, za stvari koje je stvorila civilizacija. Za prijatelje, rodbinu, kuću. - Moj dom je ovdje... na tvojim grudima - rekla je gledajući ga u lice. Osjetila je kako je zadrhtao. Bio je to odgovor njegovog srca. Ispunio ju je srećom. - Nećeš se odreći mene? - nastavio je nesigurno. - Neću! - Nećeš! ali... brak sa mnom... - Ne mogu te natjerati da se sa mnom oženiš, ali ti mogu reći da bih bila najsretnija na svijetu kada bih bila tvoja žena. - Merien! Ne znaš šta govoriš! - rekao je promuklo. Čvrsto ju je držao, naginjući se nad nju tako da mu je jedva vidjela lice. - Zar ne znaš ljude? Ako budemo imali dijete... malog Nofaiu - ljudi će ga zvati poludivljakom... - Ko? Koji ljudi? - pitala je Merien strasno. - Misliš na bijele ljude koji su upropastili Indijance? Misliš na civilizaciju koja je poslala Blačera i Morgana da popravi Indijance? I oni će naše dijete nazivati poludivljakom. Pa, neka ga zovu. I ja ću im reći u lice da sam ponosna zbog toga, da ću zahvaljivati bogu što je poluindijanac - da nje gova crvena krv može biti dokaz protiv bijele krvi koju mora naslijediti od mene. Jer, ja sam bijela. Pripadam ovom pohlepnom, paganskom, nemilosrdnom svijetu i, 140 ko sam hrišćanka, možda u meni ima zla ovog svijeta. Ušutkala ga je. Osjećala je tutnjavu njegovog srca na svom obrazu. Za Merien je ovaj trenutak bio prepun duboke emocije suviše duboke da se shvati, a ipak nečeg vječnog. Spolja je dopiralo udaranje brojnih kopita, buka brojnih glasova, a koraci na

stazi razbili su čaroliju trenutka, figura, nestvarna i neobična prema suncu na zalasku
krećući se, smanjujući se, blijedeći - nestajući. 141